

Удмурт

9-12

UDARNIK

SƏVETSKƏJ LİTERATURA
KOMI XUDOŽESTVOA
Z U R N A L
ЛЕЗӘНЬ VKP(Б) ОК да ОРГКОМИТЕТ
№ 9-12 СЕНТАБР-ДЕКАБР

Ş
b
L
A
D
N
I
R
J

COLƏMJAS:

- VKP(Б) Oskomsan dı Obispolkomsan
Komi səvetskəj literaturalən bəəd praznik
VLKSM Komi Oskomsan
OSPS prezid umsan
Səvetskəj komi gizəşjaslən orgkomitet
Vizin MTS-s politotdel
Tipografijasa ru boçajjassan
Komi pedagogiceskəj institutsan
„V-riezəş“ gazet redakcijasan
M skuasa komi student assan
Sovpartskolasan
Komi səvetskəj gizəşjassan
Komi teatrşan
ŞIMVAN—Nobdinsa Vittorib
NOBDINSA VITTOR—Komi xudoznikib
VBL PAŞ—Tima Venib
JUŞ—Poetib-jubilarib
NOBDINSA VITTOR—Raport-otçot
TİMA VEN—Təvar əjas
Nobdinsa Vittorin oləm-uzaləm
NOBDINSA VITTOR—Zerebcov an—Karpinskəjəş
NOBDINSA VITTOR—Puçovka
Cuzi-bəədmi şəd vər sərən
G-rd zvən
Kollektiv
Gubernə əm gubernator
Dona gu vblin
Sud mij
Tima-Venlə oləm-uzaləməş
TİMA VEN—Kodaras mi
Mənəm kvjasəj
M. GORKIJ—Mam
TİMA-VEN—Mü vezandər
Perekop
Tom jəzib
Majəbr mij
Purjaşan inbn
Abu başqa, a zvbıça
Varış Jogor
I. OBOTUROV — Pisatəl-bəjševik
bəəd idejajas veşə bərtan tuj vblin
IZJUR IVAN — Nobdinsa Vittor kəz dramaturg
Vojvəv kəbn literaturnəj dv zennə jəlış da sblən mog-
jas jəlış
Kueəm giz djas petaişnbn „Udarnik“ zurnalsn 1933 voyn

Korkaəş xudoznik V. POLAKOVLƏN.

№ 9-12 СЕНТАБР-ДЕКАБР 1933 V

УДАРНИК

СЭВЕТСКОЈ ЛИТЕРАТУРА
КОМИ ХУДОЖЕСТВОА
ЖУРНАЛА
ЛЕЗӘНЬ ВКР(Б) ОК да ОРГКОМИТЕТ
№ 9—12 СЕНТАБР—ДЕКАБР

Г.П.Б. в Лигр.

Ц. 1934 г.

Ант. № 284

V. A. Savinlb da V. T. Çistałovlb
VKP(Б) Komi Obkomšan da Obispolkomšan
çolam

Komi sævetskaj literaturaln medbur gizbşjasib, xudozestvoa kvvjæn socializm vœna tşkaşbşjasib, VITTOR ALEKŞEJEVIÇ SAVINLB da VENJAMIN TIMOFEJEVIÇ ÇISTAŁOVLB, najæ jubilej lunæ, VKP(Б) Komi Oblaštuvsa Komitet da Oblaštuvsa Ispolnitelnej Komitet bštæn pæş çolam.

Partija leninskaj CK da mijan radejtana vozđ Staļin jort veşködlam ulbn, leninskaj nacionalnej politiķa çorьda nuædæmæn, komi uzalbş jæz perjisnь bşđ vermæmjas pьkæsnas socialistiķeskaj da formanas nacionalnej kultura læşædæm vœna koşaşæmьn.

Klassjætæm oveestvo vœna tşbn, uzalbş jæzæs socialistiķeskaj perevoşpitajtæm vœna bşđ izьn sævetskaj literatural kolæ voştnь da j sija voştæ bşđ mesta. Komi sævetskaj pisateļjas otrad vozьn sulalæ bşđ da poçotnej mog, kvpædnь komi sævetskaj literatura socializm teçan bşđ mogjas veştæz, aslanьs tvorçestvoæn æzьnь komi værelezьs-udarniķæs, komi kolhozniķæs da stav uzalbş jæzæs bolşevist-skaj ædjas vьlæ vær vœna tşbn, kolhozjasæs bolşevist-skaj da kolhozniķjasæs zazitoçnejæ vajædæm vœna tşbn.

Sijam tijañb, SAVIN JORT da ÇISTAŁOV JORT, næsta una vo çæz-na izavnь bşđ epoħalb dostojnej gizædjas şætæm vьln.

VKP(Б) ОБКОМ.
ОБИСПОЛКОМ.

„SSSR-ын пролетариат диктатура да социализм страитан кад эм социалистическэј рѣкэса националнэј формаа националнэј културажаслэн зорзалан кад“. СТАЛИН.

pedaktor Попов jort, V K P (B) Gorkomън секретар Xирšivara jort, Oвkommolън секретар Худажев jort, Леканов. Козлов, Ажавин да мукэд V K P (B) Oвком вjуро-са сленjas, Oвисполком, O S P S президум-са сленjas, Коми оргкомитетса сленjas.

■ Oвисполкомса председател Коjuseв jort воштэ торзественнэј заседаннэ партиjnэј, сэвetskэј, профсоюзнэј да комсомолскэј организациjаслыс.

I ко дьг Коjuseв jort корис вэрjьнь президумэ jubиларjasэс — Ноvдinsa Vittorэс да Тима Венэс, нальс сцена, вьлэ петэмсэ зал — коммунистjas, комсомолэцjas, профсоюзникjas да колхозникjas — чолэмалиснь овациjаэ вузан аплодисментjasэн.

■ Дьг jurалан аплодисментjas улэ вэрjьнь роцотнэј президумэ ставмуvьvса революциjа воздэн Сталин jортэс, Молотовэс, Калининэс, Ворошиловэс, Кгановичэс Рудзутакэс, Ордзоникидзеэс, Телманэс, Макшим Горкиjэс, Анри Барбюсэс V K P (B) Краjкомса секретар В. И. Ивановэс да V K P (B) овкомса секретар Семичев jортэс.

■ Коjuseв jort Oвком да Oвисполком нимшэн jubиларjasэс чолэмалана кьvьнь вишталис: — Ноvдinsa Vittorыс сижэ творчэскэј узль 15 во тьрэм куза да Тима Венлыс сижэ творчэскэј узль 25 во тьрэм куза jubилэjжассэ нуэдэм — став коми сэвetskэј литературалэн вьзд празник.

— Революциjаэз литература мижан ез вэв, сьль ез вэвль кьртан туйс — сар правителство вузнас цекис културалыс петасjассэ.

Oктябраса революциjа рашнитис вазьслыс цэpjассэ, сижэ отсалис кьртнь вьл културалы — сэвetskэј културалы. Уна гизьсjas петиснь i петэнь коми узалыс жэз рэвсьс. Наjэ вьдмэнь, кьртэнь возэ. Коми сэвetskэј литература паşkалэ, вьдмэ.

— Писателjasлэн мог — кьрэднь ассьньс талантсэ да сэмлунсэ кэзэjствен-

OIK-са jurалыс I. G. Коjuseв jort.

но-политическэј могjas овластьн да Воj-вьв краjьн пэртэм вьлэ, социализм тецэмлыс герикасэ петкэдлэм вьлэ.

— Ленинскэј националнэј политика родув вьльн ми кьрэдэм форманас националнэј, рьекэснас социалистическэј култура, еэе i литература. I мижан гизьсjasлэн классjастэм социалистическэј овеество тецэн пjатилетка воjасэ мог — кьрэднь худоze-ственнэј литературалыс вьдасэ да кэцэстvosэ эниja гьрьс могjas вэштэс.

— Ноvдinsa Vittor да Тима Вен мижан медгьрьс коми сэвetskэј писателjas. Наjэ уна-нин шетиснь коми узалыс жэз-ль, но ул нэста-на улэ вьк видчьсам нашэн

— Med dər olasn̄ da vura uzalasn̄ mjan radejtana jubilarjas Vittor Əleksejeviç da Venjamin Timofejeviç!

— Med olas səvetskəj literatural

— Med olas leninskəj CK da s̄lən jurnuəd̄s Stalin jortl

■ Kojusev jortl̄s vərja kvjassə tor-kə orkestrlən „Internacional“ vorsəm.

■ Vərləz̄s* gazet̄n redaktor N. P. Popov vəçə ız̄d doklad Nəvdinsa Vittor da Tima Ven tvorçestvo j̄l̄s.

■ S̄ vər̄n çoləmaləmjas Ovprofsovetşan, Ovkommoşan da pionerjasşan.

■ Tribuna v̄lə voçakv̄ set̄n petis Vittor Əleksejeviç. Zal suvtəmən, ovacijan çoləmalə radejtana ız̄d giz̄şəs.

■ Nəvdinsa Vittor ız̄ddə raport — otçot aslas tvorçeskəj uz j̄l̄s. I v̄l̄s gora aplotimentjasən kolledə zal tribuna v̄l̄s letçigən Vittor Əleksejeviçəs.

■ K̄zi Vittor Əleksejeviçəs, kuza sulələmən, aplotimentjasən çoləmalis zal Venjamin Timofejeviçəs.

— Em-ə kənkə seəəm strana, kənl

eşkə taeəma oaks̄n̄ da kv̄pədis̄n̄ iskustvo? — aslas voçakv̄j̄n viştalə Tima Ven.

— Tajə vermas lon̄ səmə̄n SSSR-ın, 160 millon jəz ız̄da mezməm səvet stran̄n.

I Venjamin Timofejeviç v̄n̄a, xudozestvoa kv̄jasən viştalə, kueəm ız̄d verməmjas perjəma SSSR-ın, kueəm mogjas sulələ giz̄şjas voz̄n, pomalis asş̄s viştaləmsə taeəm kv̄jasən:

— Kommunist partija v̄şkədləm ul̄n Səvet muv̄vsa uzal̄s jəz aslan̄s gerojskəj uz̄n da v̄l̄ oləm teçəm̄n petkədlən̄ i nəsta-na petkədlasn̄ nek̄or v̄v̄l̄təm çudesa.

■ Medvər̄n gora aplotimentjas da orkestrən „Internacional“ vorsəm s̄ ul̄ ız̄ddis̄n̄ çoləmalan telegrammajas Maksim Gorkijl̄, Vojv̄v krajuvsa səvetskəj pisateljas Orgkomitetl̄ da VKP(b) Krajkoml̄ da Krajispolkoml̄.

■ R̄yt poməşis jubilarjas materjal v̄l̄n ləşədəm ız̄d literaturno-xudozestvenəj jukədən.

Tima Ven da Nəvdinsa Vittor.

Çoləm

med. bur
komi so-
vetskoj
gizəşjası

Novdinsa Vittorı
da Tima Venı ●

JUBILARJASLƏ KOMSOMOLSKƏJ PƏŞ ÇOLƏM

Tijanl, komi xudozestvoa literatura front vıvsa medbur maşterjasl, tijanl, leçyd da miça gizədjäs pır vzaljšjasəs udarnəj üzə çuksaljšjasl — literatura üzın Tima Venı 25 vo tırəm kuza da Novdinsa Vittorı 15 vo tırəm kuza VLKSM Komi Ovkom ıstə komsomolskəj pəş çoləm.

Şijam tijanl nəsta-na uzavnı una vo da as miça gizədjäs pır kotırtıne uzaljšjasəs udarnəj üzə socia-

lizm teçana vьd uçastok vььь, ŕetnь unzьk xudo-
zestvoa gizəd kolhoznik-komsomoleç jььь, tom udar-
nik jььь, leņinskəj partija veškədləm ulьn nəsta
jonzьka otsavnь dornь nacionalnəj formaa socialiş-
tiçeskəj pьekəsa komi xudozestvoa lileratura.

VLKSM Komi Ovkom,

Pionerjaslən çoləm

Bzьd da musa komi gizьşjasь Veniaminь da Vittor dađjasь, mi pionerjas,
stav çeləđjas niмшаң ьstam çoləm.

Ti, musa jubilarjas, munid bzьd da kuz tuj, vuzid paşkьd da zuzьd oləm,
vəçid gьrьş da şəkьd uzjas.

Veniamin dađ uzalis komi lileratura ləşədan uz vььь 25 vo. Vittor dađ—
15 vo. **Abu zoļa kadjas**, loi tədilyь koknidə dađ şəkьdsə, adzьvnyь bursə dađ loksə.

Mi, tom pionerjas, dađ stav çeləđ paşjam tijaňьs komi uzalyş jəz vəсна təz-
dьşəmnьtə, kultura kьrədəm vəсна, remьdlun vьrədəm vəсна, loç durka-rajta olə-
mьş mezdəm vəсна, jen veraş da pop gьzulьş lezəm vəсна mьrşəmnьtə.

Tom pionerjas dađ stav çeləđ niмkođa paşjam, tijaňьs çeləđ vəсна təzdь-
şəmnьtə, skolajasy as kьv vььь niğajas, uçevnikjas—ləşədəm ponda uzaləmnьtə.

Med vьdmas da paşkalas komi səvetskəj lileratural

Med olasnyь bzьd komi səvetskəj gizьşjas—Novdinsa Vittor da Tima Ven
dađjas!

Зоңvivalun naly, nəsta ovnyь una, una vol

OSPS PREZIDIUMLƏN

ÇOLƏM

Komi Ovprofsovetlən prezidium 23000 prof-
sojuzsa slenjas niмшаң tijaňь, dona jortjas
Vittor Alekşejeviç da Veniamin Timofejeviç,
ьstə via pəş çoləm.

Tijan xudozestvoa uzьd kьrədis nacional-
nəj formaa proletarskəj pьekəsa komi kultura

Şijam tijaňь una vojas-na uzavnyь lileratura
front vььь, komi uzalyş jəzlyş yezərsə socia-
liştiçeskəja peredelajtəmnь.

OSPS lən prezidium.

MEDBUR KOMI SƏVETSKƏJ XUDOZNIKJASLB

Jubilej lunə, tenə Vittor Alekşejeviç — komi uzalıq jəzlən medradejtan gizyş-bojeçlb, da tenə, Venjami Timofejeviç, komi səvetskəj poet-irikiç, komi səvetskəj gizyşjas sojuzlən orgkomitet ɛstə pisatelskəj çoləm.

Tijan, komi səvetskəj literatura medgərbş maşterjaslən kərbd uzıbd vəli veşkədəma sɛ vylə, medəm klassəvəj vragjasəs nemzalittəma erdədəmən kərbdn uzalıq jəzəs socializm strəjitan planjas tɛrtəm vylə.

VKP(Ɂ) SK-lən 1932 vo aprel 23 lunşə suəməş şetis Səvetskəj literaturalə vozə kərbtənyə vəvlyətəm vermanlunjas. KAPP vɛrədəm vərbn, kodı vərja vojasəs torklis komi literatura səvməmlə, mijan loə ləşədəma stav uslovjəjas, medəm zvyvylə şetnə vyl Vojvylə dostojnəj literatura.

Mi eskam, mɛj Vittor Alekşejeviç da Venjamin Timofejeviç, — mijan medbur səvetskəj xudoznikjas, nəstə vylə kərbədasnə asşyns ziləmsə literaturayn Magnitostrojjas ləşədəm mogyb.

Vylə kərbədam nacionalnəj formaə socialiştiçeskəj pɛkəsa komi literatura.

Şetam industrialnəj Vyl Vojvylə ɛzbd xudozest voə socialiştiçeskəj gizədjəs!

Səvetskəj, gizyşjas sojuzlən Komi ogkomitet

Vizinsa MTS politotdellən çoləm

Bla pəş çoləm jubilarjaslb, komi səvetskəj medgərbş gizyşjaslb — Novdinsa Vittorlb 15 vo da Tima Venlb 25 vo literatura uzvylən tɛrəm kuza.

Kolxoznikjas jubilarjaslbş vidçəşənyə ɛzbd xudozestvoə socialiştiçeskəj una vyl gizədjəs partiya veşkədləm ulyn bolsevistskəj kolxozjas vəsna da zazitəçnəj kolxoznikjas vəsna aslanbş gərbş tɛşjas lbş.

Vizinsa MTS-lən politotdef.

Tipografijasa rovoçajjas—Novdinsa Vittorib da Tima Venib

Bzbd komi gizbjasib, peçatnej front vbln tskasın soratnikjasib, Novdinsa Vittor da Tima Venib tipografijasa rovoçajjaslın kollektiv ıstı proletarskaj çolım.

Novdinsa Vittorlın 15 voşa da Tima Venılın 25 voşa ızıb komi literatıra da kultura kıpıdımın zev ızıb da tıdçana.

Mi, tipografijasa rovoçajjas—navoreikjas, peçatnikjas, oskam da şılmsın pasjam jubilarjasıb ına vbl, ına şamlın pıktım komi sávetskaj literatıra lışıdan ızıb.

Sız-zı lıçıdılıtıtıg vozı kutım ıtuvjan tskasın peçatnej front vbln. Bur kaçestvoa, zızbı xıdozestvoa socialistıçeskaj literatıra lezımın komi ızalıb jızbı kulturalı sız kıpıdın.

Şıam jubilarjasıb nısta ına vojı ovnı da ızavın peçatnej kvıja ideologija front vbln.

Kommunist partija veşkıdım ızıb, vozı ızıb vermımjasıt
Tipografijasa rovoçajjas kollektiv nımşın:

Domina, Bezsonova, Suranov, Jurkina,
Gremickij da mukıd (18 kırımpas).

KOMI PEDAGOGIÇESKAJ INŞTITUTLİN ÇOLİM

Slavnı jubilarjasıb, gırıb komi sávetskaj gizbjasıb, kultura front vbln medvozıstıçıs voçjasıb—Vittor Aleksejevıç Savınıb da Venıamın Tımofejıvıç Çıstılovıb—pıs çolım medvozı komi VUZ-şın, Komi Pedınşıtıtıbn velıdısıjıssın—profesorsko-prepodavatelıskaj sostavşın da velıdısıjıssın!

Şıam tıjanıb dır-na ovnı da ızavın!

Çorıda eskım: ıtıja ızıb kad dırji tı nısta-na jışmıdad perınbıtı, xıdozestvoa ızıb şamlıntı, nısta na jışzıka kutınnıd tskasın vbl, klassıjastım olım strıtım vısnı.

Komi Pedınşıtıtılın dırektorıs
vezıs—BOGDANOV.
Partıjejkasa şekretır—KANEV.
Profkomın juralıb—IVASOV

DONA VITTOR ALEKŞEJEVIÇ DA VENIAMIN TIMOFEJEVIÇ!

Tıjanıb jubılıej lınnıd ravşelkorjas da gazıtın ızalıbşjas nımşın ıstım pıs proletarskaj çolım.

Tıjan jubılıejıd—socialıstıçeskaj pıekısa, nacionalnıej formı kultura teçımın vermım. Tıjan jubılıejıd komi sávetskaj literaturalın sávımım, partıja SK-ıbş 1932 vo aprıl 23 lınşın sımısı pertım podvbln.

Sijam tijanib nēsta una vojas uzavņb, otsa šņb partija lb ko uzalš jēzēs socialištičeskāja perevošpitajtāmņ.

Nēsta jona joštē aššņņd miča, xudozestvoa kļvņņtē klas-sāvēj vrag kolāsjaskēd čorēd košē, klassjastēm socialištičeskā ovestvo tečēm vļē!

Vidčēsām tijanšāņ gŗēš da zuzēd xudozastvoa gīzēdjas socializm strējībš gerojjas jēlš. vērlezēš udarnīkjas, kolhoz-ņik-udarnīkjas, bolševik veškēdlēšjas jēlš. Petkēdlēj socializm strējitāmēš mičlunē stav protivorečijājasnas da sēlš ver-mēmjassē.

„Vērlezēš“ gazetlēn redakcija.

Mēskuasa komi studentjas čolēmālē- ņb Ņovdinsa Vittorēs da Ņima Venēs

Komi sēvetskēj literaturāņ medgŗēš pisateljasē, jona paškēda tēdsa poetē V. Ž. Savinē da xudozestvoa prozāņ bur māsterē V. T. Čistolovē nājē jubilēj lunē, VČIK verdn komi predstavitelstvo da mēskuasa komi studēņčēstvo bē-tēņ bolševistskēj čolēm.

Mi nadejtčām—jubilarjas šetasņ xudozestvoa literaturāņ nēsta bur obrazēcijas vēl socialištičeskēj Vojvūv tečēm vēsna da j sijēn nēsta vļē kŗpēdasņ uilēš jēzēš entuziazmsē ob-lastēš medgŗēš kēzajstivenno-političeskēj mojjassē olāmē pērtāmņ.

Miqin, Xarapov, Starcev, Mixejev.

ČOLĒM KOMI XUDOZŅIKJASLĒ- JUBILĀRJASLĒ

Komi oblaštuvsa sēvet partija uzē velēdan skolāņ velēd-čēsjas komi literatura xudozņikjaslē: Ņovdinsa Vittor literatu-ra uz vļēņ 15 vo tērēm kuza da Čistolov Ņima Venē 25 vo tērēm kuza bēstēņ kommunističeskēj čolēm.

Jubilarjaslēš una voša uzē artēstāmēš šin vozē vostē bēd pōveda vōštēm komi literatura frontēņ. Taņ bēd zaslū-ga kļvsutēg kolē pašjēņ jubilarjaslēš—Ņovdinsa Vittorēš da Ņima Venēš.

Tajē stav vermēmēš lol sēmņ kommunist partijalēš ge-nerālņēj tuļvizsē čorēda nuēdēmēņ Stalin jort veškēdlēm uilēņ.

Med olas kommunist partija da sēlēņ vozē Stalin jort. Sovpartskolasa kollektiv.

KOMI XUDOZESTVOVA LIȚERATURA MEDBUR PREDSTA- VITELJASLB — KBY XUDOZNIKJASLB

Mi sǎvetskǎj pisateljas, stav uzalby jǎzkǎd eǎe, praznujtam tijanǎn xudozestvoa liȚeratura front vbyln uzalǎmlb 15 da 25 vo tbrǎm.

Gbrby vermǎmjas emǎš mijan xudozestvoa komi liȚeraturalǎn, socialiŝtiȥeskǎj rǎekǎsa, nacionalnǎj formaa kultura kbrǎdǎmby. ǎd, Oktabrsa revolucijaǎz mijan ez vǎvly veŝigas pravobys komi kbynas ŝornitny, neprǎsta komi gizǎd vbyln uzavny, komi liȚeratura jbyly mǎvpravny.

Vermǎmjasby gbrbyŝǎ. No mogjasby jona bydyzbykǎŝ. Mijan liȚeratura kolȥǎ-na socializm strǎjitan ǎdjassyb, oz-na sulav sijǎ gbrby mogjas veŝtas. Tajǎ puktǎ mijan vozǎ bybd kbykutǎm, korǎ mijanŝan voz-mǎstȥǎmǎn uzalǎm.

Vittor Alekŝejeviȥ da Veniamin Timofejeviȥ! Ti medbur predstaviteljas komi xudozestvoa liȚeratura front vbyln. Őajtam i vozǎ ti loannyd tbskaŝbyŝjas medvozza radas, medbym sǎvetskǎj pisateljas vozǎ partija CK-ǎn aprel 23 lunŝa suǎmǎn suvtǎdǎm mogjassy pǎrtny olǎmǎ, medbym ŝetny epochaly dostojnǎj gizǎdjas.

Mijan, eǎe i tijan mog — petkǎdlyny olǎm zbylyŝǎ, socializm strǎitǎmsǎ, strǎitbyŝjassy stav zuzdanas, paŝtanas.

Uzǎ, jortjas!

Zugby. Sbyladora Mis, Izjur Ivan, Iv.
Vokan, Peȥ Gen, Pav. Doroŝin, Őim Van,
I. Oboturov, F. Sadrin, Vby Pas, Popov
Peȥ, Gris Saŝ, Mitruk Jak, Parmazon.

LITKRUKOVEȥJAS ŐOLǎMALǎNB

Dona Vittor Alekŝejeviȥ da Veniamin Timofejeviȥ!

Tijanly, bybd sǎvetskǎj xudoznikjasyb vija pǎŝ ȥolǎm bystǎny pedinŝtitutsa litkruzkoveȥjas — tom gi. zbyŝjas da gizny voŝȥbyŝjas!

Tijan gizǎdjasbyd, dona jubilarjas, medbur obraȥȥjas komi sǎvetskǎj xudozestvennǎj liȚeratura. Tijan ŝerti velǎdȥǎny tom gizbyŝjalyǎn da gizny voŝȥbyŝjaslyǎn bybd armija, voŝtǎny tijanly bybd xudozestvennǎj maŝterstvotǎ, medbym teȥny voŝsevizmly bybd-iskusstvo.

Stav ŝalǎmŝan, tijanly ŝijam dbr-na uzavny, tbskaŝny aslanbyd joŝ pǎrǎn socialisticeskǎj kultura vǎsna.

P. Staŝnǎj, Vony Peȥ,
V. Tarabukin, I. Zaharov
N. Terentjev, Luzdor Vaŝ,
N. Muravjov, A. Saxarov.

Komi dramaturgıǵ — Novdinsa Vittorıǵ.

Тенъд, коми националнэј театрлѣ poduv puktıǵıǵ da medvozza коми артистлѣ, ызыд коми драматурглѣ, гизышлѣ da kompozitorlѣ, dona Vittor Alekŵejeviĉ mi, коми театрн узалышjas ыстам рэс çolam.

Ми eskam, мыј te i vozə loan националнэј formaa socialistıĉeskeј рьекэса коми театр вэсна medbur vojeĉan, кызи әнија кадлѣ da әнија јазлѣ kolana гизэдjas ŵetəmən, sizi-i коми театрлѣ praktiseskeј узjas otsəg ŵetəmən.

Ŵijam, dona Vittor Alekŵejeviĉ, дыр ovnъ da vura uzavnъ.

Komi teatr.

Novdinsa Vittorıǵ

Ŵo musa morta,

Vittor jorta,

Suzŵas oz-na menam ŵaməј

Мыј мэрпала

Те јылыŵ

Kojməd jukənsə kəј sunыј?

Sullis korkə

Menam

Sonjan maməј:

— „Uztəm vojta-pə kənkə sылыŵ

Kovmas para vələn nunъ“...

Una ŵamlun, una vьnjər

Una mьrŵəm-peŵŵəm, ңылəm

Зып nem voən kiŵtin.

Parma sərti jurgan sorən

Paŵkьd sarizlanə gorən

Kьpadĉin da piŵtin!

Bərva кьєєп çuksaŵin te

Zuzьd vərpu tугan јьvŵan.

Basvit vo çəz çuksaŵin te

VKP tribuna vьvŵan.

As vəсна en neekьŵ, ројгь.

Boŵtin pəlan una pələs.

Kылə tədə mьrŵəŵ vojtyr

Tenъd musa gora gələ.

Ŵimvan

Ov da çuksaŵ una vo-na,

Uzalышлѣ çaŵŵə vьlə.

Ozьr-vraglѣ tirzəm vьlə.

Dьr-na lomtyŵ,

Jara lomav.

Ŵetəm lədsəd.

Ŵetəm ŵələm.

Primit menŵəm,

Primit, dona,

Primit çoləm!

ŴIMVAN.

KOMI XUDOŽNIKLY

— ČISTALOŦ TĪMA VENLY

(25 voša gīzan jubilejys kuza)

Venā jortā!

Te-nin, so,
Tujtā šortin
Къз vit vo!
Nem-četvert olām
Тэдцьмән жар!
Bla pāš čolām,
Jort jubilar!

Te eškā uzalyš kreštānln pi-zā-da,
Мъла-кә šam avu ātmoza vičmāma:
Vizādlam komi xudožestvo gīzādā—
Тенад-эд бьд фраза lolalā mičlunānī
Тэдān, te, komilys olāmsā-ī māvpsā,
Тенад ī ъвлāvьв мэдногән автсā.
Бьд gīzād šerpasa, lovja—
Verkāstti kьvnad on dovjav.

Тенад poezija—

Sarizkod zuzьd,

Тенад ī prozaьs—

Зоризкод miča;

Къзvit vo čāz vāli taeāmi uzьd,
Сьльš te mičlunсā šinnmās moz vizān,
Сьponda šālāmbьd pešsis,
Unāьš sulьvlin „Ok!“—

Къзvit vo—

Zev ьзьd srok!

Jona-nin olāmlad vezьsis.

Тэдlin-na te, gīzьš drug,

Tuj-sāršьd carskāj kavluk;

Ez pozьlь gīznь sek

Aslānьm kьvjān,

Ez vāvlь vālaьš

Senьstnь sьvjān.

Razis Oktabr tajā cepсā,

Šekšān lok olānšam cepсā.

Vojdārtā tuj vāli veknidik, zesкьd,
Unāьš podulьš oz vāli šur;
Әnl mi adzām—

Мьj pāštā da veškьd,
Sāmьn te ačьd en vokā kez—zurī.
Kadьs-nā, olāmsь dontām?—
Gāgār-ād puā da pьsitā
Temaьd—vārzādtām, pomtām!—
Kāšjām med vāli, oz dьsād-al
Бьд jubilej mi sāvetskāj stranāьn
Әtuvja vьdmāmkād, vermāmkād jitam,
Сь vāsna eāe talun prāznujtam stavnьm—
Komi oвеestvennošt—
Aslānьm līteraturāьš kьptām.

Venā jort!

Бздādla tenā ī jubilēj luntā
Šālāmsān buršlām mešān primit;
Assьd xudožestvo gīzan mičluntā
Socializm tečān uzjaskād jil!
Tajā bur kolāna mog-kuza lo
Бзьd sāvetskāj pisatelān
Una-na vol

Med olas

Socialištīčeskāj kultura!

Med kьptas

Komi līteratura!

18-X-1933

Сь kьtvkar

Тима Венцль

(Шја творческој узлѣ 25 во тьрѣм куза)

Paškəd Ruš veštyn
Əsallis pemyd šəd voj.
Təlys banda moz
Ujalis-sodlis.
Gybš gujasyn kujlisn
Una žurs soj.
Mamjas šinvaən
Muerdəs ojdīs.
Žikəz ləŋəma šikt,
Žikəz ləŋtəma kar,
Səmyŋ čerjaslən
Zolskəm sь kьlə.
Juə-gazədcə var,
Virən ujalə sar—
Gris Rasputinkəd
Kodjurən šylə.
Šonyd lunvəvsən tьtьləz
Kьlə kat kən
Mьršəš vojtyrlən
Ruztəmys gora.
Bli vojmuəz kьlə
Kərt čerjaslən zvən...
Pemyd parmaəŋ
Paškələ nora.
Vəli Vojvьlьn oləmyš
Šəkəd i rud:
Kərt eemələən
Sar šjəs ičkis.
Vojvьn mьršəšlə—gəl jəzly
Plet vəli əud...
Nalьš kьkrəvsən
Medvərsə rьčkis.
Gəl jəz gərv vьlьn
Pukalis pop da kulak:
Šjəs vezjasən
Gartlisnь šuša.
Səmyŋ tədisnь,
Kьvlisnь parma da jag.
Kьzi vatjaslьš
Kulisnь kusə.
Tajə kadnas te kьrtin
Kьz gizьš i mort,
Medьm kьn ərdəš
Parmalьš sьvdəny.
No sarlən slugajəs
Ez lezly paškədnь vord,
Medьm uz jьlьš
Goraa šьvny.
Tenad šyləmyŋ kьlis
I sogšəŋ, i gaz;
Te i mukəddьr
Šəšəŋ skəra...

Vyl Ras.

No tenad gizədyd seki
Ez vermь, ez sae
Lok partitəmlь
Šələmas—səras.
Gərd Oktavrլən kor
Jirknitis muvezan gьm,
Kodyr parmaəz
Gьmšəš vois,—
Seki lovzis eə te rьkьn
Skəralan vьn:
Partizanən,
Boječən te loin.
I te čuksalin
Uvtərtəŋ vojtyrəs sek
Suvtnь mez vəsna
Vragjaskəd košə
Tenad gizədyŋ, šorŋlьn
brjalis vek:
— Parma varьšjas,
Šud vəsna vozəl
Kor te noraa kaztylan
Vaz oləŋšam:
Kor kьptylan
Zvojalan sьəŋ...
No tenad rьkəssa vьnyš
Žik nekor oz jam,—
Šjə kьralə
Ənija vьl gьəŋ.

Vyl Ras.

Poetly-jubilary

Dasvit vo uzalis Vittor,
Novdinyš petyš poet.
Gizlis i švlyvlyis vьdtor.
Vittoras kodi ez tad!

Kьpədis komi kul'tura,
Unalyš palədis un,
Lovzədis literatura,
Sь vьlyš mьršis vьd lun.

Dasvit vo tьrigən ɕoləm
Vittorly mədəda me.
Zilьka vьl jugьd oləm
Gizəd pьr petkədiy tel!

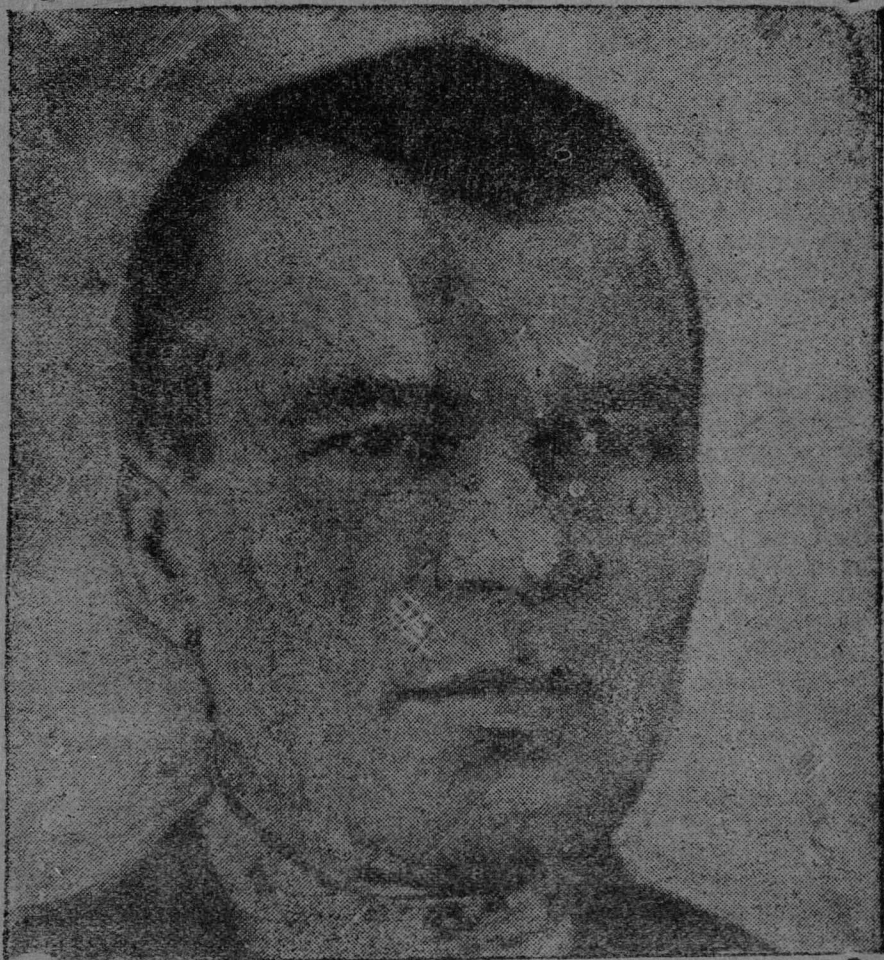
J u ɕ.

Oktyabr 1933 vo.

Səvetskəj Komi pisatel'jas OIK-sa juralyš I. G. Kojusev jort ordьn. Sulalənyš (sulgəšan veškьd vьlə): Vokan, Vьborov (Komi teatr. rukovod.), Sadrin—Voŋi Ped, Popvašev (Partizdatyn glavny redaktor), Sandrik Jogor. Pukalənyš (sulgəšan veškьd vьlə): Vьl Pas, Potapov J. F. (OIK juralyšəs vezьs), Tima Ven, Kojusev J. G. (OIK-sa juralyš), Novdinsa Vittor, Mitruk Jak, Šim Vaŋ da P. Doronin.

Jubiļarjaslān vočakv torzest- vennēj zašedannā vļln.

Nõbdinsa Vittor.

Nõbdinsa Vittor.

VKP(Б) Komi Ovkomļ,
Komi Ovispolkomļ,
Stav komi sāvetskāj oveestvennoštļ
Aslam uz-jļļš otvetstvennošta

RAPORT-OTČOT.

Jortjasi
Jubiļej meļm—vzvd ročot.
Kāt eškā suša me Nõbdinsa Vittor—
Komi poet, dramaturg, kompozitor,
Sāmьn-taj talun me ne seeam mort:

Oz šur ņi rifma, ņi kraska, ņi vuzьk akkord.
Ēti-kā, ņimkodļa jona volnujtca,
Mād kā, i polьstam menam cuvstvujtca,—
Kāt eškā avu-ņin pervojьs-da,
Mьj kerar, seeam mi ņervnājš-da...

Vaz nemæn on vøll jurta zev lepty,
 Sulisnÿ: „komien giznÿ ne smejt!“
 Ðni so—gizl-nin kujim vitvo.
 Kojmædÿs pasjad ti vur jubilej.
 Siz ka næ, verma me sunÿ:
 Veşkydÿ uztufæd muni;
 Siz ka me verma gorditcÿnÿ,
 Kuzi-ka olæmkæd jitcÿnÿ—
 Tazi-ka osÿÿsam pasja—
 Zvÿlsæ me jona zev zuga,
 Tani, dert, avu kus aslam
 Ðinamæn perjæm zasluga:
 Partija vÿdtis da velædis menæ,
 Sÿlæn idejæbÿ pÿris jurvemæ,
 Partija—menam vat-mam,
 Dasvit vo tujdædis uzalan sam.

Suda kad olam mi, jortjas,
 Aslanÿm es-es-es erÿn!
 Olæmÿs sporædæ—vordja,
 Vezlaşæ vÿl-pælæs şeræn.
 Adzannÿd, kÿptis kÿz dasvit vo çæzæn
 Mijan eæe Komi kultura;
 Vazæn zoð nemjas ez vermaÿnÿ çæznÿ
 Sÿlÿs kaÿ içætik turas.
 Dasvit vo sajn-na (væddæ-æ srok?).
 Komilen literatura pæsti ez vøvÿbÿ;
 Ðni so em-nin, daÿ avu sik lok,
 Vozæ pÿr vurmæ da sævmæ,—
 Formanas—nacionalnæj,
 Pÿekæsnas—socialisticeskæj.

Ogæ-nin mukædÿs kolïça zev vøgæ,
 Ovmæsnÿm eæe mijan kÿptæ da jonmæ:
 Komi mu regÿdja pæraæn pæra
 Socializm-noga industrialnæj rajjonæ.
 Vizædlam şikt vÿlæ—
 Mÿj væçşæ tani?

Vezşis i sÿlæn so pÿekÿs i vanÿs.
 Vÿd uzÿn lænÿtæg pÿæ.
 Zæv vÿdd vÿnjæra æd.
 Kÿvlam-nin komilÿs suæm,
 Ðni-pæ mortÿd me mæd:
 Vaz ruÿs vesæşis, vesşis,
 Vÿl-vÿlæ mÿvÿkÿdÿs vezşis.

Tajæ vot stavşæ, mÿj væçşæ,
 Kÿzi vÿl olæmÿs teçşæ,
 Straitşæ vøvÿltæm mirÿs,
 Gizÿş med tædmallis-jiris.
 Mogÿs sævetskæj pisatellæn sæeæm:
 Ez vøv med vørvÿlæ kolïçæm,
 Med siÿæ zÿrædan-vøzmæstçæn eeæn
 Voşlalls olæmkæd ortçæn.
 Med vøll æniÿa uzæ
 Vÿd gizæd sueæ,

Gizædÿs olæma vozæ med jalkæ,
 Uz vÿlæ jarmÿnÿ jæzæs med eæktæ,
 Otsalæ stræitnÿ socializm,
 Gizæn şam vøll med
 Socialisticeskæj realizm;
 Seki pisatel—ne tolka tvorec,
 Seki eæe siÿæ—kulturnæj vojec.

Ta-vørnÿn kÿvÿzstæj vot
 Menşÿm otçot:
 Mÿj zæ me uzali dasvit vo çæzæn?
 Kuzi-eg kolana mogjaskæd jitcÿnÿ?
 Præsta-ka, væşşeræ pærasæ pæzi—
 Menæ seş poçæ daÿ kolæ, dert, vidcÿnÿ.
 Sæmÿn otçot menam tijanÿ loæ
 Medvørja vit voşæ uzalæm-jÿlÿş,
 Vozsaşÿs, das voşæ jubilej vÿlÿn,
 Væçli-nin me kÿzkÿkjamÿsæd vørn.
 Talunja lunæz stæç pasjæmæn,
 Peti me tæeæm lÿd pasjasæn
 (Çiprajas nekÿz oz leznÿ
 Raportæs kÿvÿvørnæn teçnÿ,
 Sÿ-ponda vozæ dokladæj
 Loæ sik kos proza ladæn).

Uzali sluzæşæj kadryn:
 Kÿk vo ovpoli-proşvetÿnÿ,
 Mæd kÿkæs Komi teatrÿn,
 Vo seşşæ radio-komitetÿn.
 Uzÿd, dert, tÿr vøll setæn i tatæn,
 Eg lÿddÿs præsta siz statÿn.
 Uz-kostÿn, kor-şuræ, gizÿstÿnÿ zill,
 Vit vøæn so mÿj me „tili!“

A. Prozaæn gizæma (gazetÿs-ætdor, kus zurnaljasÿs væçæma ætvor):

Pÿessajas da radio-kompozicijajas—10	
Vistjas	3
Oçerkjas	11
Stattajas	8
Stav prozaa gizædÿs	32

B. Murtasa (razmera) gizædjas:

Pÿesajas	1
Komiedæma radio-opera	1
Oratorijajas	6
Poemajas	2
Kÿvÿvurjas da şÿlankÿvjas	53
Stav murtasa gizædÿs	63

V. Læşædæma muzÿka (kompozicija):

Şÿlankÿvjasÿlÿ	21
Operettajasÿlÿ	1
Şaripkaæn da rojalæn vorsnÿ	3
Stav muzÿkajn. №-ÿs	25

15 voən menam ləşədəma 73 şylankv:

- a) aslam muzykaa 39
- b) mukəd muzyka vylə 34

So mьjən ti-voə talun me peti.
 Sunь-kə veşьkda—eəa me şerti,
 Pozis, dert, unzьkəs—
 Gьrьşəs, vurьkəs.

Тьдалə, сь vylə
 Аву-на сузşəma tvorčestvo şaməj,
 Аву-на тьrməma gizan „talanəj“.
 Gaskə i uzali dьsa,—
 Таьş vot stavşьs me mьza.

Loə-kə zoqvizalun—
 Voə-na gizəmbьş vokə og mun,
 Vьl listvok talunşan vošta,—
 So kueəm kəşьşəm as-vylə vošta:
 Partija tujvizəd veşьkda munь,
 Lovja udarnəj uz-pəvsə eəa sunь;
 Setьş primerjassə mьtсьnь,
 Munana uz-mogkəd jicьnь,
 bzjadnь uz-vylə şələm i vem,

Kadьn med vəli pyr şьaşnь „em!“
 Gizədlьş kačestvo vyləzьk leptьnь,
 Gizədən paşьkdьk frontjasə petlьnь.
 Komi teatr mijan repertuartəm,
 Radio—sizi-zə materialtəm,
 Četaqlь lьddantor avu,—
 Та-vylə vizədim slava,
 Та-vylьn eəa mi pukalim,—
 Mьj verma, kəşьşa şetnь!
 Stav tədčan gizьşə čistə
 Ordjьşnь čuksala.

Ənija kadьs-əd dəvьki jəş—
 Klassjastəm oləmə vuzam!
 Kьz-şurə vuməga laknь oz poz,
 Kolə şerjoznəja kutcişnь usə.
 Kьpədam ašşьnm stav gizan vьnsə
 Socializm tečan uz-mogjas veštə!
 Kutam səvetskəj pisatelьs nimsə.
 Novlьnь nimmkoda, gordəja, čestən!

25/X-1933
 Sьktьvkar.

TIMA-VEN.

Təvarьşjas!

Talunja kьrəd lun kuza, komi jəz is-
 torijaьn vəvlytəm lun kuza,—şetəj mem
 sunь goz-məd kv...

Suəmbьs sişə əni loə zeңьdik i prəstəj
 kvjən, no talunja kьləmjassə kəşьşam
 şetnь mədьşьk kьrəd gizəda kьlən... I
 gizam!

„Veməsə pərəm vət“... Veməsə pərəm
 vət... Taz me nimsə şələmnam kьlan çuv-
 stvosə sişə... Og kuz me vištavnь sişəs
 una jəz dьrji, og şammь vištavnь rec. I
 ne sь ponda, mьj gizьşjas-pə voovşə oz
 kuznь şornitnь, ne sişə pukşəm çajtəm
 kuza, a mukədjas torla...

Mijanəs vaz skola ez velədlьv nєpəstə
 şornitnь, no i mьşlitnьbьs ez... Pərtlis kv-
 təm peməşjasə, a oləmsə da veməssə—
 pəztəmtor vətə...

I vot koləma kьzvut vo. Kьzvut, aslam
 i me gəgər oləmlь, vol Kət lьdnas vьttə-

kə i una-nin, zik-na kazitčə sişə tərət—
 sьşьda veşşəm loəma sişə kadnas.

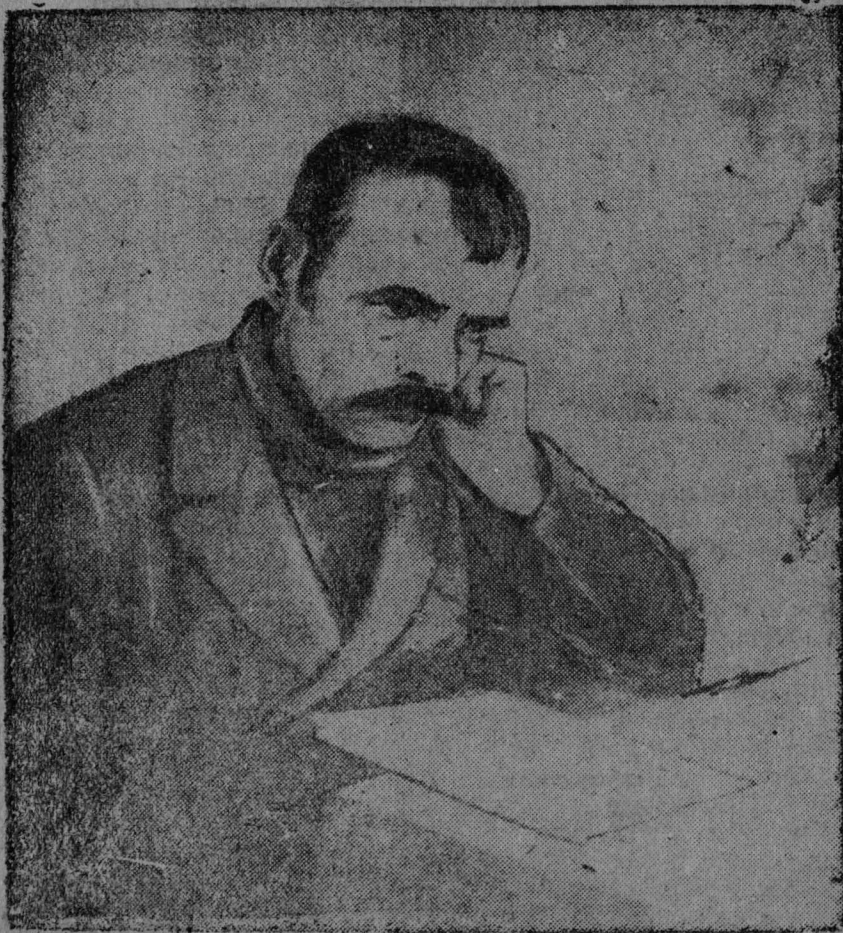
So zik-na vьttə tərət, kьz medvozzaş-
 sə 26-27 vojas sajn volьvlim vaz Sьktьv-
 karə, sekşa Uştsьsolşk nima ujezdəj ç-
 povņicnəj karə...

Piškədcьvli—korsişli ucitel zvanə nım,
 medьm uzavnь-jugdədnь komi pemyd
 uzalьş jəzəs. Kьz pospomjasьn, porog-
 ulьn vidčьşlan-kevmьşlan vəli, janzimьdla
 pəşavlan-gərdədlan, şələmьd vir-piьn su-
 navlas-pessas... Kьz şeralasnь vəli tənşьd
 ročan kuztəmluntə, modatəm dontəminik
 paşkamtə zьveka vizədlig „neinteligentnəj
 çuzəmtə“... Səstəm jugьd məvpjastə—şə-
 ləmtə—kəşjəmtə pezalasnь tənçьd...

Mukəddьr „Vartьş Jogorəs“ moz kol-
 lalasnь...

Vaz mirl Jorəm olandьrl.

Mьl jьlə dinə kazьstilm tatčə mi vaz-

Тима Вен.

sə? Da vɔvti una ɲezəga ʃokɔs koləma setɕə vərvɔlas, mɔj on vermʲ kezjedɔtəg kaztɔstnʲ sɔjəs. A kolə kaztɔstnɔbʲs sɔjən, mədʲm:

„Для того, чтобы любить будущее, нужно глубоко ненавидеть прошлое!“
—kɔzi sulis mɔjan Vladimɔr ɲiɲɔ,

TƏVARBƏJASI

I mɔ ɲualam əni:

— Em-əvɔ kənike muɕar paɕtaɔs se-
eəm olanin, seeəm strəna, kəni eɕkə əta-
eəma, so, ɕələmalisnʲ da vɔdədɔlisnʲ is-
kustvo, xudozestvo,—kultura uzʲ!

— Avu!

I ez vəvɔɔ ɲekənt!

No sɔjə em SSSR-ən—ɕovetɔmɔn mil-
lona, una ɕornɔja ɲəza olaninɔn, socializm
strəitana strənaɔn.

D-da!...

— „Bolsevikjas—varvarjas!“

— „Kommunistjas—dikarjas!“—gorzɔv-
lisnʲ burzuaznəj mirdor suləɔbɕjas, Oktabr-
skəj revolucija vəɕəm vərvɔn, Səvet vlast
vaz Rosɕijaɔn suvtəm vərvɔn.

I mɔɲdətəm ɲajisə ez lezɔɔnʲ naja
zirɔd kozulən pemɔd xaosə mirɔn zir-
dabɕ kommunist partija jur vɔləl

Gorzɔlisnʲ...

I əni-na gorzəɔnʲ estən, mədarla mɔ
pəlas:

— Bolsevikjas-pə stav kulturəsə raz-
ruɕajəɔnʲ, kiɕtəɔnʲ, stav iskusstvosə-pə vɔləl

ræden, kəsjanь-pə voædnь—pærtнь oləm-sə pərvovьtəj oləmə... Kistəнь-pə dvo-rečas, xramjas, pamjatnikjas...

No mьj vəli uzajьs jəzly nalən xram-jasьs, pamjatnikjasьs, dvorečasьs?!

Xramjas, vičkojas najən vəlinь— jəz-lybьs jurvezer gudьrtьsjiən, šəlam zuglæd-lyšən, lov vijьšən—tirma gujasən!..

Dvorečas nalən—kьmьnkə lьda kotь-ra bezdeľnikjasь kodalan olanin pьddi, kor uzalьsьs, siə dvorečjassə-zə as vir-pəšnas kьpədavlis vəçlis,—vəli pospomas, kьz „Vartьs Jogorjasəs“ oz šivædlyнь, vizlisнь najəs pemьd pədval kerkajasьnl

Mьj nalən kulturaьd, læz kulturaьd? Kodьr sьən pəzjujčьlis mьjkə-mьnda ьzədalьs klass, sьlyš vьlyssə ašnyš nuv-lyšnyš, a uzalьsjasь šetlisнь-kə,—šetlisнь səmьn mьləssə da pezsə...

I stav suəmys-vəjprəmys nalən vəli daj loə læz, mədara, gugal

Da, volsevijkas pazədəнь-kistəнь mьj kistana tor, ьrədəнь—putkьltəнь, mьj mesajčə tuj vьlas, vьl mir, socializma oləm straitan tuj vьlas—kovtəm læptəs moz, pəvzədčьs polakalajasəs moz.

Повержен в прах

Храм

Степана храм!

No, najə-zə, volsevijkas i straitaləнь kьpərd šəlamən, vavlytəm tempjasən ədjəl

Sь pьddi—vo mədən səmьn kьpədəнь etije, grandioznəj gьmgun strəjbasə, kьpərd kultura kerkasə, keni əni mi jortjas, dolyda lolalam—olam!

I una, unal..

Og-nin suəj—kaztyvləj mi tani kueəm ьzərd verməmjas eməš Sevət vlaštlən, kommunist partija vəškədləmən da siə šəlam kьpədəmən uzalьs jəzlyš...

Og ləddədləj—vajədləj doštizenəjassə ekonomika vokšan—gigant-zavodjas, surs verstjasən nuzədcəm kerttujjas—šep vьv-ti, vərjasti, gərajas vomən; tьjas morejas əllaavləm; pətkə levač tujjas piškədaləm; mušarvьv berdsə sьnəd saj pəkəritəm, mu polus pomas piškədcəm; ьydsəma šikasa masinajas večəm; dor-ŋi pom tьdavtəm sariz pašta ətuvja kolxoznəj ьvjas, mujas uzaləm; millonjasən kvьtə ker.

Daj mukədtor, mukədtor...

(Sijəs oz kov vištavnь, sijəs ьyđən ьyđ lun, ьyđ čas adzə da kьlə, kodi šinma da pelə).

Nekorsə vavlytəm vьləz kьpədcьsə nauka da kultura, kueəm vьjəz-ŋin kьpə-dəma, mьj vьjəz voədəmal

Kьmьn skola straitəma, kьmьn jug-dədcən velədcənin vəčəma-voštəmal

Torjən-kə, mijan komi uzalьšlən kьmьn velədcьs mijan, mьjdtəm jəz mijan petəma i kulturnəj front vьlə.

Mijan em—vitdešatkaa komi səvetskəj gizьs kotьr (kodjasəs mi talun çoləmalam tani).

Mijan em—so lədjasa „pəduv vər pijan!“

Mijan em—selkorjas, rankorjas...

Mijan em—šojasən VUZjasьnl velədcьsjas.

Šursjasən—sər skolənl

Mijan dorvьv gramotal

Nalən stavnyšlən-ŋin vərəvlytьs kolə kueəmkə tujdcəm oləmə. Kьpədə na pəv-sьs tvorčeskej vьnjəs, talantjas: izobreta-teljasəs, inžener-texnikjasəs, poetjasəs, xudoznikjasəs.

Pьdəstəm vьn-ebəs dvigajta vestalə rovočəj da kolxoznikjas pəvsьs...

Uz! Tvorčestvo vəčəna-kerəna ьyđ šikasa uz!

Uz! Kodəs mi bezsoznatelnə (šəlamən kьləmən) kьz vojəs sajn šəvlyvlim as-lənyš medvozza gizədjəsn, səvet vlašt dьrji, kommunist partija vəškədləmən, pəri daj loi dobleštən, slavaən, çeštən (kьz suə mijan Stalin jort), i kodəs əni mijan jurnuədyš leninskəj partija vozđ Stalin nuədə oləmas—udarničestvoən, ordjəšəmən, vezəvezmьšən, dolyda, kьpəda.

I rovočəj klass, kolxoznəj kreštanstvo-kəd ətuv, klassəvəj vraglyš koləjassə po-məz lamədəmən, kommunist partija vəškədləmən vəčas mu vьlyš vavlytəm çu-dəsal..

25-X-1933 vo.

Šьktyvkar.

NOBDINSA VITTOR OLƏM-UZALƏMBƏ

(Зеньдик биографическəј пасјəдјас)

Vittor Aleksejevič Savin, — Novdinsa Vittor çuzəma 1888 voə nojabr 22-əd lunə Novdin siktən, gəlinika oləs kreštanin šem-jabn. Baťs neməs vetilvləma zavodə. Vьd-məma zev zeskyda, — kəkjamьs çoja-voka.

1895 voьn pьrə velədçьnь ičət skoləə. „Унаьs i vərdilьvi: lьddan lьddan vəli-da, ročnad ninəm on gəgərvə-da, tiьsizə vərdžan“... „Gozəmnas gortьn kaga vizli“ lивə mədlapəln məs vizli... „vəli zev viьs“

Das əti arəsən, ičət skola pomaləm vəgьn zavoditlə aslьs kьnəm pət-ñin koršnь, — zavoditlə „Saltьr“ lьddavnь, pisarə velədçьnь, — səmnь ninəm təlk oz vošt.

1901 voə pьrə Dərevannəjsa vtəroklas-nəј skoləə. Skolaьs pətə pərvəј učenikən, səmnь „prostupokjasьs“ unəš pukavlə karcerьn.

1904 voə korəнь Kuləmdinə zəmskej naealniklь gizьsə. Nədyr uzaləm vəgьn indənь Kuləmdinsa volostnəј pisarlь otsa-šьsən, sessa Savojagə volostnəј pisarən, sessa Eugьrə sijə-zə uz vьlə. Eugьrьn oli-gən — sijə 1905 voə ñin — Vittor Alekseje-vič tədmašə ьstəm jəzkəd da pərvəjьš-na matьštçə politika vərdə.

1906 vo korəнь gortas, təvša tuj puksəm mьštə baťskəd munə Bogoslov zavodə pes keravnь. Təlьs mьštə pьsјə da pьrə Rud-ņiksa zəmskəј naealnikə deloproizvoditelə. Zavodьn kəť eškə-i regьd loi uzaləmbьs, no Vittor Aleksejevič vьlə jona tədçə šəkьd vəkšəñьs.

1907-1910 vojas uzalə kancelarija uz vьlьn, olə Uralьn.

1910 voьn prizьvajtçə, slav šin ponda oz vostnь.

1911 voьn munə Ukrainaə, Krivəј Rogə, koršnь vьrьzk olanin. Olə seni rovoçəј massa pəvsьn 1918 voəz. Fevralьskəј re-volucija vəgьn vəgьləvьlь rudņiçnəј komi-tetə.

1918 voьn adzə asšьs „prizvannəzə“ zavoditçə giznь, eəz gizəd pьr nuədnь partinəј uz Avgust 18-d lunə „Зырянская жизнь“ gazetьn pətə medvozza kьvbur „Gərd zvən“... „Mənym zev okota vəli pemyd komi uzalьs vojtyrly šetьstnь ga-zet pьrьs as kьvja gizəd torjas, çuksavnь vьl oləmləñьs komi kьvjən, komi gizə-dən“.

Zavoditçə ьzd komi səvetskəј poetlən uz, kəť eškə... „eg kuzlь me sek məvпьstnь vešig, ьstə lola kərkə komi poetən, lивə komi dramaturgən“.

1918, 1919, 1920 vojas — ovestvənnəј i tvorçeskəј revolucionnəј uzьn puan vo-jas. Partija Ukomьn šekretar, gizə kьv-burjas, šьlankьvjas, medvozza pjesa „Kora-šьs“, sessa vozə mukədəs. Ačьs gizə, ačьs-i puktə scena vьlьn, — rezišsorala, ačьs-i aktorala.

1920-33 vojas — stav komi uzalьs jəzly tədsa gizьs. Gizalə una vьl gizədjas: kьv-burjas, poemajas, pjesajas, šьlankьvjas. Uzalis komi teatr ləšədəm vьlьn, vəgьja vo-jassə radiəln. Lezis-ñin asšьs kьk çukərə svornik — kьk tom. Əni gizə poema „Zė-revcovšəñ — Karpinskijəz“.

ZEREBCOVŠAN KARPINSKIJƏS

(P O E M A*)

NOŁƏD JUKƏN.

1.

Səjta-velta, gonjala,
Juryn duməj çukja:
Karibş vьdməm donjala,
Tədqan jəzəs lukja.
Pəra vozə vizuvta,
Kьzəd nemə pьris.
Vərzədlətam izuvti
Oz pišt valən nьrbs:
Velikəj kпaz voləmsan
Əkmьs vo-nin vesjis,
Šьnitəv lən oləmsan
Karьd ez zev vezšb:
Vozza-moz vek moritčə,
Bur kьsan ez paštav:
Vьlьs-kьrtəm-strəitčəm
Tədqəmən ez paškav;
Kьrьd gaz ez kьrtvьlь,
Kar ne kar—čəv serəg...
Vaz-moz sluvgə Šьktьvlən
Karuv klučəš berəg;
Korkə goruv turьltčəs
„Šьpicalən“ guьs,
Korkə sobor putkьltčəs—
Jurnas Šьktьv-jua.

2.

Ləna kət Šьktьvkar zumviziš-olis,
Tədqana jəzьd-taj pьr-na-ze volis:
Əkmьššo šiziməd voьn-na, to,
Vizədlis kar gubernator Xvostov;
Karьs-na ьləzьk siyə sek kajlis,
Askədbš zoп ekspedicija vajlis,—
Carskəj pravitelstvo ьstьlis, dert,—
Mog vəli—tədmavnь Ukvasa nerp.
Gaskə-nə, məvpalis perjьnь slava,
Gaskə-i, ьstьlis zьvl vəšpь bur,—
Vьd gubernatorlən zev ьzьd praval
Kod tədas, kodarlaп uzalis jur.
Gaskə, Xvostovьdlən bergalis
dumьs:
„Oz-ə šet ozьrlun ukvasa nerp?“
Koləkə, tojlalis siyəš gorstunьs,
Ačьs med eə vəli akcioner.

Ukvasa nerp vьlə kьkšo vo cəzən
Una promьslennik zerjədlis vom,
Sətmьn pьr zьvьtorsə sulisnь ləzən:
Nekueəm nerp-pə sen abu daj poml
Kodjas ez nokšьvнь Ukva ju

berəgьnl
Graf, i kupeç, general, kapitan...
Magnit-moz kьskьlis gors jəzəs
nerpьd,—

Gьrьs mosenstvojaš munlisnь tant
Pervoj Nəvatov tan karašin vəçlis,
Pəd Prjadunovlən tan sulavis „ean“,
Na vəgьn una-na, una jəz zəçlis,
Sətmьn-taj nerpən ez voššьv kьz kran.

Vermis-ə vezšьnь Ukvalən šerьs,
Nobel-kə nerp vьlьn vəli korol?
Kalmən koznavlis vьd inženərəš,
Med konkurent seni aslьs ez kol.
Pomašis çəstniklən Ukvaə šivdəm—
Puktis Oktabr-revolucija krest,
Əni sen ьzьd promьslennost vьdmə—
Uzalə Ukva-Peçorasa trest.

Kьzvit vo sajn-nin tədənь vələm:
Tujjastəg oz lovzь Peçera kraj.
Eə i Xvostovьdlən višləma šələm:
Tujtag-pə ninəm on nu ni on vaj,
Tujtag i Ukvasa nerp
Nekьzi petkədnь, dert.
Oləm-zə,—çərt!
Kət sešša bərd.

Vojvьlьn em sətmьn əti tuj—va tuj,
Da əd i siyəš-na burən on su;
Kьvtan kət katan, a voan-taj matə:
Oz məda-mədbškd jicь vьd ju,
Gozətmьn košmьlə va—
Kurəgьl jumən ədva.
Oləm zə,—çərt!
Kət sešša bərd.

Vo-mьštə vərə Xvostov volis karə
(Aslas gubernədn ačьs kapral);
Boštčəma zьvl vьttə tədmavnь jara:
Oz-ə poz va-tujlь šortnь Ural,
Peçera ətlavnь Ezvəkəd, Ovkod,
Šivьršan mijanlь təvar med loktə,
Sivьrə mədadnь, dert,
Va-tujəd uktasa nerp.

*) Zavoditčəmsə vьzəd 7 № „Udarnikš“.

Vələma, zəbi, gubernator jurvema,
Kəsjəməs, vələbs—zik vətə kart:
Kujim ju vəli med əti şistəma!
Səmən-taj,—pukşə da vek kət tan
vərd,—

Kəsjəmsə çərtəd ez oləmə pərt.

Tujə Xvostovədlən karşənd kuz-na:

„Səmoed“—parakod katədis Məşəz,

Səbşəñ rəzjasən kək Məlvə kuza,

Kvajt lunən vois i Peçera vələz.

Seki Xvostovədl zev nımkod pər suis:

Tani pə Ezva—Peçerakəd ətlalan tujəs.

Gulajtis „Mezən“-ən Peçera vələd,

Iz kərja, səz, vizuv Eugərəd ɔləz,

Ka lis i vek tala Təvpoz-iz jələ,

Vidlalis vəsəd-nur kovtasa bəlc.

bəlcşəñ Soşvaəz*) avu zev ɔlən,

Pozə-pə tuj voştə talañ i sɔləñ.

3.

Gortas vər munigən suvtlis-na karə,

Vištalis zev „zameçatəlnəj“ reç;**)

Kəv vələn vələma mortəd zev varov—

Məjsə sen vomşəs Xvostovədl ez lez!

Taz gubernator vot vetlis da munis,

Korşis da tədməlis tujjasə tuj.

Əni mi vermam-nin vəşkəda sunə:

Vəşşərə səjtəm oz nekətə tuj.

VITƏD JUKƏN.

1.

Pəraədl vozə pər vartə.

Vozə i kəvburəj gartə.

Koli Xvostov vəryn dasəti ar.

Giriluk uşi prestol vələs sar.

Nedər-məşti Kerenskəj çergədcis plaşt,

Koşəstis ɔləd Oktabılən gəm-çard,

Roç muyn pukşis Səveijaşlən vlaš,

Pukəltədis ɔlələs jəz vələs nart.

Kapitalistjas sek skərmisnə, dert:

Nalə-əd, ponjasə, matəsmə smert.

Seki vot kərtis grazdanskəj vojna.

Ətvələs dasnoł derzava

Vəçlisnə ɔləd ovlava,

Kolli zik kipydəs pašta strana.

2.

Munlis lok turəvən vojnalən vıls

Vojvəvi, komiəd eə.

Miilerlən vandaəb unaəs vıjls.

Zertvaəb—artəvtəm eət.

*) Soşva—Ovjulən voz.

**) Reçə pozə adzəp B. Bessonov nıgəv
„Poezdka po Volodınskoj Gu. v Peçor. kəj
kraj...“ str. 213-220.

Uzələs komi jəz nekər əz vınəd
Əkməş so dasəkməş voşa lok ar.
Seki, nojavr tələs dasnołəd lunə,
Vəli „gubernatorəs“ vstreçajtis kar
Zvənən da nənən da solən.
Ozərjas gorzısınə „çoləm“.

Beləj more vadorsəñ

Vojvəv karşəñ—Kardorsəñ

Kəjlnən peskəltədis Latkin;

Vər-pər vuzis Udora,

Vəlnəj Ezva ju dorə

Petkədis komilə kəpkan.

Aslas banda-sajkanas

Pervoj voştis Ajkina,

Səbşəñ mədədcis tujə.

Virən tujə sɔlədə,

Medbur jəzəs gylədə,

Lovjənnas jukməşə sujə.

Zverlən ɔləşə vəçəma:

Ezva, Izva, Peçera

Unaləş nuisnə sojjas,

Medəm mezən ovnəşə,

Səvet vəsna lovnəşə

Puktisnə una gerojjas.

3.

Tazi vot, Anglija eəktəmən, Latkinədl

Puekbilis mijanlə vir praşa gez,

Med eškə vər tatçə vozza vlašt slarkənlə,

bmzis med nart ulən uzələs jəz.

Sɔlən i məd mog-na vəli zev ɔləd:

Pışkədnə Komi mu vomən vəli slak**),

Ləşədnə jəzədl vanditjasə məzəd,

Jatkalañ petnə, kən ruztis Kolçak.

Səmən taj (jos te zəjovədl)

Laçəb zik stavnas vosi.

Nekər ez lo gubernatorən

Kuspləsa Latkin:

Sijəs mi „k çertovəj mater!“

Çorəda zatkim.

KVAJTƏD JUKƏN.

1.

Vragəs zuejim,

Mirnəj uzlən

Gazəb kutis kəvnə.

Şələm jəktə.

Kadəs eəktə

Kərvəzəka şəvnə.

Vazəb vəsjis,

Stavnas vəzşis

*) Slak—tuj.

бэыд страна мијан,
Зіла мэдим
Ќорыд эдэн
Теснь индустрија.

Луньс лунэ
Газа сумэн
Кьртэнь гигантјас.
Уз ударнэј,
Эд ударнэј—
Коди кодэс панјас.

Ѕиктшаң карэ—
Эт-мэдарэ
Нузэдчиснь пошјас.
Ѕиктса вragэс—
Горс кулакэс
Рэдтэнь колхозјас.

Тьрмис шметка,
Рјатілетка
Тьртим ми нол воэн.
Рьрим мэдэ,
Бэыд эдэн
Класстэм олэм воэ.

Содис вьппьм,
Регьд мьпам
Вьд бурзуй странаыс;
Міјан планьм—
Ставсэ панјам,
Воэьн лоам наыс.

Со кьзи четчьстис СССР—
Везьс і олэм і узалан шер;
Вескэдлэ Ленінскэј ВКР(в);
Некор-нин гэрд југьд козув оз верд.

—Комі пармаэј, парма вэрэј те,
Кьзи колјавлин вазэн пэратэ?
— Ѕустэм сьјасэн вэлі сувга.

— Комі пармаэј, парма вэрэј те,
Кьзи колјалан эні пэратэ?
— Газа гэлэсэн гора увга.
— Розэм јагэј, те, еара sulалан,
Вазэн мьј тэдлин?—тенчьд јуалам.
— Стьнитэм—сургэм.

— Розэм јагэј, те, еара sulалан,
Эні мьј кьлан?— тенчьд јуалам.
— Кьрьда јургэм.

— Міца јегьрэј, керца јегьрэј,
Вазэн мьј вэлі тенад гэгэьн?
— Васэд да кьн.

— Міца јегьрэј, керца јегьрэј,
Эні мьј кьртэ тенад гэгэьн?
— Олэмлэн вьн.

— Јагэј, јегьрэј, вэр-јол дорэсэј,
Мьј-нэ визліснь тјан морэсјас?
— Зуж.

— Јагэј, јегьрэј, вэр-јол дорэсэј,
Мьј-нэ рістэма тјан морэсэд?
Туж.

— Коди вузрашліс тјан мьсјасэд,
Коди овлывліс газтэм рьекэсьн?
— Рэтка да звер.

— Коди гулајтэ тјан мьсјасэд,
Тронгэ, камэдчэ газа рьекэсьн?
— Пила да чер.

— Парма морэсэј, мьј-нэ рьекэсад ем?
— Озырлун еем!

— Дьр-э тьрмас кэт тенчьд рьскьнь вем?
— Зев una нем!

Тазі вошкөвтим вьльс вьјэ,
Звьльс, мојдкьвјас рэрі звьјэ.
Вьлэ кьрэдчим dasvitvoэн—
Вьттэ шөан.

Вөјдэр та вьјэз і шо воэн
Ез ло воэм.

Даскьк во-нин, со, мијан, коміјас,
Вьдмэ асланьм автонөміја.

(Воээ лоэ-па).

PUŤOVKA

(ŠĽAN KĽVBUR)

Egə boštə darəm
Vozd nima puŭovka,
Nuədam udarnə
Bur vər-zagotovka.

Pripev: Vər stranalb űetam
Eksportnəj sortovka
Šurskubən mort veštə!
Štalinskəj puŭovka
Srokəz tŕtam ęestən!

Pervoj pjaŭletka
Nol voən verstaŭtim,
Zarni perjan cexə
Pərtim Vojvŭv kŕaŭtə.

Pripev:

Mi məd pjaŭletka
Zumŭd sagən vuzam,
Vərlezan plan leptam
Bolševistskəj uzən.

Pripev:

Ассѣнымъ кѣвъ кутамъ—
Седədam tŕ verməm!
Sodtam mi valuta
Bur eksportnəj vərəni

Pripev:

Perjam ęest da slavai
Uzən zilam boštŭ
Raport űetŭ pravo
Radejtana vozđŭ.
Pripev:

ĈUZI-BŬDMI űƏD VƏR SƏRBN

Ĉuzi-bŭdmi űəd vər sərbn
Derevŭabű peti,
Novli ęorŭd űera darəm
Viza gaĉ da kəti.
Murtsa suvti as kok jŭlə,
Uz pyr meŭm viĉmis;
Zŭvka dorŭn ənvə űŭvŭ,
Iĉət kaga vizŭ.
Kaga vərdə, aĉŭd vərdan,
Горазька gorazan.
Pəzəm jələn űurű verdan,
Koszyk ruzum korűan.
Bərdűű kaga đŭr oz vuraű,

Abu űlən lanĉəm;
Kerka əzəs svaĉkan vura,—
Pŕűjan vorskŭ űaŭtən.
Bzŭd mamŭd korűas tenə,
Jualas: „Kən vokŭd?“
Vəsŭd űəŕjən slaĉkas səni,—
Ludzias kŭkŭan vokŭd.
Rŭtŭn mamə uzűű voas,
Vajas ləm da əmis...
Seeəm vəlŭ ęeləd vojias,
Kaztŭvla-na ənəz.

1920 70.

GÆRD ZVƏN

Təvarəb! Te kylan, kəz korə
Miça slava vələ bəzd zvan;
Te kylan-on kueəma gorzə
Gələs musa jəzlən, vokjaslən?
Setçə, təvarəb, da palədcə;
Aşşəd vələtə dorjəny ləşədcə:
Lok jəz mijanə matəştçə,
Musa çuzan-mu vostnə kəsjeşə...
Təvarəb! Vaj kitə da munam zik pər,
Og vizədlə vərə, nənəm og vidçəşə,—
Munam ədjəzək, kəni kişşə
Musa vokjaslən sorən pəş vir...

Munam da suam vragjaslə:
„Og şetə, og şetə aşşənym vələəs,
Og şetə tijanlə—ponjaslə
Dona, musa, vələj ovməs“!
Seki, kor vətlan aslanənym muş
Vragjasəs—ponjasəs, stav oməl çukərəs,
Seki, majbər, jugəbd kəa petas vələş,
Jugəbd sondi gazədəs mijanləş oləm vələməs.

Təvarəb, te kylan kəz korə
Bəzd slava vələ gərd zvan.
1918 vov, avgust 17-əd İunə.

KOLLEKTIV

Adza, ru pər moz vəl oləm tədcə.
Kyla, ruztəmən nukraşə nür;
Tədə, pu gərjən nekod oz vətçə—
Gərnə pu gərjən ləz nür oz şur.
Nemçəz kreştanin nəlalis sogşə,
Musə vənşədlis nələmnəs pər,
Setçə çəgjəvlis kisə i koksə...
Məj-nin kaztəvnyş, lok olandər!
Şiktən şəkədlin koləma yə.
Jəkt, şələməj!
Nimkodəş vors!
Kəvzə: mu vələny masina şylə—
Vezis vəvjasləş gərdləm da „kors“.
Adzan bəjəmən əzjalə kadəş—
Majbər uzədlə vələbd em!
Şuras şyləmlə gazazək ladəş,
Teçam şylankəv—gazədəs nem!
Gəram,
Şylədam, nəvzədam mujas,
Oz kol nekəvtçə meza-ni vor,
Vizəd: voçasən paşkalə tujəş,
Bədən suvtəny kollektiv dor.

Regəbd şiktjaslən çuzəməş vezşas,—
Traktor!..
Paşmunas pu koka gər.
Kodi kolçənyş zilə as kezşşə—
Nəkor oz tədlə masina kər.
Kylan: əv vələny masina guəkə,
Şərgə vəl pələş, kəvlytəm şə.
Kutçəş, ətvələş vəl oləm puekə,
Muvəv zorizəş sarapan kəl
Kadəş—
Tuvsovja ras kod-zə varov,
Uzəş—
Kotəra şyləm kod zik.
Boştəşam şələməş uzəvny jara,
Teçam vəl nogsa, vəl şama şikt!
Stavnym Leninləş velədəm tədəm,
Şylən şijəməş—
Neməvəj vişt...
Ətuv voşlavny vəl tujəd mədim,
Sondi,
Jugərtə jonzəka mu vələ kişt!
1929 vov.

GUBERNATƏM GUBERNATOR

Sыктывкарын кылэ звөн,
Ускәдцис гәл паş-ни кәм:
„Ojja-za da ojja!“
Oзыр вәццис вьльс-вьл,
Pop-дак seni gora, звьл,
Шьлэ „ajilujja“.
Mijan карьн вьзд газ,
Кьртис vara olәм vaz,—
„Gubernator“ vajis.
Kommunistjas tijan kәn?
Petkәdla me naly zvән,
Сьскьста me najәsl
Gubernator me zev saп:
Vaja vina, jezьd naп,
Bьdшama em bursa;
Loktә sakar, loktә eaj,
Tavak, majtәg—pәlucaj!
„Jukшә da en purшә!“
Kommunistly tupkis vom,
Ispolkomly vәcis pom,
Voштis vaz uprava.
Naпәn-solәn oзыр jәz,
Delegatjas—vьттә gez—
Korәny vaz prava.
Latkin naly koknas—zьm!
Delegatjas zozә,—gьm!
(Pәradokьs mәrtшә).
„Jurьn sapka med ez vәv,
Suvtәj lučki sy-шә tav,
Vьльs paškәm pәrtшәj!
Сәvtәj pyr-zә pernapas,

Mijan jen med otsalas.
Krasnәjjasly sьvny*!
Pop-дак tәdә asшs uz:
Lun-lun vetlә, oz taj mus,
Molibenjas sьvny.
Kommunistly vәtlә „peз“,
Veza vaәn rezә: „kezl
Pomiluj nas, vozә“,
Tьrmas rezny una vo,
Sыktыв valy pom oz vo:
Loktә una vozәd.
Divә! Karьn pyrьs-pьr
Intelegent leptis nьr—
Gorzә: „Latkin, bravo!“
Intelegent, musa drug,
Tәdam, mьjla sьzin drug—
Korшan kueәm prava.
Latkin jәzly sud ez vaj,
Ez lok sakar, majtәg, eaj,
Ez verd jezьd naпәn;
Prәsta loi gaz da zvән,
Prәsta loi pop-daklән
Molibenjas panәm.
Sәvetskәj vлаst vois vәr,
„Gubernator“ koklavәr
Sadtәg karьs kьskis.
Bьri Latkin, vьттә eьn.
Una embur, una vьn
Kreшtanaly pьckis.

1919 vo.

DONA GU VьLYN

(Domna Kalikovalь)

Ogә mi sьnvaәn sognyмәs dolәdә,
Ogә mi vәrdәmәn kulәmәs kollәdә,—
Zarшәj soшәj...
Gu vozьn шәlamjas jonzьka әzjәny:
Te vәsna vozәsjas mьnyly kәsjam mi.
Pәш virьny sotшә..
As-kostsa olәmtә jәz vәsna senьstin,
Tәzдышs mamtә eәe na vәsna enovtin,—
Donәj, aшәj..
Bьzd bur mьvkьdәn gәl vәsna petin te,
Musaәj, Vaпәj*...
Varьs moz lebalin... Kьrьnsjas kьjisny.
Bordjastә шәgisny... Morәsad lьjisny...

Ponjas-pә soшәj...
Әni te lanтәmьd... Sь-шә-tәv... Estәma...
Uz-zә te dolyda... Komi mu mezdәma...
Uz, komi soшәj!..
Vunlytәg, kuslytәg olan te шәlamьn,—
Kazьlam, mьj vәsna tom olәм kolәmьd,
Akaшәj, nьlәj...
Gu vozьn jonzьka шәlamjas әzjәny.
Te vәsna vozәsjas mьnyly kәsjam mi,
Bur aшәj, kьlan?

* Kalikova vetьlvlyс Vaпә шima razvedчikә*

1920 vo.

SUD TUJ.

(ՏՆԼԱՆ ԿՆՎԱՐ).

Vazən ətkən peşsim,
Oləm vəli rud;
Əni stavnəm vezşim—
Adzim sud.

Pripev: Gəllunbş da nartitəmbş mənlim;
Kollektivnəj dolbd üznm vənə,—
Seni mijan sud,
Əyg ni pik oz kut!

Vazən „krista radi“
Korşlim kənəmpət;
Əni kolhoz radən
Oləm məd.

Pripev.

Gors kulakəs verdlim,
Aşnəm ovlim kus;
Əni sənş bertam
Bərja vuz.

Pripev.

Vaz gəl oləm nımtillim:
„Oləm sındiban!“
Əni vezşis şiktən
Çuzəmban.

Pripev

Ətka oləm—pədiş,
Oz şet nınəm kos,
Sud tuj səmbn ətik
Em—kolhoz.

Pripev

Ətuv üzən—şila,
Bertas gərə-iz.
Şiktən doram zila
Socializm.

Pripev.

Boşevistskəj loas
Medəm vəd kolhoz!
Med kolhozniç loas
Ozər mort!

Pripev.

Vyl bur oləm puə,
Vazəs oz-nin pet;
Veşkd tujəd nuə
Ve-Ka-Pe.

Pripev.

Տիմա Վեն, Յուջլ Դա Ռօճինսա Վիտոր,

TİMA-VEN OLƏM- UZALƏMBŞ

(Zenidik biografeskəj pasədjəs)

Venjamin Timofejeviç Cistalov — **Ti-ma-Ven** çuzləmə 1890-d vobn, oktavr 8 d tınə. Poməsdin şiktə, sərköddem kreştənin səmjəbn.

1898 vobn siyə pırə velədcəbn əs gortsa skolaas, kəni velədcə 1902 voəz. A sь vərən zev şələmsənboştə kreştəstvjtnь: „vaz pələs skolaad tədtəm kəvnad velədəmbd menşym jurveməs ez sadmədləv, ni şələməs ez boştədləv — nekueəm koləm ez şetləv“.

No vať ziləmnas 1904 voə siyə vozə kprə velədcəbn Derevanəjsa vtoroj-lasənəj učitiseə. Seni Ven. Tim. jona zavoditə ləddəbn roç niğajas. 1905 voša revolyucijalən təvnyrəs bergədə siyəs politikalan, — Venjamin. Timofejeviç nəzjənikən ləddəstələ političeskəj literatūra.

1907 vobn V. T. pomalə vtoro klassnəj učitisee da munə Totmaə učitelskəj seminarijəə səmən pırnəs oz vermь, „provalitčə“. Çorəda kəsə lonь učitələn.

1908 vobn kutə medvozza ekzamen učitelskəj zvanə vylə. Bara provalitčə. Şetəbn velədan mesta. (vremennə) Pozəg şiktə. Pədyşənzək zavoditə məvpavn nacionalnəj nəravnopravijə jyls. Siyə tojstə Tima-Venəs giznь roça-komia bukvar, medym kokədnə velədcəmsə komi celadlş.

1908 voə şələmsənək boştəə gizavnə da vuzədavn roç vyls xudozestvoa gizədjəs. Gizə „Sojdannik“, „Sojtədə me vələs“.

1909-1910 vojasə komlədə Gejnelş, Nekrasovlş kəvburjas. Velədə Poməsdinsa skolaəbn. Çukərtə fojxor, əktə komi muzejə ekspohatjas.

1911-12 vojas — učitelskəj sjezd vylən Venjamin Timofejeviç kəpədə şorni pərvəj vojasə skolaəbn komiən velədəm jyls, səmən niənəm syls oz kəvzəbn. Myrşə Poməsdinəbn „bzd skola“ voštəm vəsna da skola kerkasə strəitəm vəsna. Ləşədə kultura sad. Gizə vaşna: „Porş da puvuzjas“.

1913 voə vojkotirujtə skolnəj naəalstvolь nekueəm pomkatəg məd skolaə vuzədəmbş. Pətə skola uz vyls da pırə volostnəj pravlənnəə pisaritnь.

1914 vobn Venjamin Timofejeviç bara velədşəbn. Matşəzək Jortjasəskəd suvtə panəđ reakcija nuədş velədşjəslə da naəalstvolь. Çukərtən gizəbn „Akafist“ — joša şeralən molitva noğa gizəd da bəstələbn anonimnəj pişməjasən ətləə-mədləə.

1915 voə Venjamin Timofejeviçəş nuənə imperialističeskəj vojna vylə. Gizə: „Bərd, komi jəz bərd“! Siyə vetləm-munəm-jəşs jona kəpədəbn Tima Venlş oləm gəgərvoəmsə.

1917 vo — Venjamin Timofejeviç Kijevn, — velədəbn oficerə, səmən bolşevikjas dor sulaləm vəsna regəd vetləbn setş. Şəntavrn, vişməmlə lezəbn gortas.

1917 vo jyls Tima Ven gizə: „...Me pərvəjş zbylş tır şələmən zavoditčə giznə as kəvjən. Vəlişti menam inəşiş şələməj vəlişti me əşşym sud talantəs adzi... Voşsi, sadmi. Ordəm virulə — dojəj piştis“... Gizə „bli jəz muşan, „Kənkə vez turun pəvs“, mukəd.

1918 vo — Venjamin Timofejeviç Poməsdinəbn. Gizə „Lok inka“ (pjesə), da una şylankəvjəs.

1919 voə ləşədəbn „Sondl jugər“. Jəzəd vəndəjas boštəbn Poməsdin. V. T. evakuirujtčə, munə vərjasədz şurs verst. Dekavrn vişmə. Vişigas gizə „Təvjəv varş“ Mt Gorkij vyls, „Zakon puktas“, mukəd.

1920 vo — medvozza agitgruppaən vetlə komi şiktəşəd (N. Vittor, Majegov, Ənə Agni, mukəd) gizə „Lym vylən jəktəbn nəvjəs“. Dekavr-janvarəbn — Severo-Dvinskəj gub O. N. obrazovannə nəcmənsinstvo piotdəln jurəlyşəbn.

1923-33 vojas kollə Poməsdinəbn, pəvojsə şemiletkaəbn, vərənas. SKM-əbn velədşəbn. Tajə vojasnas Venjamin Timofejeviç gizə med una: „Bzd viştş şerpastorjas“, „Lenin gu dorən“, „Muvezandyr“, „Izkar“, s. v.

1928 vobn lezə gizədcukər, vozza tom. Makşim Gorkijlş komijədə „Mat“ povešt.

Əni ləşədə pəçətə məd tom gizəd çukər.

KODARAS MI

Med
kæt mьj šəkьd
ənijas ovnь—
—kolam
mi vek
talador pələs!
Medьm
kæt mьjəp
mi-vokəs suasnь,
sьnam

mi pьr
vьl mirla dor.

Med
kæt-i laklasnь
mukəddьr miəs:
„sijə pə vosəma
šurəsa tujšьs„...—
sь-ponda
og sьvьtčəj
mədarla-pələs!

Oləma
mi vььp
peļamьp vo:
kьk jukəp—
vaz mirьp,
kojmədsə—
vььp.

Med,
unzьk-kə
koləma seni,—
oləməs mijansə—
tanil
Nekod oz lьšt
tojьstnь miəs
vaz mira
jirə.
Mьja?
—Da sijəp,—
mьj šələmjas
jirəmən-jirlis
vaz olas mirьsl...

Kьvzьstis, te,
zəvjamməm tom.

komsomol-zoni
Kьvzьstis, te,
nerinik,
pioner piəl
Kьvzьstis, te,
ezьs kьe peļnad
Oktabrən čelad!
(kьvzьstlēj vьdən,
kodi šinma da peļa!)

Nekor oz vun
jul kьzəd lun
šurs əkmьs šo
dasuoləd volən.
Oz vun
sijə kos gozša lun,
kor ətnasən sar
millon jəz
minutən
vєkig-kost nєeьstis
suzьstis:

„Mun,
turun pьddi
ətməltə sьr!“
Nekor oz vun,
kьs „zapasnəj“
munigas
vərdьs gətьrls
setis
sik əti sajt.
„N-na!“—suis,
—„tajə kət tenьd
ovməstor koļa,
da en kazьvlь
lokən,
lokta-kə me
kujim kokən*...
Ta jььš
lьddьstis, te,
zarni-piə,
„Sar vojna“,
„Mikitьs oləm*...
A on-kə te menьm,
da knigalь-gizədlь
verit,—
koršis te sь jььš
ačьd dokument.
Koršis, te,

ulb kum zazšyd
ajđdlbš
vaz saldatšan
mədədləm pišməšə,
lđđđstlb,
maməd šinvaən
kətədəm pišməšə.

Eəktbštlb, te,
pukoka čoztə
„mojdštbn“:
Karpati
kьzikən vuəlisnь,
kьmьnən
sluda vək
kьmьnən
koļlisnь;

Kavkaz šortassa
tьrlisnь

sojnanьs;
kьzikən

okorьn kujligən
tьrlisab

tojananьs...

Vizədlb sešša
knigaə te

šerpastor vьlə:

merlina jurlbš tečəm

gəra kod čukər!

(Abu-ə ajđdlən
jurlbš tan?)

lđđđstlb, tə,

„Varəsləš“

„Ceranjas, gutjas“,

da məvrəstlb

mьj ponda

burzujьs kьz,

kor sijə

zujvizlis-bura.—

tədan sek mьjla

uzaləš mortbš

pečkan kod kos...

Tədlin-ə, te,

kьz gors kupec

kьjšəsləš

urkučik nəvlis

ьrgən grəš donən,

a vuzavlis ruvən...

Kьz uradnik, straznik

muzikləš

kizlbvlis pin.....

lđđđstlb, te,

(matənzəkk tajə)

„Səktəvdin karən

kьlə gaza zvən“...

Kodjaslb

vəli sek

„bьzđlun“,

I kodjaslb kurđ

„sog asbla lun“?...

Koršəstlb sešša, te,

aslanđ kerkašđ,

abu-ə koləmaəš

„napamjat“ jezđđjas

kueəmkə pas:

abu ə štenad

stьkjaslən zurgəm

čuntərmən roz?

Abu-ə potəma

zoz plaka pəvjəđ.

prikladən

zuekьstəm roməš,

(mərtčəma gər?)

Kьz vesəpərləma

maməd-łi čožđđ?...

Petavlb sešša te

šikt sajad,

abu-ə kənkə—

poəəs vokьn,

łivə peskeras vərəđ

kueəmkə pas?

Kьvzəstlb,

mьj jьlš svgə

łəšjasnas skəra

gəgərbš sulaləš vər;

judor-kə,

Jukməsdor-vest,

kьtčə pačkaən-pačkaən

šujlisnь jəzəš

vojsəra

vez moroz voļьn

das əkmьsəd vovьn...

Stavsa te

teč tajə jurad

da

pelgəgərbđ gart!

Bьđman da mēđ

nekod-ñia oz,

kьzikən vaz-moz,

nyvnomad, łivə

pēđdinad vart.

Avğust 1 lun, 1931 vo.

MENAM KĒVJASĀJ...

Menam kĕvjasĀj tajĀ—virtuſjas;
 Menam gizĀdjas—menam ſinvajās;
 Kĕrĕd ſĀlĀma olandĕrjasĀj.
 Menam stavĕs sen—gizĀd vĭſtjasas.
 TajĀ kĕvjasas—vojĕvĕn zorizjas,
 Kĕla aſĕmĀs ſijĀ ſĕjassĕs:
 ŒĀlĀm-dojjasĀs, miĕa muſlunĀs,

Neĕĕd, normaņa ſĀlĀm vĕrzĀdĀs...
 | Sizi morĀsad stavĕs ſukĀmas,
 | MĕjĀn paſĕjſtan—vĀlĭſti liĕmĕnĀs.
 Kĕvzĕst, lĕdĕbĕſĀj, ſĕskĕd kĀrjassĀ:
 Avu prĕſta ſiz naĕĀs lĀdĀma,—
 SetĕĀ puktĀma—mĕj mĕddonĀs.

TI MA VEŅ askĀd ĕĕĕja niĕa pu ulĕn „Vojĕvĕn” ropĕjskĀd.

MAM

(ROMANBYŞ TORJAS)

XIV

Nəzjə kəli lun, kuz vəli untəm voj. Səbş nəzjə kəli məd lunəş. Mam pər kodəskə vidcə-şis dumışsə, no nekod ez volə. Vois-nin rət-voj. Sarədcis kerka şten pələn arşa kəzəb zer, paç kəməsən vurzalis təv, zozulən kod-jaskə nokşisnə, dert kənkə sərjas. Kerka vələş vojtalıs-slavgis va i çasi toekəm səkəd sorl, şis ətləə, səvrədlis. I kazitcis—kerkaş zo nnas lajkjalə, putkyltçə-kvətə kytçəkə pomnidor volətəg... I gəgər vəli kovtəm, kuləm gaztəməsla.

Əsiq tarkmuni nəzjədik, — ətçəd, dəj mədəş...

Mam vazən-nin veləli vojən çuksaşəm səə, oz-nin vəli vözəə moz pəv, vətə sizi-i kolə. No talun vara drəgmuni məkə, no ez povzəməsla, a nımkodən erkñitis-vəzis şələməş. Kueəmkə nədeja şuşa çetçədis sijəs kokjblas, teryəə paştəşystis, pelpom-vylas plavgis saļ da petis voştənyə...

Pəris Samojlov, sə vərşə nəsta kueəmkə mort, çuzəməş palto voroñniknas saje-dəmə da şinməzəş sapkaaşəmə.

— Palədim mi tənə? — zdorovajtcətgə-ni ninəm səşis Samojlov. Çuzəməş sələn məkə vəli zuməş, təzd.

— Ninəm, og-na-əd vəli uz, — voçavizis mam da jualigmoz kutis vizədny ləktəşjas vylə.

Tədtəm mort səkəda lolaligtər pərtcis sapkasə, nuzədis maməş zdorovajtcəny əşşəş paşkyd məzəə kisə, da as mortləş moz suis:

— Viza olan, mamasal Məj, en təd?

— Tajə ti? — nımkodə gorədis mam. — Jogor Ivanəviç?

— Me saməj-i em! — voçavizis da kəpərtlis kuz jursia vətə jursə. Paşkyd mieli çuzəməş sələn nımjalis, rudənik şinjasəş vizədisnə vurəş, səzə. Teskod vəli tusaş sələn, vətə tupləş saməvar—lapkydik, kəz şiljasa, zəñidik ki-koka, soddəd—çuzəməş vojalis, a lovşəş gorəə kirgis-vetlis...

— Pərgəj pədias! — eəktis mam da kutis paştəşnə. Jogor Ivanəviç pəris, a Samojlov vətə ez kvələ, təzd gələsən suis:

— Mijan te dinəz vətə mog em!

A Jogor Ivanəviç vezəssajsən viştavnə kutis:

— Talun turməş petis tənə tədsə mort—Nikolaj Ivanəviç...

— Sijə-əməj sen vəli? — jualis mam.

— Kək tələş da dasəti lun.

— Adzəli seş xoxoləs — koprasə tənə, a Pavelə eəktis viştavnə, med-pə oz təzdeş, məj turmə-pə „sojtcənin“ səkəb tuj vətə munəş mortlə, — siz-nin ləşədəmə mijan ponda „təzdeşşəş“ naçalstvələ. A seşşə, mam, mi tekəd kutam şorñitnə deləjyləş. Te tədan, kəməş mortəş tərət kvətitis nə?

— O-og!... Jeseə-na əməj kodəskə, Pasaəs kəzi? — çujməməş jualis mam.

— Pavel—nələməş əkməsəd mort! — snokojnə suis Jogor Ivanəviç. — Kolə vidcəşnə, məj naçalstvo nəsta-na idralas mort dastə kəməş! So-i tajəş eəe...

— da, menə-i! — zuməsa səşis Samojlov. Mam kvələ kutis, məj kokñidək loləlvnə...

— Siz-kə avu ətnas sen! — vuzərtis juras. Estədcis da pəris seşşə komnataə. Pərig mozəş doləda-nin səşis:

— Siz-kə oz kutnə dəg sen viznə, sə məjda jəz-kə şujisnə...

— Vernə! — soddis Jogor Ivanəviç. — A vurəzka-kə mi kuzam torknə naləş tajə əvədnasə — vermasnə zik durakən kolnə. Deləş siz: əni-kə mi dugədcəm fəbrika vylə vajavnə knigajas, zandarmjasəb kəzəlasnə da kutçəşasnə səə da zik-nin çajtasnə seki Paveləş təvarəşjəşskəd, kodjas əni stavnəş turməşnəş...

— Kəz-nə sijə? — ez gəgəvo da jualis mam.

— A zev kokñil! — nēvəda suis Jogor Ivanəviç. — Te məvpyətily vəli Pavel — vəlisnə knigajas i gizədcas fəbrika vylən, ez lo Pavel — ez lonə knigajas ni listovkajəs! A-a?! — setçə suasnə zandarmjas: siz-kə razədeşşəş vəli Pavel! Vot-i kutasnə zmitnə...

— Gəgəvoə, gəgəvoə! — teryəə, təzda səşis mam. — No kəz-nə məj? Məj kərnə kolə?

Kuknaşən kəlis Samojlovlən gələs:

— Stavşə-nin kutalasnə çərtjasəb! Əni mijan kolə vaz-mozəş, liçədlətəg üznyməş

) Mam roman komiədəmə Tima-Venlən sonnas da vuzəşşə Komi nğa lezanin magazinə.

nuēdn̄, n̄e s̄em̄n̄ d̄el̄ēs̄ p̄onda, n̄o i jortjas-
n̄m̄es̄ mezd̄em̄ kuza.

— A uz̄s̄ā nuēdn̄s̄ — n̄ekod̄l̄, j̄ez̄b̄
avul̄ — sod̄tis̄ Jogor Ivan̄ovič. — Ēni l̄itera-
tura m̄ijan̄ em̄ zev̄ bur̄. — ač̄m̄ l̄eš̄edi! —
os̄j̄š̄is̄ Jogor Ivan̄ovič. — A k̄zi vot̄ sij̄es̄
fabrika v̄l̄e p̄rt̄n̄b̄ — og t̄ad̄!

— Da š̄ak̄d̄! Ēni v̄d̄ p̄r̄ḡs̄es̄-pet̄s̄es̄
kutis̄n̄ sob̄n̄ vorota dor̄as, — suis̄ Samojlov.

Šor̄n̄iš̄ mam̄ kutis̄ ḡeḡarvon̄b̄, m̄j̄ s̄s̄a
m̄j̄k̄e vid̄č̄s̄ān̄b̄, kuēm̄k̄e ots̄eḡ nadejt̄e-
n̄b̄ i termaš̄em̄en̄ ač̄s̄ kutis̄ jūaš̄n̄b̄, s̄s̄aš̄n̄b̄:

— No, k̄z̄-n̄e m̄j̄? M̄j̄ kern̄b̄?

Samojlov čet̄cis̄ kuk̄na l̄av̄ič̄s̄, suvtis̄
vez̄s̄s̄aj̄ ēz̄es̄ dor̄e da jūalis̄:

— Te, Pelageja Nilovna, t̄eds̄a t̄erguj̄-
t̄s̄ Marja Korsunovak̄e?

— T̄eds̄a, a m̄j̄-n̄e eš̄k̄e?

— Vaj̄ te šor̄n̄iš̄ s̄k̄e, oz̄-ē verm̄
sij̄e p̄rt̄n̄b̄ kn̄igajas̄n̄m̄es̄ fabrika p̄ek̄as?
Mam̄ kij̄as̄nas̄ sen̄aš̄n̄b̄ kutis̄.

— O-oz̄! S̄l̄en̄ k̄v̄j̄s̄ kuz̄, p̄r̄-i, pet̄as
vom̄š̄s̄! M̄j̄en̄ k̄v̄s̄as̄, m̄j̄ mer̄p̄r̄... Oz̄,
oz̄ art̄m̄ s̄iz̄!

Sij̄e-na suis̄-a, seš̄sa druḡ v̄t̄e voš̄s̄lis̄
vez̄er̄s̄ da vois̄ m̄ov̄p̄ v̄l̄e as̄l̄s̄.

— Vaj̄e m̄em̄n̄ as̄l̄m̄!... Me ač̄m̄...
Me l̄eš̄eda taj̄e d̄el̄eš̄e, ad̄za k̄z̄ bur̄z̄ka
in̄avn̄b̄. Me Marjas̄e-z̄e i ots̄eḡ v̄l̄e voš̄ta,
v̄eča s̄iz̄: ač̄m̄es̄ v̄z̄ja voš̄n̄b̄ s̄l̄b̄, ots̄a-
š̄s̄ v̄l̄e t̄erguj̄t̄n̄b̄, šor̄jans̄e nov̄l̄ad̄l̄n̄b̄s̄
fabrikaas̄! Seš̄sa-ēd̄ i as̄l̄m̄ mem̄ kol̄e-z̄e
kuēm̄k̄e uz̄ kor̄š̄n̄b̄, k̄z̄k̄e k̄n̄em̄es̄ verd̄-
n̄b̄! K̄z̄k̄e-m̄j̄k̄e me taj̄e d̄el̄eš̄e l̄eš̄eda-
n̄in̄, ti ver̄it̄ej̄!

Ter̄ḡva, n̄im̄kod̄a taz̄ sualis̄ mam̄ kis̄e
mor̄es̄ v̄las̄ pukt̄em̄en̄, m̄j̄ stav̄s̄e l̄eš̄da
v̄ečas̄, n̄ekod̄ veš̄iḡ oz̄ t̄ed̄l̄e i v̄er̄ja pom̄as̄
sod̄tis̄:

— Naj̄e ad̄zas̄n̄b̄ — Pavel̄ avu-ŋin̄, n̄o
k̄is̄ s̄l̄en̄ i t̄ur̄maš̄aš̄n̄b̄ suz̄e... T̄edas̄n̄b̄
med̄ vraḡjas̄!

Kuj̄im̄n̄ann̄b̄ var̄ov̄m̄is̄n̄b̄. Jogor Ivan̄o-
vič̄ kij̄as̄e z̄r̄alis̄, n̄im̄jal̄is̄ da sualis̄:

— Vot̄-i saŋ, vot̄-i saŋ! Att̄e, mam̄! Kue-
em̄ vura te dum̄ajt̄em̄d̄.

— Me t̄ur̄maad̄ ēni spokoj̄n̄e puk̄ša,
kod̄r̄ kuta t̄ed̄n̄b̄, m̄j̄ kol̄en̄b̄ t̄aeem̄ uz̄
nuēd̄s̄jas̄ da oz̄ suvt̄ d̄el̄en̄m̄, kutas̄ mun̄-
n̄b̄, — suis̄ Samojlov.

Mam̄l̄ voš̄sa loī: ēni-k̄e listov̄kajas̄ va-
ra kutas̄n̄ loavn̄ rovoč̄ej̄jas̄ p̄avs̄n̄, nač̄al̄-
stvo ḡeḡarvoas̄ sek̄, m̄j̄ sij̄es̄ raz̄ed̄avl̄ema
avu Pavel̄, a kod̄k̄e muk̄e.

A Jogor Ivan̄ovič̄ vara m̄ed̄ed̄cis̄ os̄k̄-
n̄b̄ mam̄es̄:

— Te, Samojlov, kor̄ vell̄an̄ t̄ur̄mae ad-

z̄ed̄l̄e Pavel̄es̄, višt̄av̄ s̄l̄b̄, m̄j̄ mam̄s̄ s̄l̄en̄
zar̄n̄i, — kutis̄ eakt̄n̄b̄ Samojlov̄es̄.

— Me nar̄oš̄n̄e vet̄l̄t̄ez̄, voz̄z̄k̄ set̄e
vešk̄ala! — šer̄aktis̄ Samojlov̄.

— Te s̄iz̄-i višt̄av̄ — me stav̄s̄e v̄eča,
k̄zi kol̄e! Med̄m̄ kutas̄ t̄ed̄n̄b̄, — ēe sod̄tis̄
as̄s̄aš̄n̄b̄ mam̄.

— A Pavel̄ p̄onda te v̄v̄tis̄e en̄ soḡs̄b̄,
en̄ gaz̄t̄em̄č̄s̄! Puk̄s̄tas̄ da v̄oz̄za dor̄š̄s̄
bur̄z̄k̄en̄ pet̄as̄. T̄ur̄maed̄ sij̄e mi-vok̄l̄e sojt̄-
č̄eḡ da vel̄ed̄čan̄in̄, v̄eja v̄lad̄-ēd̄ oz̄ zev̄
est̄v̄ uz̄al̄s̄ mort̄ed̄. Me vot̄ kuj̄im̄s̄-ŋin̄
puk̄avlī sen̄i, k̄e l̄eš̄d̄en̄ oz̄ pož̄ os̄j̄š̄n̄b̄,
n̄o p̄ež̄as̄e as̄l̄ed̄ set̄e...

— Te š̄ak̄da lolalan̄, viš̄ed̄čan̄ t̄ed̄al̄e,
— zal̄it̄st̄is̄ Jogor̄es̄ mam̄.

— S̄b̄ v̄l̄e em̄ as̄l̄s̄ pom̄ka, ŋin̄em̄-i
šor̄n̄it̄n̄b̄. A vot̄ ten̄ad̄ uz̄jas̄ j̄l̄s̄ suam̄
aski-z̄e mi vaj̄am̄ ten̄ed̄ raz̄ed̄avn̄b̄ zap̄reta
giz̄ed̄jas̄, i vara zavod̄it̄čas̄ m̄ijan̄ uz̄, v̄ergav̄-
n̄b̄ kutas̄ vaz̄ mir̄ kišt̄an̄ mas̄ina. S̄iz̄?

Mam̄ dov̄kn̄itis̄ jurn̄as̄, — v̄n̄š̄edis̄ as̄-
š̄s̄ k̄eš̄j̄em̄s̄e.

— Med̄-z̄e ŋem̄mas̄ svovod̄n̄ej̄ k̄v̄! I med̄
vizaal̄as̄ mam̄-š̄el̄em̄! A talun̄ kez̄l̄e — p̄r̄es̄-
eaj̄! — k̄p̄r̄da suis̄ Jogor Ivan̄ovič̄.

— No, v̄d̄ bur̄s̄e ten̄ed̄! — as̄s̄aš̄n̄b̄ suis̄
Samojlov̄ da tor̄p̄da k̄iāš̄is̄ mam̄k̄e. — A
me vot̄ as̄lam̄ mam̄l̄ — k̄v̄ og l̄ešt̄ s̄b̄ed̄č̄-
n̄b̄ t̄aeem̄ d̄el̄ejas̄ j̄v̄š̄ed̄, — da! — b̄s̄lov̄z̄is̄
pom̄as̄.

— V̄eds̄en̄ kork̄e ḡeḡarvoas̄n̄b̄! — suis̄ s̄b̄
v̄l̄e mam̄.

Kod̄r̄ naj̄e mun̄is̄n̄b̄, mam̄ ign̄alis̄ ēz̄es̄-
s̄e da suvtis̄ p̄iz̄es̄ č̄aŋen̄ zoz̄ s̄eras̄ jur̄bit̄-
n̄b̄. Jur̄bitis̄ d̄r̄, zer̄ suvḡem̄ s̄b̄e. Jur̄bitis̄
k̄v̄t̄eḡ, dum̄nas̄, kev̄m̄s̄is̄, naj̄e j̄ez̄ p̄onda,
kod̄jas̄es̄ p̄iš̄, Pavel̄is̄ p̄rtis̄ sij̄e ol̄em̄e,
kod̄jas̄ sulal̄en̄b̄ prav̄da p̄onda i ēni t̄ur̄-
mašn̄es̄.

Jur̄bitis̄ i ēvraz̄ p̄ed̄d̄i š̄invož̄s̄s̄ ad̄sis̄ naj̄e-
jas̄es̄, Pavel̄l̄s̄ jort̄jass̄e, seēem̄ saŋ, bur̄
čuz̄emaes̄ stav̄n̄s̄...

M̄ed̄ lun̄ as̄v̄nas̄ voz̄ m̄ed̄ed̄cis̄ mam̄
Marja Korsunova ord̄e. Marja varova i š̄i-
v̄d̄az̄k̄ muk̄e d̄r̄ša dor̄š̄ vizaal̄is̄ Vlaso-
vaes̄.

— Šoḡs̄an̄? — mel̄ia jūalis̄ mam̄l̄s̄ da tap̄-
k̄ed̄n̄b̄ kutis̄ pel̄pom̄as̄. — Š̄v̄v̄t̄ soḡt̄e! Voš̄-
tis̄n̄b̄, ŋuis̄n̄b̄, — med̄. Nin̄em̄ sen̄ l̄oktor̄j̄s̄
avu! Voz̄n̄-ēd̄ v̄v̄l̄i t̄ur̄maad̄ puk̄š̄ed̄em̄ed̄
k̄z̄k̄e mišt̄em̄, guš̄as̄em̄s̄-l̄i, t̄s̄kaš̄em̄s̄-l̄i,
a ēni prav̄da s̄uēm̄s̄ kutis̄n̄b̄ puk̄š̄ed̄n̄b̄.
Sij̄e — avu om̄eltor̄. Pavel̄ed̄-ēd̄ stav̄ v̄es̄na
k̄p̄ed̄cis̄, — sij̄es̄ t̄ed̄en̄b̄ v̄d̄en̄, k̄e oz̄ mu-
k̄ed̄s̄ ŋin̄em̄ sun̄b̄-a. Te en̄ v̄v̄tis̄e t̄ez̄d̄s̄l̄
Me p̄r̄ k̄es̄ja p̄r̄av̄il̄n̄b̄ te ord̄e da og vot̄

estvib. Dugdvvdæg pəzaša da vuzāša, a
ņinām vozā og volb, kəz vovli, siz-i oā,
tvdalā, koršān kuvnib... Sešša so setčās
eāe „musukjasbd“ pomalēn: jūbstasnb,
loktasnb pəkmella jurān da-i blādasnb, pəč-
kasnb sajt mēdtā. Omēlik olām pūvava
olēmēd, medvərja mort...

— A me te dinā mogān lokti, — kəsja
vəzjēšnb otsaššā tenēd!— torkis Marjās
vištālig kostāšs mam.

— Kəzi, mēj!—čujmis Marja. Mam vištā-
tālis tərēt rētšā šornisā, Marja lajkņitis
jurnas da suis:

— Pozāl Tēdan kēmēnš te menā dor-
jvlin, muzikājš zēlvlin? A āni—me te-
nā dorja... Tenēd vvdēnē kolā otsavnē,
kəz tēnad pīvd oveestvennēj dēlā ponda
stradajtā. Saņ mort sijā tenad, sizi vvdēsān
sūēnē i zālītēnē. A me sua — načālstvolb
tājā arestjāsšs bur oz lo! Adzan, kəz fab-
rika vvlad jēzšs švzēmāēs. Oz burēs šor-
ņitnb. Načālstvo kēnkā aslēs dumajtā—vot-
pā sijēs konjēstam-daj—pom. A vėlēm-kā:
daslē kučkisnb—šojasān dāzmisnb!

Šorņi pomašis sēān, mēj askinas-zā ēvād
kadā mam loktis da nuis fabrika vvlā
Marjalēš pəzālēm naņ vuzavēnē, a ačšs
Marjās munis vuzāšnb vazar vvlā.

XV

Lunsār gāgār mam pēlka tēbis kņigajas
morēs gāgārēš da vlistiis siz-zā ākurat-
nāja kovtaāšis. Artmis seeām lēšda, tēd-
ēštāma, mēj Jogor Ivanovič vizēdiis sē
vvlā da voča ki skolēptis:

— Vvvti bur, vvvti bur! Tenēšd tājā
grūzēd nēti ez tork stāttā, seeām-zā lo!
askodēd, ņinām vvlā oz tēdnē,—mēj tenad
setčā zēvēmā načālstvolb āruvjā! Med-zā
tēd zdorovjā da sud pūr loas tenad bur
uz tuj vvlad!

Čas zēn mēštī mam sulālis-ņin fabrika
vorota dorēn. Sulālis, vitčēšis āčered, mu-
zis da vezlālis pēlpom vūvššs karnansā
ēti-mēd vvlās. Kēk stārēz sobisnb vvd pūr-
gšās, nakād pīnāšisnb rovočājjas da vidis-
nb-šeralisnb mištām uzšēnēš. Bokēn sulā-
lis pēlicejskēj, a sēkād ortčēn šuš šinma
mort. Mam, vidčēšig moz primētitālis sijā
mortsā da aslēš dumēstis: dert, tājā
špion.

l bzd tusaa, kudria juršija zon, kor so-
nisnb sijēs, lokēš suis stārēzēšs:

— Mēj ti, čertjas, zepjāsšs koršānēd,
koršēšēj jurjāsš!

— Tenad jurēn tojkēnzi ņinām avu... —
voča eekādčēisnb sovšēšjas

— Ti sēmēn toj koršēnē i tujānēd, a
nē jāršjasēs kutavnē tījanlē!

špion šuša vizēdlis sē vvlā.

— Menā eskā med lezinēd regēdzēk
šojānēj kēzālā,—švāšis mam da vizēdlis
indis pēlpom vūvššs karnān jēlēn ēsālān
ņāntēra dozjas vvlās.—Adzānēd tēra,
mēskēj muzēsla potē-dojmā.

— Pūr, mēj sen šornitan jeeā!—gorē-
dlis ētik stārēzēš.

Mam pūris, vois dvorsārē, lezis pēlpom
vūvššs šēkēd dozjāsē, čēskēstis čuzēm
vūvššs pēšsē da kutis vizēdavnb gēgār-
ēš.

Sē dinā pūrēš-pūr-zā matēštēisnb slesar-
jas, Gušev kēk vok. Bzd vokēš, Vāšilej-
ēš narošnā gorāa jvalis:

— A pirogjas emāš?

— Aski vaja!—vočavizis mam.

Tājā kēvjasēš vēlisnb parol pēddi nā-
lēn. Vokjaslēn ņimkodā jugdis čuzēmēnēš
a ičētēk vokēš ez vermē terpitnb da do-
lēdā jortčēktis.

Vāšilej lāzēntčēis da kutis vvtē vārjēš-
nb—mējzēk ņēvnē, sē kosti pieg tērs
loi sēlān kņizkajas da listovkajas.

— Ivan!—gorēdis vokēšs Vāš,— talun
gorē o gēj vetlēj, tani ēvādajtam!—a ačšs
sualig mozēš ziļā šujālis sapēg gēlēn kos-
tas kņigajas.—Kolā unzēk ņēvnē, vvl tār-
govkasā podderzētibēšnb...

— Kolā, kolā!—sualis Ivan da gorāa šē-
ralis.

Mam vidčēšig tərji vizēdālis gāgār da
gorēdavlis koršurā:

— Šēd, lapsal... i suālig mozēš šetalis
da šujālis nāl zepjasas kņigajas. Siz, uza-
lis-keris mam bzd āpasnēj uz, a šinvozas
sēlēn pūr sulālis vizlā čuzēmā oficer da
jugjālisnb lokēš šinjasēš sēlēn. Bzd šet-
mēn mam suālis dumšēš, vvtākā vozēs
mēntis aslās āruvjān:

— Vot tenēd! Na tenēd! Nēmān mēn-
tēmē!—I šēlēmēš burmis vočasēn ma mlēn,
kēmēn unā šetalis.

Loktālisnb dozjasēn šojānla, vvdēn mēj-
kē āšāņēš kēvvuzis mamkād. A ēti kāčē-
gar suis:

— Nuzdābd vvdtorjas vvlēdas. Verdēššā
talēš svoločjasēd mērdēisnb-ā. No-ko, vaj
mem tri kopejki don lapsatā. ņinām, sta-
rūka, en sōgšē, kēzkē-ēd varā-zā.

Mamēš ņimkod seeām kēvjasēš. Vuzā-
šis i dumajtis, kēz kutas vištāvnē Pavē-
lēšēš pērvojja tujšā aslās uzēlēš. A šinvo-

zas pyr sulalis zerpinja ofitcer da lokys
cijmalis mam uz vyla, kod romys ez kuz-
ly cajtny, myj kocer nyvava vermas my-
jankə panbd munny da nalys zakonjassa
putkyltn—kistny.

A mamlən radlunys bordja pətkəən mo-
rasas vorsis da levədis, kypədis vyla, vyla.
Kıys-nə aslas pelka uzalis-keris byzd ko-
lana ussə i byd kniga, byd listtor űetigən
vomkəeys nımkode eltis:

— So, jeseə ted, vizalə, sol.

XVI

Rytnas gortas mam, ker estədcis da puk-
şis ətnasən eaj juny, vylaən kəlis, kodkə
vəla loktis da əsinulas suvtis. Mam ce-
pəsşis kuknaə, suvtis əzəs dorə kvyzys-
ny—posvoz zoz kuza kodkə tərva voş-
talə. Mamlən suvtis virys, pemdis şinvozs,
şigys letčşis əzəs kurič verdə da jətkys-
tis əzəssə koknas.

— Bur ryt, mamə!—kəlis cəvəda tədsa
gələs. Mam cajtis Pavelsə loktig a vələ-
ma Əndrej. Sogys i nımkodys əpyr eə
kəptis mamlən: byd lunša, byd rytša vid-
yşantorjys, piys,—vara-na abu vələma,
vara-na şələm vuzdinys gərəda kolli talun
kezlə, no sь vozyn sulalis piys vərən med
matysa mort... Morəs vylas Əndrejlə us-
tədcis mam da noraa, sьrkjaləmən vər-
dis. Əndrej burədis, şylədis jurədis da sua-
lis cəvəda:

— En vərđ, mamə, en zugly asşyd şə-
ləmtə! Veşkyda viştala—regyd lezasny si-
jəs. Nekueəm ulika sь vyla abu, a təva-
tyşjasys oz kəşjny vədjtn...

Bərdig tərjıys maməs Əndrej pərtis ve-
zəssajə da pukşədis, a sijə şinvasə cьska-
lig moz gorsa kvyzis Əndrejləş višta-
ləmsə.

— Koprəşə tenbd Pavelbd..- Sijə zdo-
rov i oz sogşy,—sualis Əndrej.—Seni əd
unaən,—mort şo kymn em: i mijan fab-
rikasa jəz, karsajas-i, kujimaən, nolaən əti
vezəsas pukaləny. Pukavny rozə, turmasa
paşalstvoys cəvəbd,—dyməmaəş lokavnyys
una jəznad, oz coryda komandujt, a pyr-
zyk ələdə: „ti-pə nəjzəzyk gospoda, oləj,
mijanəs en podveditəj“... Vot i oləny sь-
niəv. Mi knigajasən as kostyn vezlaşam-i,
şojanən jukşam i, oz zapreseajtn. Bur
turma,—rozə suny. Abu mukədlənkod,
me-əd bydşamasə-nin adzəvli... Əni lezisny
menə, Bukinəs da jeseə nəl mortəs. Regyd
seşsa i Pavələs lezasny! A meddyr oz lez-
ny Vesovşaikovəs, şyponda, myj sijə pyr

pişaşə. Zandarmjas sь vyla oz vermny
vizədn. Pəzaluj, sly sudys ne mynny
şivə korkə coryda nəjfasny. Pavel pyrşijəs
ələdə: „dugdny-nin, Mikulaj, tenad jortčəm-
vitčəm ponda-əd najə oz-zə-nin spravit-
čəny-a, kueəməş eməş, seeəməş-i koləny“.
A sijə gorzə: „stavnyşə tajjasəs myvny-
şys pegyta, nemən myntəmjəsəl“... A
Pavel ləşyda asşə kutə, oz veş asşə zugəd.
I me sua, te verit,—regyd, mişa, lezasny
Paveltə...

Mamlən vočasən takali şələmys i bura-
şig moz, nadejaən nəsta-na jualis:

— Regyd, suan? Da me təda-nin re-
gyd.

— No, vot-i bur, regyd-kə. Vaj kiş
menym eə əti caska da viştav jeseə, kyz ti
olinnbd sen.

Əndrej vizədis mam vyla da vomtyrnas
nımjalis, seeəm meli, bur da şivbd, a mam
şinjasas murtsa tədcşstis kueəmkə viştav-
təm sog.

— Me zev radejta tenə, Əndrus!—byda
şyləvzis mam.

— Me-əd təda, myj te radejtan menə.
No tə on ətnaməs menə, te bydənəs te
bydənəs vərman radejtn,—tenad şələmyd
byd!

— No tenə me—torja radejta!—vara suits
mam.—Tenad-kə eşkə vəli mambd —jəzys
vəzalisny taeəm piyd vyla...

Xoxol dovknitcis tusanas da kək ki kos-
tas topədis jursə.

— Kənkə-i mənəm mam em-da...—ləna,
soga şyaşis Əndrej.

— A tədan, myj talun me kerit?—goraa
şyaşis mam. Seşsa zəv nımkode kutis viş-
tavny, kyz pərtis knigajəs fabrika vyla da
razədis.

Əndrej pərvəjšə cıjmis, şinjassə paşkə-
dis, seeəm divə voştis sijəs, seşsa gaza
mədis vakşny nımkodysla da gorzny:

— O ol! Vot tajə uz! Vot tajə burl! A Pa-
velbdly kueəm nımkod loas, i stavnyşly!

I asşys nımkodsə byd nogys petkədlis—
slačkədcis kinas, sułlalis vomnas, teskode
vəçalis cüzəmsə.

Vizədis sь vyla mam i vuzis sly eə
gazys Əndrejlan, kəptis şələmys, voşşis
morəşys, vəzjişisny-petisny vorsigtər kvy-
jas:

— Jenməj-kristosəj, myj oləm ovli me
ənəz!—Dumajta taz me aslam oləm jlyz.
No, juala,—myj vyla gazjən ənəzə ovli
me, a? Nəjtəm, vidəm... uz. ninəm eg ad-
zəv şin vozys kodjura muzikəs knyzi da
poləm-strak knyzi!... I kəzi bydmic Pavel—

eg adzъv, eg tediъ, i radejtli eg vatъs lovja dъrji, og tedi Stav tэдъsъmэj, stav dumэj vevlі semъn, kъz еskэ ver dnъ assъm muzikэs petэsъzъka da ҫaskъdzъka, medъm ugodiтnъ sъbъ, mэдъm rammэдnъ zverэs, med ez nэjt, kэт атсэд zalіtъstis. I og pomnit, korkэ kэт атсэд zalъs pellis ez sълэni! Nэjtliis m enэ seэama, vьttэ oz gэтъrsэ assъs nэj... a stav vešt assъs loксэ pesэ, kod vьlэ lэgsэ kutэ. Kъz vo me oli sэeэм olэмnas, a mъj vэli verэssajэ muntэz-nіem og pomnit. Kazъvny-dumajтnъ kutada, vьttэ sintэм, peltэм—ninэм og adzъ... Jogor Ivanэviҫkэд sornitam kodkэlun da stavъs vunэma; sizsэ mort suzэмjassэ tэda i kerkajassэ tэda, kэni kod sulalэ, a kъzi jэzъs ovlisnъ, mъj sornitlisnъ-kerlisnъ ninэм og tэд. Pomnita, loli kъk pэzar. A mukэдtor—ninэм-nin og, tьdalэ stavсэ menam jurъs muzikэj nэjtэмnas pьrkэдэma,—sintэм, peltэм, pьrekэsэs gortpэvjэn tuvjalэma...

Lolъs tьri, ҫэv olъstis, ьslovzis da vara. — Muzikэj kuli, mэ kutсъsi pi dinэ, a sijэ so tajэ tuv vьlэ setсis. Sэkd mem vэli, zal... Vosэ, miša, zikэz, kъz kuta ovny? Mъjdэм straksэ tьrpitli...

Lэпъstis mam da naz sьtэlэn vaskэдnъ sэтэмssъs mэдis:

— Abu sэstэм mijan pьvvaва muslunъd.. Radэjтам mi, mъj mijan aslanъm. A vot me vizэda, kъzi mukэд radejtэnъ-zэ, no аsъnъ stradajтэnъ uzalъs jэz vэsna, pukalэnъ турmajasъn, munэnъ ҫivъrэ, viשמэnъ, kulэnъ... Tomъnik pьvjas oz povny, vetlэnъ askezanъs vojъn, іem kэт zer. Kodi vэtlэ najэs, mъj kъskэ? Vot najэ radejtэnъ, sэstэma radejtэnъ! Beritэnъ aslanъs uzъ. A me vot og kuz na mozi Mivok radejтам assъnъm, matъsaэs!..

— Te verman, verman namoz-zэ!—suis Әndrej.—Vьdэn-эд radejtэ matъsasэ assъs, no sь vэsna vermэnъ i ьbъs radejtнъ. Te verman una. Tэnad—ьзд mam sэлэм...

— Medtэ еskэ!—lэnэ suis mam.— Me kьlэ—lэзд tazi ovny! Vot tenэ radejta, i gaskэ jonъzъka aslam piэs dorъs. Mijansijэ kid, abu varov... So gэtraшъn-pэ kэsjэ Sasa vьbъn, a menъm, mam-mortъ, vezig ez vištav, kьvli jez kьv vьbъs nin...

— Sijэ—lэzi!—sьašis Әndrej.—Me tэda sь jьbъs... Lэzi! Da, sijэ radejtэ Sasaэs, i Sasaэs radejtэ Pavelэs, no gэtraшъn oz kutnъ, me tэda.Sasaэs еskэ, kolэkэ i kutas da Pavel oz...

— So kъzi!—dumъrъsъs sьbъstis mam, vi-zэdlis zaja Әndrej ҫuzэм vьlэ da vara

suis:—So kъz? Әtkazitсэnъ aslanъs sudъsъnъs...

— Pavel—saң mort! Sьkod mortъd soс. ҫorъd mort, kэrtkod... — ңэzjэnik sualis Әndrej.

— Vot әni sijэ pukalэ турmaъn, — vara zavodiтсis mam.—No abu-nin menъm voz-zakod strak. Strakъs әni abu as ponda, a stav jэzъs ponda. I sэлэмэj abu-nin vozza-kod, vošsis šinmэj—mэдnog vizэdэ. Me unator-na og gэгэрvo, sьam kэт: kъzi, mьjla ti on veritэj jennъsъs? Noadza, sэлэмэj kьlэ, mъj ti vэҫannъd bur uz. Aшъntэ sэтannъd stav jэzъs vэsna, pravda suvtэдэм vэsna. Sijэ i me gэгэрvoi tijanъs: kьtсэz loэnъ ozъrjas, setсэz oz vermъ pravdasъs pukъsъnъ, oz lo burolэм, ңekueэм ңimkod. So me әni ola tijan pэvsъn, i mukэдdъr vojjasъn dumajta, kueэм menam vozza olэмэj vэli, kъz jonlunэs, gazzэ menъm kokulъn taalislъn—zal loa аҫэм asъm. No әni lэsъdzъk menъm lo!—adza аҫmэs...

Әndrej vetlэdlis zoz kuza dumajtig tьrji, ңэzjэnik—kuz tusaa, omэltсэм ҫuzэma.

— Lэsъda vištalin te, mam... lэsъda. Me tэdli әti jevrejэs, tomъnik mort-na vэli, gizlis kьvburjas, sьlankьvjas. Sijэ taz zэ kьlis pravdasэ, kъzi te... Mortсэ sijэs pэlicija vijlis Kerсъn. Regъdik olis, no mъjdэм sijэ uditis pravdasэ jэz pэvsas kэzны! Te, so, seээм-zэ...

— Sua me: әni vьttэ me аҫmэs kьvza, pьrekэssъm korъsъa—kueэм em me i аҫm og verit. Nemсэz dumajti sэмъn әtitor jьbъs,—kъz еskэ kollavny lunсэ, olъstnъ jэz tэdlъtэg, med еskэz vэрэдnъ menэ-a? A әni og vermъ sizi, vьdsэn jьbъs dumajтсэ, kэт еskэ gaskэ i og-na me vura gэгэрvo tijanъs delэтэ. No stavnъd ti matъsa jэz mem, stavnъd zalэs, vьdэnъ bur sэлэмšaң sija. A tenъd, Әndrus,—medša-nin!..

Әndrej matъstсis sь dinэ, voštis kijassэ sьbъs kьk ki kostas da topъda samъrtis:

— Atтэ mam!—sьbъstis i эdjэ bergэдсis mэдara.

Әndrej vetlэdlis zoz kuza sornitig tьrji, a mam, mьškavlis ҫaskajas da kьvzis. Luntъrša kotralэмъs muz ki-kokjas dojmisnъ, no vэli dolъd, sэлэм verdas kьlis sonъd...

— Vot еskэ te, mam, Vesovseikovэs-kэ атсэд korkэ taz burэdin! Sijэ torкsэм mort, sьbъ kolэ bur kьv. Jortсэ-vidсэ dugdъvtэg. Adzas vatсэ турma әinšaң i mэдas! Batъs sълэn omэlik mort, no mьjnэ vidэмъd ot-salas sьbъ? Abu saң sizi. Mikulajlэn sizsэ sэлэмъs bur, ңevъd—ponjasэs, sьrjasэs i vьd gagsэ radejtэ, a vot mortэs oz vermъ

гадежны! Вот мы́зэ мортэд вермас е́кшэ-
ны!

— Да, шэ́кэд сы́лэн горта ола́мьс: ма-
мы́с вост кы́тчэкэ, ва́тэс—жуэ да гуша́шэ,—
но́ра, за́тэс суи́с мам.

Кор Э́ндрей водны́ лэ́шэдэ́ны кутис, мам
та́длытэ́гыс, гуша́ңк перна́расали́с сижэ́с да

мы́жкэ во́мулас шэ́ркэ́дис. А ча́зын водэ́м
вэ́рас лэ́на жуа́лис:

— Он-на уз, Э́ндрус?

— Ог,—мы́жнэ?

— Ни́нэм... Бу́ра узны́-вэ́ташы́ тед!

— Аттэ́, мату́с, аттэ́!—шэ́ла́мьсы́с сонь́да
во́чави́зис сижэ́.

„MUVEZANDYR“

(Una mort nem kezla-na koḷa
kaztyvlantor
Mijan olana nem..)

Kujim vo čaz
gymgis munis
jorəm vojna...
Zemla-muys
adə pəri,—
loi sojna.
Una mort lov
sijə nuis
myməm jəzlys.
Una miḷlon
kuli-uši
poḷə vylən.
Una dojməš
kitəm koktəm
loktis gortlan...
Kymən dəva,
nəv-pi kolı,
vatəg, vərđant..

Kujim vo-čaz
sizi munis
carskəj vojna.
Una embur
eņjəv leptis
jəzlys čəzəm.
Una vir-jaj
sojis-juis
burzuj sajka...
(Bud ti proklat,
kyməs čukər,
mu-nem kezlas!)

Og təd kytčaz
sizi munis
oləm adys.
Ez-kə Oktəbr
lok da dorjə
šəd uz jəzəs.

Kyškə čuzi,
petis-loktis
vyl mort
voļsevık.
Loktis—suvtis,
gora suis:
„Kodi Gərd-mu
ponda olə,—
Munam,
ogə polət

„Kodi vojna
dumnas jorə—
mila-dorə“!..
„Muvəv kočər,
proletarjas,
ətuvčəvləjt
„Šəd uz vertəš,
muvəv rijan,—
muys mijan!!!“

Sizi suis.
Kəsjis—vəčis!
Vaz mir
puš-paš
keris-vəčis,—

Кыз бурзуйлыс

„суvsə lezis“...

jəzsə jukis

кык voz pelə:

„tedor“-pə,

da— „medor“.

Prətiv jəzsə

leptis relə,

kodi vəli mədar...

Vazlyš ləpsə

tylaəs-moz

rektis,

kərt plug-gərjən

pədi gəris,—

kəzis

kəjdəš vyl,

Vaz vlaš-

la-dor

oləš jenməš

zikəz çəvtçis,

çuzəmə-banas

šylə šəvzis:

„mun-pə

as-jəz vərəšdi“

Jen-pəddisə

lozung leptis:

„Kod-pə uzitəg

olə-vylə,

medəm-pə

oz šoj!“

„Carstvujtas-pə

mušar vyləš

medša ызьд

vezatorjəš—

—uzi“

„Med-pə mortəš

jorta-jortlš

ez vəv

kəjinjas-kod

lok“.—

„Stav jəzəš—

vokl

Stav muəš—

gort!“

(„Olis mirən,

lada-bura,—

vojna bərtis“...)

Sizi una

zaggərədə

kərtəd

Oktabr razis.

Posni pima

oləš jəzəš

гырəš verdəš

bertis...

Кыс-кə vərən,

vərəš nəzjən

petis

zugyl komi mort:

neməvəjša

unsə blə

šəbətis-da

SeSeSeRə

mort-moz

pəris.

Voztuj sijə

asšəš çəzšəm

kurəđ sogšə

bərdis-šylis.

Sešša

Komi muəd

lezis

zvoj-jon

oləm kəpəd

jont!..

No gundəz çukər,

burzuj kotəz

zikəz

ez-na kuv.

Кыз-taj pezgag

beddən vijan

una pelə:

jurəš kulə,

vəzəš kolə,

vek-na lovja.

Siz zə burzuj

çukər-rəđəš

vələm lovja:

Gundəz zmej-moz

leptis gola,

kəsjis vər

mərdəmə vələ,

pondis vəd vok

jirə-purnə

Səvet muəs.

Koļça kəəən

gəgərtis-da

mədis zmitəš...

Loi vərə

Səvet vlašlš

vojna nunə,

oləm lad-vylə

ez volb
nəsta—
nol-vit vol

—Vojna—frontən,
vojna—gortən,
vojna—šemja pʲekən.
Vojna—vragkəd,
vojna—eʲgkəd,
vojna—
oləm vʲtkəd..

Sizi-nognad,
sizim vonad
ovməs zikəz
vʲri.
Ez kol ɲinəm,
stavʲs kišsis...
Pukʲsis—
šəkʲd
olandʲri

Jəzʲs zikəz
kiʲa-kuvli,
šələm vʲvʲsʲs,
uʲli.
(Jona gudʲr
seki vəl
mijan jurnʲm!)
ɲinəm dumajttəm
mort suas:
—„Mʲj-nə tabʲs,
kus mezlunʲdʲ!
—Vəʲa-pə
da eʲg!“
Vʲdlun nargə,
aʲʲsʲs kajtə,
vetlə-vəjʲpʲsə,
kʲvʲvor vertə:
—„Mʲj-nə vʲurʲs
tajə vʲlʲštʲd,
dʲvʲja paʲʲdʲ!
Gəgər vʲurʲs,
dəmas,—kiʲʲšə,
suʲis kʲʲʲšə!...
—Denga—tʲrʲs:
em, da avu;
ʲdnas kʲrʲtə
vʲdlun miʲlon,
vʲttə pʲktə
pʲkəs-myʲlən,—
zəptad—myʲkl..

a nəvʲnʲ ɲinəm:
veʲsig oz
sed ʲuməd
ɲinkəm goz!*

—„Sʲdʲd-pə paʲad
tenad-taj dʲvʲ?“
—„Sʲ-pʲddi oləməj
ʲir-kurʲd solat!“
—„Mʲjla-nə paʲʲdlən
ezəʲdʲs „dʲvʲ?“
—„Zato-pə sʲ-pʲddi:
dolʲda olat!“
—„Mʲjən-nə rʲtʲjassə
olan te pʲrʲ!“
—„On əməj adʲzʲ-te:
peʲsalən vorʲʲs
sartasən tʲr!“
—„Mʲj-nə te kuritan?
on dugʲdʲv spuritan?
Onə-a papirosʲ!“
—„Raskʲʲ-taj kodkəlun
vaji so... pipu ʲos...“

—„ɲinəm-taj ez kol—
kərttʲv ɲi pom:
gərnərtə gartʲstə
kʲzpu nərpom...“
—„...Telega talun me
ʲumədən sʲnali,
kʲz kiʲʲšə suʲali,
da eʲnali
kuritʲan gumaga
pʲddi“..
—„Vois-taj olandʲr,
muvezandʲri
Mʲj vʲlə laʲaəən
seʲʲsasə olanʲ!“
—„Mʲj-ɲin te kerkasə
seni te vəʲanʲ?
Mʲjən-nə əsintə,—
ʲumədən tupjanʲ!
Kərtʲd-nə kən?—
Əzəstə pu zʲʲʲən əsanʲ?
Kueəm-ɲin
strəitʲəm
əniʲa-dʲrʲʲi
Mʲj-ɲin te
təzʲdʲʲan, jortʲ?
Vaj lueəə vəʲ
kʲvʲnʲdʲ gortl..“

No vәli,
biʒaizkod,
çorьd.
mijan VKP!
I sьlән
jurnuәdьs mortьs—
Leңin jort!
Nalән
vozьvьlanьs tujnьs
vәli—voьssa,
şinnьs
ez vәv kuьsa.

.....

Vojna estis.
Mьjән estis,—
bara suis:
—„Әni seьsa
mәd-pәlәs
front voьtilam,—
eьgkәd
vojna panlam!
Ovmәs
kreştanalьs
leptaml
Kışsәm zavodjas mi
zontaml
Izjas, kәrtjas
muьs perjam...
Iznas—
kәrtsә şьvdam.
Kәrtsьs posjas
karşan
derevnәә
doram...—
Muzik-mortьs
tәvar-kәrtән
şәlәmsә
mi şьvdaml

.....

Sizi kәşjis.
Suis—vәçisl...
—Koli murtsa
noļ-vit vo.
K...loi çudo,—
—divә,
senzьnь oz pozi

.....

Misә taşan
eәa adzam,
kьz oz dugdәv
lun i voj
pavrik-zavod

puә uzән,
zengә kәrtән,—
munә ovmәs kьrtәм.
Şinnьm-peļnьm
mijan oz kьv,
sәmьn—
zerньm kьlә:
Vazән-ә-nә
mijan gәrjьn
vәli kәrtsьs
murtsa
kәrtzьr ьzda
ameçtor?!
A gәrnәр kәrtsьd,
da-i siјә vәli
kьzpu nәr!
A әni gәrjьs—
zonnas kәrtsь!
Veşig puьs
şьrgьz ьzda
abu senil
Niмьs—plug,
a şәktaьs—
kьk pud!
Paşkьd dora
lagir çerьs
kьtsь?!
Ali siçeç-dәra,
novlantorjьs,
çorьd?
A urlән donьs,
vьlьn vәli?!
Mьrberdәzьs
uşli-volis:
ьrgән k-u ji-m-u-r...
(iztәg kәрәv don!)
A әni?—
tuganәzьs
kaçis:
Ş-o-o-ko-mьn-vit-ur!
(mәd nogән-kә—
pud zьn naң!)

.....

Da-mьj-nin
suан...
Vazән-ә mi
vәli „sputkam“
tabak pьddi
pipu-rost.
ә әni?—
lavka-şәrә
pьras mort
da suas:
„podavaj-pә
papirosl“

Da-i tana
so, primerb̄s:
v̄eli ŝuməd
kuritŝb̄n̄
sulam:

piŝmā—
ŝuməd-v̄ylā
gizam.

A əni, so:
m̄bjdtəm
talun

ьз̄ьд
p̄gazanik
kuza

me—
kavalasə
lakil

Das vo çəzən
oləm mijan
jona vezsis,
unator v̄ylā
nin voŝsis

kuŝsa ŝinjas...
V̄eli—bar
da rav—

(juklis jəzsə)
Əni kət-k̄bz
sijəs l̄ədd̄b̄—
vozən, v̄əgən,—
k̄v̄j̄b̄s v̄b̄ri.

V̄eli jen,—
zev ьз̄ьд, jon.
Əni?—

jenlən çin̄b̄s—
jona çini:
(una ŝvatlən
m̄osei pīb̄
struzçag sorən
„ŝuvn̄b̄s“ p̄etis.)

Pop-çak jəz̄l̄b̄s
v̄ytsə çintim;

Jur̄ŝi,-p̄əla
jona zəndis;
aŝŝb̄s v̄əzsə
ŝurk̄n̄alis-da
suə:

„me-pə eəe-zə“...
—„A çərt̄b̄s nə-pə,
vek-na em?“

—Səmə̄n̄ kus
suəmə̄b̄s koçəm.

Çərtəs vazən-nin
mi v̄ətlim
„k çortul“

As-sojuz̄b̄s
veŝig çələdn̄m-

nin mijan
oz
ŝura çərt̄ŝ̄d
pov̄n̄b̄,
nəjə aŝn̄b̄s əni
„Gərd çər pijan“.
(No-na t̄es-v̄ylā
-nə voŝtlam
sijə, ŝura plesəs:
çərtəs vazən-nin mi
naçkim,
Juras çerən
vaçkim;
Çəgjalim mi
s̄yl̄b̄s ŝursə,
eəeədalim ḡəzsə;
keralim mi
s̄yl̄b̄s çerən
məçalakođ v̄əzsə;
gənsə leç̄d
purtən vustim,
Jaj̄ŝ̄b̄s
kalbas vəçim...)

„Mu-pə vezas“...—
—korkə
mojdləmaəŝ
vazən.

—Əni ninəm-nin
seŝ pov̄n̄b̄,—
muəđ vezis:
das vo çəzən
mijan jona
oləm vezsis!

Koli das vo
olim—
—ŝo vodon!
Vozə ov̄n̄b̄
v̄yl̄ mu v̄yl̄n̄
mijan ŝələm
p̄y-na dont

Olim dasəs,—
p̄ərb̄stis
tom verŝtə jəzəs...
No egə p̄əsta
sijə oləj̄ mil
Med̄ym̄ koli,—
(mijan̄ abu
ьз̄ьд̄ don).

No med̄ym̄,
muəb̄s—
mir̄b̄s,—
veksə
v̄əli
tom!

TIJANLĒS, VARĒSKOD,
POLĒSTĀM ŠĀLĀMJAS,
OSKAM MI OLĀMI
TIJANLĒS, BORDJAJAS,
PĒTKAJAS—LEBAČJAS,
ŠĒLAM MI VĒLĀMI!
(„TĀVJĒV VARĒS“)

PEREKOP

S-so—Perekop.
(Gēgār—vevša okop.

A sē saļņn —

Кгън,

Gēraa in:

A vozņņzъk —

Pъdāstām more

Гъalā-ъzgā

Mezļunja olāmjas

Шъlā.

No moreēs tajā

Ави-на tenad

I Кгънъ-на ави.

A te vozņņv

Ņuzvizā-kujlā

Šizim vevša okop,

Krepost Perekop.

Gēgārēs zervizā

Puskajas,

A tāļssā eralā

Ērudjā vomas.

Tālāj, te tālāj!

Med eškā

Levlin te

Sarizjas sajas

Šļēstin setčēs

Tāvjasļ vovjas,

ŠļankvŅ Oktavriļš

Zvojjas.

ТОМ JĀZLĒ

Pul pul..

Сотъ, lomzъ,

оnāv!

Зулкјān pul

Veš en

dovjav,

En aštā

donjav,

a donād!

Sot!

Pājimāz zik sot,

Med

Ez kol

čusa serapom.

Olām pužād!

En „sъdsā“

suzād,—

šommas veš,

da dās pāš—

—vъvšēs

vļmј-panāv,

šoj!

Med,

Sola, pereča-kā

kurād—

pъdāsēsēs lerk!

Vļ kājdēs petas

Sondiān-moz

Pāļav-sont,

Ļok jogsā

Pāzar vīar sot!

I pъr te

vъdmъ, sod!

MAJBŪR MAJ.

Vojvŭv pŕsĭis
 turŕv tŕlŕn
 pŕŕĭĭ Fevral pŕĭ;
 vŕĭĭis lokŕis,
 nŕmŕn lŕmnas
 lokŕsla ez pŕd.
 Sŕ-vŕr vŕtĭis
 ropkig-tŕĭĭ
 Jŕgra-Marpa Mart,—
 vŕĭĭs tuĭsŕ
 asŕĭs kattis,
 med ŕz vŕtĭŕ mort.
 Ľaskis-munis
 ŕŕkŕd nopĭŕn
 zugiĭ Aprel-dad,—
 nuis ŕŕĭĭs
 pŕlrom-vŕlas
 tŕvŕa lampŕ, dad...
 Tŕlŕd kolĭ.
 Olŕm vezŕŕ:
 kvŕvŕ Majbŕr-Maj...
 Loktis zvoĭa
 ŕtva-vŕvti
 Komsomolzon Maj;
 vŕĭis ŕŕĭĭs
 ĭzlv tulŕs—
 goz da ĭugŕd voj.
 Ĉelŕd medŕm
 ez lo dŕvŕŕ,
 kozin vŕĭis ŕŕĭ:
 „Nalŕĭ!” suis,
 leptis ŕŕĭĭs—
 „raka-sapŕg-goz...”
 Vŕdŕn gazŕŕ,
 ŕimkod-radŕŕ,
 sŕmŕn skŕtlŕ ŕĭg.
 Stavŕŕ vŕrtis,
 ŕoĭis tŕlŕd,

tulŕs voĭs—kŕs.
 Sŕĭĭs mŕza
 kolŕm tŕlŕs,—
 (ŕn tulŕsŕs ŕŕĭt).
 Sŕmŕn ŕĭgŕĭs
 ŕnl stav-veŕt—
 Maj-taj ŕtveĭŕt.
 Enlŕ ŕoĭŕŕ,
 loas stavŕs.
 (Kuli rŕdvuz vaz).
 Oz-ŕin lovŕb
 kŕzŕd tŕlŕd,
 oz vŕrgŕdŕ vŕr.
 Gŕla olŕm
 kolĭs tŕlŕd,
 zŕv zŕv ovnŕs-pŕĭ.
 Sŕmŕn sŕĭĭs
 ŕz zŕv ŕoĭŕŕ,
 oz majbŕtĭŕ Maj.
 Med-kŕ ŕĭg-na,
 tom na, vez-na,
 lŕŕŕm zŕv-na ner,
 No te voŕŕin,
 tulŕs vŕĭin,
 voŕŕin ŕzŕs ŕŕĭ.
 Vŕŕŕd loktŕ
 turun-nŕĭĭn
 Iĭun vŕl-ŕŕ ŕŕn.
 Tajŕ tenad
 Loŕ pŕlŕd—
 Komsomolnŕv ĭun.
 Sŕkŕd kŕknad
 muŕŕ ŕontad—
 voas votŕs, ŕŕn.
 Vŕdtor loas,
 sŕmŕn daŕŕtŕ
 ŕtuv taŕŕi pŕn

1926.

PURJAŠAN-INŪN.

(NATUR ŠERPASTOR)

Voj tēla. Kēzēd. Kēmāra rudinik lun... Jag-ēzēn sludašān ju-kuza tēdalē blēz. Tēla zēv. Vēr-piūs vērvelyēn koprašē, suvgē. Vozvelyēn kok-ulyēn vualē Ezva, skēmāma kodkē vylē: gēzēma, vez vėgļēn tēgēma zōpēn.

Vozēnzēk, katēdēn—zaraē. Pomēma Ezvasē vomēn! Soj kēza gežjasēn gartlēma kerjas. Svtyrja šurjāē dōmavlēma pomjassē, kutalēma sludavok sulalan pujasē,—kērtavlēma zumēda medēm oz nāvav. Tronkylē zēvtēma snašl! Kerjēs sen, kerjēs sen mējda! Tīlškēma šujēma zēv unā vevšēn, unā šurs ker! A vozēs pērlōktē i loktē... katēdēn tēdalē unā-na: voj-tēvnas laskēma kuzalā dōras. Oz-nin tēr-čajtan-da, kēt vėl paškēd lēnēdēs-da. Šarvīzē mičāa volēm rozēm ker. Sarēga kēršaēs koz pujas ētkēmēn tēdalē. Emāš-i ņijajas svtyrja jylāēs sen,—vāčka-kod kēzēs... (Vēlēmā-taj kodērkē kad talē! Vēlēmā-na kodkē pērēdēs, lezēs! Vēlēmā uzalēs-kerēs, kēt oz kazitē vėli-da.—Em-na dert muvylad—stavēs oz uz. Kodikē kerē-zē, kertēg oz artmē Abu-zē stavēsēn pomalēs-šojēs. Em-zē taj kodikē nuēdēs vozē... Vizēdlan ker-vylē daj mēvrystan ašlēd: so-taj kod mezdas mijanēs pikšēs, so-taj kod dorjas avutēm olēmšēs!..)

Posjēma vomēnēs Ezvasē kerjēn. Vētlēdlēn uzalēn sen, kos vylēn-mioz (oz vāra rovny ušēmēs-vējēmēs!), ker-dorēn uzalēs vojtyr. Kozuvkot mēnda, kozuvkot vērāsa—zil, kozuvkot-gērša-zē tēdalē vylēšān, zūē sen jēz! Mēršē siz komi jēz, turtē. Ušēnēs, četčēnēs i... vozē-nin vāra. Dōjmēnēs, kētašēnēs, kēmēnēs jōna.

So, tonē, kervēvty tūksēdē mūnē purjašēs-mort. Jēzēd noj lazja, gērd kēsa kōka—oz-ēmēj pēlka zēv vošlavl! Kerjasēs kok ulas ēttorja sylvēn, vėd voškōv vērēn tūlškēslē vėjlē, vītē zik gudākēn munig mioz vorsē (lapēdjas vosavlē murtsa), klōbštē-voča vėrd va piēn ker...

So, tonē, mēd: ker-vylēn sulalē vāgēra,

kutalē čukērtē plitāē ker. Mukēdēs svvina kēskēnēs vāš, lēšēdlēm ker vylē vomlala tēčēnēs...

Vozēnzēk, kēr jylas, šurjajas unā: kēv-lalē gēgēgēs nēvvaē jōna Nēvjas seⁿ pesēnēs ponēl... (Anjasēj, i tījanēs vīčmēma ēē tajē uzēs!) Senāšēnēs, kēvōvtig moz ētrjēn ēē pesōvtēnēs, gartēnēs. Pēršašē-ņuklāšē ponēl, gartčē zmej moz šurja gēgēgēs, ņuz... Kod šurē ponēlēd i čēgē... Da med! Barā-na em. Vylēs-ēd voštamdaj. Stavēs oz čēgjas, kod kē šetčas-zē..."

Katēdēn lēntasēn muzikjas vurlēnē ker-sē: kēk kuza ponēlēn kerjassē vēnēdlēnēs va piēs, kērtavlēnēs (klāčavlēnēs) vomlala svvina-vērdē. Zēlēdēnēs zōrjēn. Šujēnē tuv.—Kamgēnēs tuvjalēnēs čōrēda tēkmarēn (zuekēsē zumēda ul piēs vāčēstēm nēs). Torēda vūrēstčas ker vēr dē ker, vītākē ātlāē puzas. Artmē taj! Oz taj kov zēv unā kēluj.—Čēr da kuz puā vāgēr; ul piēs ētpromša vorōpa kēz jura tēkmar; pēiki-ņik kīvēvjēs zōr da kokņidik svv kujima ziv—vot tenēd i purjašān kēluj! Mēj sēš-ša? Dert ēškē, em-kē vūrēzēk kēlujēd i lēšēd-da, kēs sijēs voštān? ņisē ta kēzēs ōvlas..

* *

Tēla.—Oz lēnlē... Čēr sē da šōrņi sē tēv-sōrēs vājēdlē pēlēs. Sludavokas tēv saļēn ēnalē vī. Čōm dorēn kod šurē pukalē, sōntēsē uzalig kost. (Matēštčēlam, kēvzēstām šōrņisē uzalēs jēzēs, tēdmalām dumjas).

Bīpur dorēn vitē-kvajt mort.

— „Sōntēs lok... pukšē“.

— „Sōntēsēm vūr.—brkēd taj talun...“

Lōktēnēs vī dorē unzēkēn. Paškēmēnēs, kēmkotnēs vėdēnlēnēs va. Nērvōmēnēs kēm-mēma, lēz. Kījasnēs va-pijēn vizēmīla vart-čēma, potlāšē vėdēn...

Suvtalīsēnēs, pukšālīsēnēs vī gēgēr: sōntēs-šēnēs, kūsēņčas kōštēnēs... Šōrņitēnēs pur-

jašam jyls, tulyspom kazyda sulalam-
jyls...

— „Lok-zə taeamnad va vylad...“

— „Kəzdədis-taj mokaštəd. Ez kut son-
dədny. Med-nin eškə kəzəd-kə, da setčə-
zə-əd tala: ryrəd i vetlə. On zev dər ta-
eamnad va-vylad ov...“

— „Vəra-na vāz vəryn purjašny šuril!“—
sogsštəmpyrbys suə, vidorə matyštčəbys, ar
komyna mort.

— „Šurə-taj... loə-taj... Abu eškə gaskə
zev nīmkod-da“.

— „Mj sız...?“ vāra doľda sädčis pur-
jašny okotitčəbys mort.

— „Mj?! Tenyd gaskə i nīnəm-a, mi-
vokly abu zev nīmkod. Me tajnə tulysvəd-
nīn „kolpala“ vadoryn“, ʒslovzis ar vetš-
myna muzik.— „Gortad uzəd stavys endəma
a te tani dur. Abu eškə zev nīmkod tajə
uzəd-da, mj keran,—vbt“...

— „Vbt, dert! Kyz-nə vbtəgəbys?“

— „Vb-ʒ?! — Mukədy-nə myla abu
vbt?! Myla-nə mukədsə oz kollavny pur-
jašnybys?.. Tonə menam kerkatyr čeləd, a
uzalyš nekod. Gəryštlytəm-na muə, tuš-
na kojštlytəm kəjdyšəj. A kor-na jeseə
tatš mynan? Gaskə kylədnə na eəktasny
da... Og kvyt, nīnəmvylə og kvyt! Tyrmas!
As-raj uzələma. Saŋ! Med mukəd kv-
asny“.

— „On kvyt?!—Kvylan, on dur. Med en
gizšy „arteləd“. Vozyn-əd ləšyd vəli kək pəv-
sa normatə voštavnyd,—nəgə nargəšəs məd
muzik.“

— „Stav tulysbys tatčə kolə-nīn...“—suə
kojmad. „Sešša vot i uzav. Təlyš-nə voas
da mj kutam sojny?—Pəradok“.

— „Tajə-əməj purjalantor, bur-nogən-
kəl“ sädčis vyl mort. „Vozyn-taj-nə kək-
šo šursəz ovlə tan kerjys-da stavys-na
estvylə, a əni etijə-əməj purjalantor, da-
səd jukənyš ədva vozza-šerti-da! Starajt-
čəmys əvu. Polənyš trud vozəmys. Trudyd
eškə oz vos-da“.

— „Kyz-nə on pov?“—suə nargəbys.—
„Kolan vo təvvyd sobalim lym-pīyn-da,
tavo—təvvyd-da, tulys-vyd-da, a grəs-ni kə-
pejka egə-na adzylvəj...—Mj eškə kytčəkə-
kə mestəə volas med nīn.—Stavys-pə-əd
karyn-da Kotlasyn lya vylas kujlə, veš siš-
mə med-bur vəgəbys, da pes-vylə sotənyš es-
əəm miča ker. Vešig Kardorəzəbys abu vo-
ləma. Kyz-nə sešša on dšmby? Taznad-əd
dšsədas, kət kodəs“.

— „Siə vəli vozyn, a əni oz lo sizl
Medtə-nə vosi-nīn vozza voša trudjašbys, a
tavo-oz vos. Sek-əd, tədəmys, vojnadyr-

jitd nekətyčəvəli inavnyš-da: zagranīcaad
tulys tupkəsa vəli-da. A əni tədannyd—
vošša. Anglija-pə korə vezšənyš təvəran—
Vot, sijən Səktəvkaršənyd i eəktənyš jona
starajtčənyš, med-pə tavo təvša lezəm ker-
jys i vozza vošajasbys eəe ez endənyš, kə-
lədəma loə“...

— „Kylədasny kolə-kə, me og kə əd-a.
Siz-nīn stav uzəj endəma“.

— „Uzəd-əd vvdənlən em“,—vāra sə-
ədčis vylmort. „Menam so kerka ker lə-
šədəma, euryšnyš kolə i vvdort, a loə-taj
munnyš. Te moz og su,—og mun“. „Muna“.

— „A te eškə en euryš-daj, sšmyn-da-i
em. Gort uzətə keršyd-taj kolənyš-na soj-
jašyd. Jeseə strəitčənyš ənija-dyrji-daj. Vāz
kerkaas-nə-əd ovšas. Kynəmyd-kə pət da
jursujan-in murtsa em-i—saŋ. Gāza ker-
kajas jyvšyd əni vunədylyš-nīn loə, dru-
gə“.

— „Kynəmyd-kə taj pət i gaz jyvšyd
dumajtčə kəzkə. Vek gāztəma on ov. Olim
nīn-taj myjjaskə. Vəcim-nīn-taj poekəza
kerjašyd da siš šekvestra vəgšyd kerka-
jastə: vo-məd olas da vāra-zə vez. Stram
vəli. Šəd vərsəryn olam. Vešig murtsa
kerka strəitmənyd vərtə vəli oz setnyš.
En-nīn kaztyv te vāztə. Mu ryrbys med
munis sijə! Əni majbyr i strəitčənyš. Kət
kerjyd i dona, da oz kutavnyš vāz moz.
Vozyn kerpom on ləšt vəli vajnyš əsinulad,
pyr i kutasnyš da jeseə aštə turmāə puk-
šədasnyš. A əni mj, vələ. Luvəj kersə va-
jan jagšyd. Nevos, taəəm miča, siš kod
kerjašyd kerkaəd artmas,—čəca-kod loə“.

— „Kerkaəd eškə loə-da, setčə-əd puə
kəluj-kynzyd una tor-na kovmas. Əzəstə-
nə pu zir-jylə əsədan, ali əsintə šumədən
turjan? Veš i strəitčəmyd əni. Nīnəm oz
artmby. Kor-kə-vāra mjjkə lolə oz-nīn-a?
Kəš-nīn mijan nēmən...“—soga, nadejtčə-
təm-ryrbys ʒslovzis ləvšəbys.

— „Loə vāra. Vot tajə kertə zagranīcaad
nuam-da mijanlyš kərtə kəlujtə i šteklətə
šetasnyš. Nəzjənikən vvd-torjys loə.—Gə-
jyd-i, kosəyd-i... Sijən-əd, drugə, i kolə
kertə kylədnyd, ədjəzək med spravitčam
da ovmədčam... Vnryštčətygəyd-əd, drugə,
nīnəm oz lo. Oz-əd-taj jənšəŋ kiššy. Sta-
vys as sajanym...“

Dyr-na siz venlāšisnyš-šornitishnyš muzik-
jas vidoryn sontəšig moz.

A təlyš oz lənyš, pyr ətarə jonzyka ədzə.
Zev jona zevtčəma zapanlən šurəsa gez.
təv-sorbyš setčə sodtəd eəe ličkə da šujə

vevšən-vevšən kervylə ker, pəltçəma vь-
dan.

— „Orədas kənkə... Oz terpit şurəsəb...“

— „Razədas stav kersə Ezva-ju-kuzə-
bьs...“

— „Mun da sek kutav Voj-more pьdə-
səb!“

— „Orə-kə, mьjda sek uzjastə vəças!“

— „Kolə domavnь məd vevša snəštən.
Sərvьjas kutəd-pə kolə...“

Kutisnь şornitnь krepitəm-jьlьs. Suisnь—
vəçisnь! Vunədİsnь venzəmsə aşşnьbь.
Boştçisnь kozuvkot moz: kutçİşisnь—kьs-
kənbь soj-kьza şo sьvja snəšt. va-jamas
najt-kuzə... Nİləg... Uşənbь, çetçənbь... i vozə-
nİn vara.

Təla pьg... Kałajas ju-kuzə levənbь, təv
panьd nəzjənik çİvlənbь. Uzalьs gorzəm
sь „n-n-o-o-o...“-sorьs noraa klivzənbь, na-
jəjas jur-vestti levzig moz ruvjalan-dovja-
lan kollənbь...

Sluda-jьv vər-puьs suvgə da koprasə,
muəzьs şİnsə. Kok-ulьn, kьr-ulas, ьzgə-
bualə Ezva: gьjasьbь mədarşьs İbasə poz-
jalə-ñulə, talador zəm kьrkəeas şələşə
vьgjən...

Kodlь-nə koprasəd sizi ti, pujas? Mьjla-
nə suvgannьd seeəm ti nora? Kod-vьlə
skəralad sizi ti, gьjas? Mьjla-nə seeəma
ьzgannьd gora? Mьj-jьlьs, kod-jьlьs şь-
lannьd? Kodəs-nə vəjrannьd, gaskə-nə
oskannьd şьləmnad ti? Kodəs-nə?—Dert,
kənkə, najəəs, va-vьlьn uzalьs vojtersə, na-
jəlьs mьrşəmsə şьlannьd! Kəşjannьd viş-
tavnь mukədlь... Kьvtəməş aşnьs-taj
najə:—olənbь-mьrşənbь, çəvəs; oz tədnь aş-
nьsə kueəməş eməş... Oz-taj kьv najəəs
ñekod, oz adzь uznьsə nalьs...

Səmnь ti, vər-pujas, kałajas, levig moz
da Ezvalən gьjas,—adzьlid, vəlİnnьd sen...
Tulьs 1921.

TI MA-VEN

ABU BAŞNA, A ZBYLNA

Vazən-ñevazən,—
mİjan ñemьn,
ez kənkə ьlьn,
a zik matьn, tan—
Bəkar şiktьn
sutavlis korkə
stьn pəla kerka.

Olis sen ədva
Marpa-dəva...

Marpalən əvməs—
zik əti məs.
Sь kьzi—ñlənəm.
(da jeseə, vələm,
med oz lo pərjaləm,—
İdraşan ñİnkəm.)

Olə-nə, olə...
Mьj seşsa Marpalь kolə?!
Da i sİjə-na aңdly vəli
kazitçə İsnəj,
(gorslun Marpa ez tədlь)
vьdənlь məs pomьs İkİmə:
gəl çəladəs nəkjən noİnsədlə,
kodlь-kə kaga jəv vİçmədlə...

(mьj sunь: vur şələma an,
a şerəsnas—meli da ram).

A Kьvtьdьn, prikodьn,
(sİjən i „prikod“,—
poplən ñekor
oz ovly rəskod).

Vİçkodor şiktьn
olis—vьlis,
„jenlь“ şьlis
kьz vana pop,
ez tədlь sog:

Əsinulas—vİçko,
a kəvrəgas vəçka...
A vəçkaas mьj.
Tьrьs zik vьj.

Abu-əd dİvə,
pop—abu dəva:
sulavə kartaas
das duşəz tajtəbьs.
Əd, mьjəe jəz kavlə,
Sьmət i dus İbdьs sodlə.

Куйышыс соҗастә?

—Роҗә...

No i lovjalыс оз вәли
вакшәд,

Сәтһи виҗкоһи
вакшәст.

Sizikән әтсәд,
krestән vetlig,
adзәvliс Margalыс мәссә.
(A Margalән Kalusәd
mıça dasььd...)

Vez petis vatkolән,
vojtalә kәjinlән dullыс,
da-i panә sen şornı:
„O, Marpa, Marpa!
naprasno peçesişә omnozi,
jedinojә vo na potrebu“...

Siz ruskunas lolalis
da sualis „pisaңnә“ kәvjән.
(setçә-zә әd i ңimьс.
Dәvәlән lәşalis).

A açыс сь kosta
aslas kumli-utrovaә
nәk kaşnik saңga sor
Margalыс rektis..

I vozә, melia мәdis:
—„mьj te dumajtan, Marpus?..
Em tenad Kalus...
Te дыг олыс ави-ңин tan,—
regьd-ңin kulan...
ceiaçьd ави, әtnad.
Kodь-nә мәstә te kolән?
A kәşjan-kә kajнь te rajә,
set sijәs viçkoә menьm“...

Dovkәsmis Marpa. Ёslovzis.
Mәvпәstis asьыс:
—„Lovjaән gualә vatkoьd menә...
(Kuvпәd kәt kodь
ави-taj musa).
—Da-i kьz nә me мәstәgьs ola?
Siz artьstis,
no ңinәм ez su.

Jandьştәм stram vәli
aslas „ьzjaskәd“ pastuk,—
сььь-kә munәнь прәtiv
Regьdән vläştәә petkәdlas asьыс:
skәrmas-kә zağadas, naçkas...
Әd razresajtььlis
Әd, razresajtььlis. naьь—
„вzзать и отпущать:
—„Mьj-nә te artaşan, trustәs?
(Suavнь pondis lok ladән).
—Şet мәstә „sorokoustә“
On-kә,—lovtә vәtla adәl..

Vetlьşşis vatkolән krestән
Kьk vәla dođьtrән
Letçәdis as şәşьs ruga.
Mәd lunnas vәşşanьс Marpa
kollәdis Kalussә pop kartә.

TANI I POM:

Kalusьс Margalән
әti vezonән vьris—
pop ruskua pelmeңән
vьris.

(Vәli vizәpьrandьr).
Eskanator: ңjmavliс pop
Os dorьş aзыmән.
A Marpa-nә?
koris da olis...
Dasәd vo vьlas
kodьr-kә vәliс
petis lolьс.

Mәşjasәs „katьнь“ rajә
(Kәt әni „razreseңnә“
сь vьlә ави),
No pasььstньс tajәs
vәli kolә—
Әd, faktьs-faktән i kolә,
rezinkaән, ңi purtән sijәs
on vustь.

1931 vo.

Vәrlәzән kerka.

(Әләк Әңәль i stav menam jortjasly)

... Во дни печали и сомнениѣ..."

Kor kilakuvlā zikāz lov,
Kor kiā ɲinām mem oz ɲy,
Kor stavys mustām,
Mьjjas te on ker,
I olan miras

ɲin kurtçām vomān,
ystā ɲemāj...

I çajtlan kor,
Mьj ɲekьtçā oz in—
(Kət jeseā pašād un
I mьjāe te en viš),
Stav tenad jurvem,
şalām sotām—

—veş...

Kor sodtād kьlan:

„Әd tajā—ави-на-рә ɲаң“...

„Киеām уз!—

„Oz mustā zьrt“

„Oz şuvtçь ɲьrk“...

„Oz koskad şui“...

„On ɲajtьn uj“...

„Киd perēnad oz gaddav“..

„Kok sənjasьd oz orjaş“...

Ok sek

Tədvьlā mem uşlā,

Mьj kənkə emāş

Vozьn munьş mortjas,

Poetas gəgərvobьş jortjas...

I na pəvsьn

Med-ɲurьs—tel—

Sek—bara lovja mel

*) Siam.

„VARTYŞ“-JOGOR.

... Kəni-bara te, Vartyş Jogorəj, mortaj, a? Lovja avi ɲin, sonjanəj? (Vuzərd tenad-taj şin-vozə suvtəl)

Kodi ez tədlь Jogorəs! Bьdlunşa „gəşt“ parokod vьln. Bьd parokod-vьln belettəm „vezplatnəj“ passazir. Ezva-kuza: Kuləmdinşan—Şьktьvdin karəz, Şьktьvdin-kaşan—Səvdorəz, Səvdorşan—Kardorəz,—ətərə-mədərə, kьmbьnş bara te gez-mavlin Ezva juşə-a? Va voşşəmşan gozəmbьd ji kuttəz vetlan—kьvtan-katan, lun ɲi voj on təd, gort-ɲi in, konəraj, on adzьv, poztəm kək moz... Jəj-ulə letçəmbьd, ozyr jəzəs, küpeç pianəs, tesitan,—ɲinьnşə zerjədlan nalьş,—şinva ɲьrd şeram petkədlan: „vartan“, jəktan, şьlan, vərđan, kevьmşan—ɲaŋkusək koran, rumka vina ɲьşkan...

Bьdən ʃesitçьvlişnь tevьln—tədtəmbьş i tədsəbz, roçьş i komьbьş—te vьln, konərkod-mort-vьln. Kьmbьn jəg bara vəli tenad vaşavəzad-a, kьmbьn gad koklavərad, ɲьrzə pomjasad? Kьmbьn vedra şinva bara te kişilin aslad ɲemnad a?! (Kьrd-ə, jumov ə vəli tenad şinvađ—sijə ɲekod ez tədlь, da-i tədnь-ьş sijəs, tenşьd şinvasə, ɲekod-... s ez vəv. Teəz-əməj-nə kodь-kə g vəli!)

Kodi ez tədlьv Jogorəs! Şeramьd zaşьd eə ətɲьrjən petas, kьz vizədlan şьvьlā: kuş ɲьrkja-mьgəra, zenidik kerpom kod, kьz kokjasa,—zoŋnaşşə—murtsa, arşьnьş zuzьdzyk loə, mort!... Joş ɲədəsa manak sapkaa, pədraşnik soja, ɲajt şьlikərtəda; ruş-kişşəm, şьriletki əsalə zevьnik tusa vьlas ɲaşkəmbьş, ɲajt... Kəmtəm. Vartçəm-potlaşəm kokjasa, ɲekor koşmьv-təm şinva çuzəmbana... Korkə bara te uzlьvlin en-a?! Korkə bara te tьr-pət, ɲemtə korlin-da, vəvlin en-a? Mьşşьvlin-en, te, kət ətçьd şinvanad kьzi?! Korkə-bara te kət ətçьd sadtəm kod, veksə julin-da, vəlin-en-a?! Tuplaşlin kьn ɲaluba zoz vьln, kokulьn—kaçegar ɲaçvom dorьn, trum ɲədəşьn... Tenə taşavlişnь, çuzjavlişnь ɲonjəs-moz, tojlavlişnь kьtçə veşkalə... Vьlā med suvtlis „belettəg“ vetləmbьd!

Kьmbьn „vezaj“-„vezaŋ“ bara tenad vəli-a! A vəli-ez əti kət, zik ətik mort tenьd, kьş-ɲin eşkə vezaj-vezaŋ ɲəddi-da, ɲrəstə mort ɲəddi kodikə tenьd! Korkə, ətçьd kət, jəz şin vozьn te murtsa kezlə lolin en mortnas, ɲraməj mortnas, kьkkoka ɲeməşьş-kьzi vьləzьk ɲuktьvlişnь-ez?!

Seeəm vəli tenad oləm-vьləmbьd vazəp, vozza olankadjaşə, şustəm-dьrjaşə. Siz

tenə pyr, seeəm çuzəmbanən adzəvlim-
tədlim una-una vo revoluçijaəz...

Medbərjaşəs Jogorəs adzəvli vo nələ-
vit sajn. Adzi i eg təd Jogorəs, „jəj“ Jo-
gorəs, „Vartəs“ Jogorəs,—seeəma vezşə-
ma, seeəma tədtəmməma mortəd! Pałalə-
ma-sadməma, vyləs çuzəma, Oktabr vaən
mьşşəma-pьrtçəma Jogor! Abu-nin vaz kod
najt, abu-nin kişşəm paşkəma—ruz, abu-
nin şinva vana, oz-nin gorzь „vezan“
da „vezaj“,—səvk kod mijan Jogorəd: lьm-
jezьd savdi dərəm-gaça, şlədəm jurşia,
mələdəm toşjasa, sulalə kьr jьln, toşşə
malalə,—vəlişti aşşə çuvstvujtə-kьlə mort-
ən, zvləs grazdaninən, pervoj na aslas

nemnas. Abu-nin „jəj“ Jogor, a Jogor
Ignatjeviç Rakin, Pozəg şiktəs kreştanin...
Vələma i Jogorlən aslas gort!! A vozьn
nekod ez-i tədlь, kьtəs-mьj şьlən eə
mortlən moz zə vermas lonь çuzan mu,
gort, kokulas „pəeva“!...

... Una vəli „jəj“ Jogorkod mortəd
vaz Roşşija paştala mijan, revoluçija lotəz.
En-ə tej, zonnas, komi uzaləs jəzəj, seeəm
vən vozьn, jəj Jogor nima, najt çuzəma,
kişşəm paşkəma?... Siz-əd tenə, burakə,
lьdđvlişnь-tədlisnь, sь tujə puktəvlişnь,
te vylə vyləşan zьvəka vizədlisnь mukəd-
jas, „səstəmjas“.

1926 vo.

Pisateļ-boļsevik.

Komi sāvetskaj ovesstvennošt pasjis 15 voša jubilej komi proletarskaj gizьsьs—Novdinsa Vittorlьs.

—Novdinsa Vittorlən jubilej—zev tədčana pas komi socialističeskaj kultura kьртəmьn, komi sāvetskaj literatūra vьdmətьmьn. Vittor Aleksejevič—medvozza boļsevist-skaj, partijnaj gizьs. Sьəz vəli komi gizьsjas i zev tədčana gizьsjas, no nekod komi gizьsjas pəvsьs setčəz vьnaa, jarjugьda ez nuad literatūraьn leninskaj partijnostsə. I zьvьlьs vizədlam, kьzi kьrtis Vittor Aleksejevič zev tədčana komi proletarskaj gizьsəz.

Vittor Aleksejevič petis novdinsa gəl kreštənin šemjaьs. Una velədčьnь sьlь ez sed. Loi kusək naņ perjьnь 13-14 arəššan, ičətšan loi vetlьnь jəzə uzavnь, munьn komi muьs Ural vьlə, sešša Ukrainaə. Kapitalist zavodjas vьlьn, zavod gəgərša uzjas vьlьn kьrtis klassəvaj samosoznaņčəs Novdinsa Vittorlən. Rošsijasa rovočəj klass šetis zaradka tьskašnь eksploatatorskaj klassjaskəd, vaz sardьrša oləm dorjьsjaskəd. Oktəbrsa revolucija, rovočəj klasslən da uzalьs kreštənalən verməmjəsьs kьpədisnь Novdinsa Vittorlьs kəsjəmsə, uzavnь komi uzalьs jəz pəvsьn. Vittor Aleksejevič loktə komi muə.

Sьktьvkərn 1918 voə, gozəmnas, Savin jort pьrə kommunist partijə. Sešan zavoditčьsə Vittor Alekseje vičlən vьl, vojevəj, jugьd, ьrjaləna oləm. Seki sijə avu-na gizьs i vešig ačьs oz čuvstvujt, mьj sijə vermə gizьn, da nəstə xudoze stvoa kьvburjas! Seeəm dumjasьs V. A. zev-na vьlьn.

Kommunist partija, rovočəj klass V. A. dəverajtənь zev gьrьs, otvetsivnəj uzjas. Sьlь loi tьskašnь kontrevolucijakəd Ujezd-nəj Čekaьn uzaligən. Sijə sešša jurnuədə Uštьsoļskaj ujezd-nəj partorganizacijaьn, kьzi VKP (B) Ukomsa šekretar. Tačьs mi adzam, mьj V. A. Oktəbrsa revolucija medvozza vojəššan aktivnəja tьskašə revolucijalьs verməmjəssə dorjəm ponda.

So kьšan vьdmə proletarskaj komi ьzьd-gizьs—Novdinsa Vittor!

Kommunist partija Ujezdovsa Komitet vətlə gazet redakcijaьs, setčə šujšəm anti-sāvetskaj elementjasəs—dėrevjənnəjsa pop—D. Jak. Popov koddemjasəs da suvtədə gazetьn redaktorən V. A. Savinəs. V. A. sьəz, kət i loi sьlь seki 30 arəš-nin, nekod ez uzavnь gazet uz vьlьn, nekod sijə ez velədль. No kommunist partija vətlis burzuaznəj intelligentjasəs gazet dorьs da eək-tis Savinlь veškьda dorjьnь partijalьs vizsə, gazet pьr kotьrtnь komi uzalьs jəzəs, dorjьnь səvet vlaštəs, proletariatlьs diktaturasə. Savin ez su, mьj me og vermь, og kuz. Savin zavoditis uzavnь gazetьn, kutis dumajtnь, kьzi pečat pьr nəstə jonьzьka kьpədнь komi uzalьs jəzəs. Šələm Savinlən pьm, zillun ьzьd, iniciativa una.

1918 voьn, avgust təlьsə Savin gizə vojevəj kьvbur „Gərd zvən“, seni sijə sьzədə komi uzalьs jəzəs, čuksalə:

„Četčь, təvarьs, da palədčь.“

Asšьd vələtə dorjьnь ləšədčь!“

Savin kьvbur pьr čuksalə komi uzalьs jəzəs dorjьnь Oktəbrsa revolucijalьs verməmjəssə, Oktəbr revolucijalьs medvozza vo tьrəm kuza V. A. gizə pəš „Čoləm“.

Rošsijaьn una pəlьn kontrevolucioņerjas suvtisnь səvet vlaštlь panьd. Kontrevolucioņerjas nuisnь asšьnьs pez uzə i Komi muьn. Komi kontrevolucijakəd tьskašig pьr kutis vьdmьnь vьl, vəvlytəm gizьs, komi uzalьs jəzəs dorjьs, gьma poezija pьr najəs kotьrtis poet Novdinsa Vittor.

Grazdanskaj vojna dьrji, mi tədəm, ətkьmьn komi intelligentjas čəv olisnь, vəlilьn polьs, tiralьs oьvəvateljasən, vəlilьn najə pəvsьn ətkьmьn i komi gizьsjas. Najələn poezija-lira sijə kadə vəlilə lančədəma. A Novdinsa Vittorlən gьmalan, jəzəs əzjədən lira vəlilə kьpədəma! Komi uzalьs jəzльs zvojlunsə, vragjas vьlə skərlunsə jošmədəm nēmmustəma kьpədis stav grazdanskaj vojna čəz Novdinsa Vittorlən

proletarskėj poezijašs. Novdinsa Vittorəs kutisnė tėdnė stav komi uzalėš jėz. Sijė kvėjas dinė kvėzėsisnė.

Grazdanskėj vojna dırji đekor vėli giznė gėrėš torjas. Vėvti bėjana vėli kadėš. Posni, lečėd kvėburjas, əd jėzėk vėli artmėnė i vėttė vzgėvajtcėn pułajas inmėnė vraglė.

Grazdanskėj vojna pomėsis, proletariat vermėš. Komi burzuazijalėn vozđs — Štepan Latkini imperialištiskėj vojskakėd əe pėšjis zagranicaš. No komi burzuazija bėd əz pėšjė, sijė kolis, sijė əd əz dugėdčė, əz „miritč“ sėvet vlaštkėd! Komi burzuazija kėd tėšs munis vozė ekonomičeskėj, kulturnėj, polišticeskėj frontjas vėln. Komi burzuazijalėn agentjas nacional-sovinistjas kėpėdisnė jursė, əe pondisnė tėdčėn i komi xudožestvoa literatūrašn. V. A. klasėvėj kutjėš vėli još. Vėlinė ətkėmėn, nė bėd katovtčėmjas, no osnovnėj vizėš Novdinsa Vittor poezijašn kolė — internacionalnėj proletarskėj.

Grazdanskėj vojna vėgėn — vosstanovitelnėj kadė V. A. zavoditėgiznė dramatičeskėj proizvedennėjjas. Sijė gizė talantlivėj, anti-religioznėj komedija „Rajėn“. Tajė komedijašs komi uzalėš jėzėš zev una burtor šetis, unalėš samosoznančėšə jona kėpėdis. Obeštvennėj značėnė tajė komedijalėn sijė kadė vėli. Sijė zev čorėda kučkis roč da komi burzuazijaš otsašėš kuza — religija kuza. Čorėda šuri i velikoderzavnėj sovinistjaslė. Komi pėkėš pėtėš velikoderzavnėj sovinistjas Pečorašn, Izvašn, Udorašn, Jemvašn, Luzėn vėli suėnė — „ezvasa jėzėlėn-rė kvėjėš gėgėrvotėm“ „Rajėn“ vėli gizėma ezvasa kvėjėn. Velikoderzavnėj sovinistjaslėš burzuaznėj đajt mėvpjasə, komi kvė sėvmėmėš panėd agitacijəsə „Rajėn“ čorėda pazėdis. „Rajėn“ rovedinėja prėđdittis stav komi šiktjasəd, vėd komi šiktėn Novdinsa Vittorəs bura gėgėrvoisnė.

V. A. gizis sijė kadė pjesa das sajas. Sijė loi dramaturgėn, partijnėj dramaturgėn. Unzėk pjesašs vaz olėm jėlėš, kueəm šėkėd vozėn — cardırji vėli olėmėš, nartitėmėš. Polišticeskėj značėnėš tajė pjesa jaslėn zev bėd əni. Najė vėln siz-zə kolė vošpitajtnė tom jėzəs, kodjas car đırša olėm jėlėš zev omėla tėdėnė. I komi sėvetskėj dramaturgijašn Novdinsa Vittor enəz medvozza mestėšn. Stavšə enəz sijė gizis 25 gėgėr pjesa. Bėrja vojasə gizis vėrlezėn planjas turtėm vėlė uzalėš jėzəs kėpėdan pjesa jas, kol-xozjas jėlėš una gizėđjas. Dramatičeskėj uzjasšn Novdinsa Vittorlėn vėlinė torja nėlučkijas. V. A. zilė tajė nėlučkijasə vė-

rėdnė, medėm nėsta jošmėdnė klassėvėj proletarskėj vizė aslas gizėđjasėn. Bėd bėd uzėn əsėvkajas vėvlėnė. Kolė najəs gėgėrvonė, vėškėdnė da partija indėđjas šertė nėsta zilėzka zavoditnė uzavnė.

Muzėkalnėj kultura komija slėn vėli revolucija əz zev zev. V. A. əz vermė miritčėn seėəm položenčėn. Aslas zilunnaš V. A. vėlėdis notajas, polučittis medvozza muzėkalnėj obrəzovanėn i loi kompozitorėn. Əni zev častə vėrlezėš. kolxoznik kvėzə radio pėr Novdinsa Vittorlėš nė sėmėn sėlėš šblankėvjas, no i sėlėš muzėkalnėj oformlėnčəšə. V. A. vołsevistskėj partijnostsə zilis šujnė siz-zə kompozicija uzė. Komi ovlaš das voša jubilej đırji duxovėj orkestr vorsis V. A. gimn: i kvėjasš, i muzėkašs, kėknanėš vėli slėn.

V. A. una melodijajas lėšėdis bėđšama šikas oratorijašlė, una komi kvėburlė.

V. A. uzalėmėš senzėna una grana. Komi teatrėš poduvso sijė zə puktis, medvozza dramajas gizėmėn. No eėa vėli seki drama giznė, kolė sijəs puktėn scėna vėln. V. A. paštavlis aktorlėš paškėm, jur vėlas puktėlis parik i pėtavlis scėna vėlė medša glavnėj roljasėn. V. A. talantlivėj sovetskėj aktor. Sijė otsėgėn kėptisnė komi artistjas, Novdinsa Vittor medvozza pjatiletka vojasə ačėš vėtlėdlis vėrlezėninjasə. Komi tom artistjaskə vėrlezėšjas vozėn, vėrlezėn kerka jasšn šetisnė una postanovkajas. V. A., kėzi i grazdanskėj vojna đırji, goraa čuksalis komi uzalėš jėzəs vėrlezėm pėr dornė socializm noga olėm.

Komi ovlaš sėrėn kėptə vėl, vėlvėtėm kar — Čėvju. Čėvju voš voə unzėk i unzėk šetə socialističeskėj stranalė, socialističeskėj promėšlennostėš đerp. Partija mėđėdis V. A. Čėvjuə tėdmasnė uzjasėn, đerp pėrjėmėn da sė jėlėš vištavnė komi uzalėš jėzėš. V. A. vėtlis Čėvju karə. Medvozza slėn gizėd pėtavlis-đin „Pravda“ gazetėn, VKP(b) CK organėn. Mi vitčėšam, mėj V. A. Komi ovlaštnė socialističeskėj industrializacija jėlėš šetəs komi uzalėš jėzėš „Rajėn“ dorėš nėsta gėrėš gizėd. V. A., te kėlan? Tešan komi vėrlezėš-udarnik, komi kolxoznik-udarnik, kulťarmeječ, vitčėšə vołsevistskėj xudožestvoa gizėđjas.

Vittor Alekšejevič abu-na pėrėš, pozə vešig sunė tom-na. Nėvazėn-na Đemjan Bednėj, a sijė V. A. dorėš pėrėšzėk, javittis gazet pėr, mėj pjatiletkajaslėn vojasš sijəs tom mėđėnė. Vittor Alekšejevič — komi uzalėš jėzėlėn Đemjan Bednėj, Vittor Alekšejevičlė voz-na pėrėšmėnė.

Forma vokşaŋ nacionalnəj, a pʹekəssa-
nəb socialiştičeskəj kulʹtura tečəmn V. A.
voļsevik nogən nuədis partijaləb tujvizsə.
Tajə 15 vonas sijə vəli nʹreikən komi sə-
vetskəj poezijaŋ, dramaturgijaŋ, teatr
uzjasəŋ, muzʹkaŋ.

Sijə nuədis komi xudozestvoa literatur-
aŋ vəl noga štil zavoditəm — socialişti-
českəj realizm. Stav dramatičeskəj proiz-
vedenəjasəŋ šetəma komi oləmnəb geroj-
jassə, najə kostʹn klassəvəj tʹbssə. Dazə
fantazirujtīgən V. A-lən artmənəb vʹttəkə
zvʹlʹvʹlə oləb tipjas — Ťuz Matvejjas da
s. v. I Ťuz Matvejjas eməs. Najə əni-na
olənb komi uzaləb jəz pəvsəŋ i tečənb vʹl
noga oləm, Ťuz Matvejjas oz-nin veritnə
rajad oləmlə. Najə koršənb bur, suda
oləmsə ŋe jenez vʹlən, a mu vʹlən. Ťuz
Matvejjas kotʹrtiçisnə kolxozjasə, loinə
udarnikjasəŋ. I oz-nin najəs vaz moz ver-
mənəb ʹlədnb ŋekueəm ad-rajən povzəd-
ləmən pop-čakjas. Ťuz-Matvejjaslən soz-
naçnəb vəvlətəma vʹdmis. Najələn soz-
natelnošt vʹdməmn ʹzəb zasluga Ťov-
dinsa Vittorlən.

„Vabergačəŋ“ šetəm tip starsina, zu-
lik, ozʹr mort — Zaxar Mis, „Kuləmdinsa
vuntəŋ“ petkədləm tip kulak starsina Kir-
rusov Əniš Grisa i mukəd eksploator-
skəj tipjas əni-na najə olənb. Əni-na najə
nuənb asəbnəb lok, pez uzjassə, medjona
kolxozjasə, vərlezaninjasə šujšəmən. Zaxar
Misjasəs da Kirrusovjasəs, voļsevistskəj
šuslun kʹpədəmən, kolə erdənb da pa-
vartnə naləb vreditelskəj uzsə. Najə kod
vʹlə, zik realnəj tipjas vʹlə Ťovdinsa Vit-
tor una dramajasəŋ kʹpədə komi uzaləb
jəzləb klassəvəj ləglunsə. Ťovdinsa Vittor
komi kulakləb aslas realiştičeskəj xudoze-
stvoa gizədjasəŋ petkədlə eksploator-
skəj zverstvosə, uzaləb jəz vʹlən naritičəm-
sə. Uzaləb jəz vozəŋ Ťovdinsa Vittor er-
dədə komi ozʹrləb zvʹl çuzəmsə, komi
gəl da sərkoddem kʹrešənaləb muder vra-
gəs. Partija ušpesnəja vʹrədə kapitalişti-
českəj elementjasəs: Kirrusov Əniš-Gri-
jasəs, Zaxar-Misjasəs, s. v. Tajə element-
jas gəgər uzaləb jəzləb skərlunsə kotʹrtə-

mnəb siz-zə zev ʹzəb zasluga Ťovdinsa
Vittorlən.

Kolə vozza dorəb nəsta çor-da kutçəb-
nə kʹpədnb komi socialiştičeskəj kulʹtural
Komi uzaləb jəzlən trebovanəjasəb sodis.
I mədnog oz vermə lonə. Socializm strəitəm
kʹpədə stav uzaləb jəzəs, kʹpədə naləb kul-
turasə. Kapitaliştičeskəj mir, kapitaliştičes-
kəj kulʹtura — putkəltçan kadəŋ. Socialiştičes-
kəj mir, socialiştičeskəj kulʹtura — zev ʹzəda
səvman kadəŋ. Kad korə vʹd uzaləb mort-
ləb nəsta zilʹbka uzavnə socializm strəitan
uzjas vʹlən.

Komi səvetskəj literatura Oktəbrsa re-
volucija vərnə vəvlətəma kʹptis. Ťovdinsa
Vittorkəd əteə kʹptisnə i mukəd zev təd-
çana gizəbjas (Tima-Ven, Jogor Kolegov
da mukədjas). Bərja vojəsə gizəbjaslən rad-
jas tədçəmən sodisnə. **Kʹrtə jadros komi
səvetskəj literaturalən — proletarskəj li-
teratura** Vʹl Pas, Peç Geŋ, Içət Ivan, Izjur-
Ivan da mukəd proletarskəj gizəbjas. Najə
vʹlən ʹzəb vʹlijannə vəli i Ťovdinsa Vittor-
lən. Tajə gizəbjasəb šetisnə tvorçestvo vok-
şaŋ asləb şama zev tədçana xudozestvoa gi-
zədjas, kodjasəs koləsə komi uzaləb jəz.
Vʹd gizəb koršə asəb xudozestvoa çuzəm
şam. Najələn eməs seəəm gizədjas, kodjas
znəçənnə šerti xudozestvennošt vokşaŋ ət-
vestə suvtənb Ťovdinsa Vittor gʹrəb gizəd-
jaslə. Tajə faktjasəb kʹpədənb Ťovdinsa
Vittorəs, sʹlə nimkod komi səvetskəj li-
teraturalən paşkaləmb da kaçestivo vokşaŋ
burməmb. Sijə oz ətdortçə. I oz kov ətdort-
çənb, a gizəbjaskəd əteə teçə komi səvet-
skəj literatura. Kolə ətuv kutçisnə oləmə
pərtnə partijaləb indədjassə literatura jʹləb.

Komi literatura vozəŋ sulalə ʹzəb
mog — kotʹrtnə komi socialiştičeskəj-real-
iştičeskəj literatura, šetnə dramatičeskəj gʹ-
rəb gizədjas. Kolə voļsevik nogən kutçis-
nə tajə uz verdə. I mi kutam nədeja, mʹj
Vittor Alekšejeviç tajə uzjasəŋ loə nʹreikən,
partija tujvzəb vəşkəda nuədbəŋ, aktiv-
nəja uzaləbšən.

**Sijam Vittor Alekšejeviçlə jeseə una vo
uzavnə, kʹpədnb kolxozjasəb jəzəs klass-
jastəm obeestvo strəitəm vʹlə!**

Proletariat ызд идејаяслаң туж- јас ылың

(Тима-Вен литература-творческәј узаләмль 25 во
тырәм куза)

Тима - Вен литература - педагогическәј узаләмль тыри немлән поләд јукәнсь—25 во. Әнија әзјан ерохаә тајә ызд, куз кад. Тәәм сrokјасә роәә una тор јыльš дumaјтнъ, una гизнъ, unator вәснъ. I оләмсь Тима-Венлән ави гәл, ави прәст. Оләмсь Тима-Венлән озыр, una гәма, аслъš сәма.

Тима Венлән оләм зев тәдчанән тор-јалә әнија una гизьšјас диньš. Әнија гизьš-јас: ыль Pas, Ped Gen, Izjur Ivan, Sandrik Jogor i una mukәdјas—Oktabrса revoluција вәгнъvса кадә вьдмьšјас. Revoluција војас најәс suis шиктјасьн vorсьš çelәdјасән, sešša gazәdçьš tomјәзән. Revoluција војасә најә веләdçisнъ skola-јасьн, ливә ыль Pas moz vatraçitisнъ кулакјасль. Revoluција војас најәс вьдtisнъ, сушмәdisнъ. Странаьн вәли ьрјалә grazdan-скәј vojна. No шиктјасьн ez-ñin вәв strәzi-тьš udarnik, skolaјасьн çirәdльš pop да peļјасәš doјdьš, јuršiad пеекьš ueitel. „Bezoveda“ kollәмјас i mukәd una omәl tor, мьјән вәли тырәма, најтмәма vaz omәlik zemскәј да cerkovno-prikodскәј skolaјас, —stav тајә omәltorsә, pezsә zikәz çьkьstis Oktabrса revoluција. Skola loi сәvetskәј skolaән, кьтәни pondisнъ веләd-çьнъ uzalьš јәзлән çelәdьš.

Vaz olәм putкьltçis, munis, istorijaә. Mezдьšәт uzalьš јәз grazdanskәј vojна vi pyr, klassәvәј vragјaskәd тыkәшigtьr dorisнъ ыль olәм. I ez сәмьн әtnas, kus әti skola velәd ыль tom komi гизьšјасәс. Najәәс velәdisнъ ызд soderzannәә ьрјала-на lunјas, тәльšјас, војас. Lәšьd вәли вьд-мьнъ тајә әзјана војасә Ped Genјасль, Izjur Ivanјасль, Vokанјасль да una mukәd-јасль. Suda војасә најә вьдmisнъ, i una-

на најәkod вьдmasнъ. Komi uzalьš јәз pьekәšьš miçа зorizјas peтәмль radләнъ pәгьšьk komi uzalьšјас, најәлән ватјас, dedјас, mamјас да вавјас. Najә мьрšisнъ, uzalisнъ vaz, sar stroj дьрјi, kor вәли sap pемьd, kor зуьда svobodнәја lolьstнъ ez vermь uzalьš mort.

Тима Венль вьдman судьš ez lo seeәт, кueәт әнија tom гизьšјасль. Тима-Вен çuzis 19 nemә. Siјә çuzis 1890 воьн. Šәкьd кад вәли сеki. Komi uzalьš јәз вь-льн вәли парtitçөнъ una шikas vragјас, para-ziтјас. Kulak, pәdraeik, kupec вьд nogьš topәdisнъ komi uzalьšјасәс. Topәdisнъ roç eksplotatorјас, најә диньš dert ez kolтçь-нъ komi eksplotatorјас: Mikit Pasјас, Zavojevјас, Kambalovјас, Oplešninјас да s. v. Tәvarјас loi voštнъ omәlәs дај ызд donә kupecльš. Naңьš јәрman—loә munнъ pәdraeik динә. I kulak, i kupec, i pәdraeik ziләнъ ьләdнъ, šetнъ içәтьk don. Вәснъ ñinәм, loә munнъ, šemјatә мьјәнкә kolә verdнъ. I узјәзьš, partitәм uvтьš nemsә гәл komi mort ñekor munнъ ez vermь. Sizi dolznikјасән naly i loi kuv-нъ. Mәdarсаң—podat korәнъ. Lokтә starsi-на, kartašьd medвәрја mәstә, ливә мьјкә mukәd көлуьš vuzavnъ. Nišә pәt, nišә eьg—sizi i olisнъ komi uzalьš јәзьš.

Skolaә кьмьнкә vezon kezлә vermьlis-нъ гәлјас mәdәdнъ assьнъš çelәdәs. Seni murtsa azvukaән tәdmašlisнъ. Içәтсаң kov-мьlis ñe velәdçьнъ, a кьнәм pәt peļь-нъ: pila ruçka kutнъ—pes pilitнъ, вәв ыльнъ мујас куза vetльнъ—pиnovтнъ да s. v. Узьš тај pyr вәли šurә, көt i içә-тәš вәлинь uzalьšјасьš. Вьдmьstas, вәрдиг тырјi ват-mамьš kollasнъ siјәs saldatә.

Tədən vәli—saldatjaslыs nırvomjassә oficerjas zugәdlisnы saldataligән kalecitcasnы. Loktas-kә lovjән vara-zә batыs noгән loә kыskыnы olәmlыs lamkasә.

„Vәrә kajnы—naң abu.
Karә munnы—tuj abu.
Rajә kajnы—pos abu“...

Ñekыtçә vәli vostыsnы, on çetçыst vәli kulak, kupes, uradnik da pop kыeыs.

Taәәm şәkыd kadә çuzis, vыdmis i velәdçis Tıma-Veң.

Tıma-Veң vыdmis Pomәzdın şiktыn, pi-sar şemjaыn. Vpeçatlitelnәj detına kazalis komi mыrsыs mortlys şәkыd olәmsә da şәkыda sıjә şәlәmas jızis. Sıjә içәtşañ zev radejtә kыvzыnы naңkalыs mojd kыvjassә, sыb luвә komi kыvjыs. Vojvыv prirodaәs radejtәm sыlән tәdçә zev tomşañ. Çelad dırsa olәmыs Tıma-Veң vыlә kolә zev ыzd otpeçatok. Sыbыs mi voz adzam romantıçeskәj sogşәm, toska, olәmnas nedovolstvujtçәm.

So kыzi gızә çelad dırsa olәm jыbыs açыs Tıma-Veң.

„Vәli tulыs. Lыm sыlәma-ñın. Bıva dыr. Gәgәr ojdәma lә-ә-әz... Çetçi me sıjә asыlas voz, vыdән-na uzәnы vәli, çetçi da muni „Jag vыlә“. Pukala ker vыlән da ñinkodaşa gaza ыvlanas. Asыm zev dolыd. Ezva ojdәma—more kod lәz. Utkajas va vыlән ujlalәnы da geeşәnы... Mәdarыn—jagыn, posñi levaçjas zolzәnы—kыlәnы. Kыşkә zev ыbыs, Ezva saj jagşыs kыlә tarjaslән kojtәm: „rrrr-rrrr“... Uvtasas kәk kәkә, vәşañыs jәlәgәbыs aslas una vevşән vәtlыsә, lәvtә. Kыtәnkә lыşşәmjas, utka lыbыsjaslән, katыdыn kыlәnы gorәә, vıttәkәn ruşkaыs sku-u-uv munә razalә ыlәz ju kuza sыbыs, nәrbыsjaәs koşыs zueaşlas da vara vozыn-ñın kыlә, seşşә „8-8-8“...—kыlә, kыsә zev ыlән kыvıdыn“...

Taәәm şerpasjasыs Tıma-Veңly, kыzi sıjә açыs suә, zev çorыda puşşәma juras, „әnәz-na рыr şınvozыn, pełdorыn stav sыbыs kыlә“.

* * *

*

1905 vo. Roşşıjаыn, karjasыn, şiktjasыn ыzgәmән munә revolucıonnәj uzalыsjaslән kыpәdçәmыs. Revolucıjalән gыmыs kыlis i komi muыn. Tıma-Veң velәdçә Derevan-nәjsa vtoroklassnәj skolaыn. Derevan-nәj voәnы medvozza guşa poliıçeskәj ñıgajas. Tıma-Veң zev vura pomñitә, kыzi 1905 voә, gozәmnas sыb „şuri“ Roşşıjskәj

Social-Demokratiçeskәj partıjalән çukәstçәm. Çukәstçәm vәli vәsnı, papırosnәj bumaga vыlән, peçatajtәma pisueәj masınkaәn. Şkolasa jortыskәd munasnы guşән vәrә da ыzd, uvja koz uvtыn sыzәm şәlәmәn nәzjәnik lыddasnы. RSDRP vәli çuk-salә stav uzalыs jәzәs tыskaşnы şısmәm carskәj rezımkәd. Lыddәm vәrәn çukәstçәmsә jukisnы sәri. Çukәstçәmlys әti zыnsә Tıma-Veң zebas tәs kostә, a jortыs zebas gortas, jenulas әvraz kostә.

Sıjә kadşañ Derevan-nәjsa skolaыn velәdçыsjas pondisnы şыvны:

„Strazñık—vrazñık,
Dudñık—uradnik“...

Sek-ñın Tıma-Veңlән tәdçәnы car dırsa partıtәmly paıynda nastrojennәjas. Olәmыs taәәm nastrojennәjassә vәli jonmәdә.

Tıma-Veң zilә velәdçыnы vozә. Şetә sыdçәm Totmasa şeminarijaә. Ryгны oz vermы, suәnы—omәla-pә tәdan roç kыv. Sы vәrti kujımyş sdavajtis ueitel vыlә ekzamen i kujımnanыssә „provalıtisnы“. Sәmыn nołәdыş sdajtigән ekzamenjas kыkә vermas kutnы. Seşşә şetasnы sыb mesta vokыsa, Pozәgsa, skolaыn.

Әnija uzalыs tomjәzly kokñi ryгны velәdçыnы, em-kә zıllunыd. Oktabrса revolucıja paşkыda voştis әzәsjassә stav skolajaslyş: medşә ulыşşañ, medşә vыlәнәz. A revolucıjaәz komi uzalыsjasly vәli sәr skolajasә veşkavnы zev şәkыd, a VUZ-jas jыbыs ñınәm i şornıtны. Bыdnogыs zılisnы skolajasә ñe leznы uzalыs jәzlyş çeladsә, a medşә-ñın içәtk, uvtırtәm nacıjajasыs. Şәkыd kыptan tuj vәli cardırsa komi intellicıjalән. Car vıaşt suvtәdlis naјә tuj vыlән vыdşama poeәsjassә. Klassәvәj uvtırtәm jona vәli jıtçәma, gartçәma nacionalnәj uvtırtәmkәd. Çerañ vezjән moz eksploatatorjas gәgәrvok kartavlisnы uzalыsjasәs. Tajә uvtırtәmыs vәli ыzd lәg kыpәdә uzalыs jәzlyş car vыlә da sıjә agentjas vыlә: popjas, pristavjas, zemskәjjas da mukәdjas vыlә.

Lәg sodәmkәd eәe kыptis komi melkoburzuaznәj intellicıjalән medvozza nacionalnәj samosoznañdәbыs.

Kapitalizm noga otносennәjas zev jona vәli paşkalәnы i Komi muыn. Klassjas vыlә torjalәm vәli lunыs-lunә zuzdam-mә. Komi intellicıjаыs kыznas vәli medvoz adzә sәmыn nacionalnәj uvtırtәmsә. Sıjә ez-na seki vermыv kыpәdçыnы aslas ogrәnicennәj vezәrnas, medыm adzыnы nacionalnәj uvtırtәmlyş poduvsa—klassә-

vaj eksploatorskaj uvtjrtamsə. Tajə komi intelligencija pəvsən vəli i Tima-Veŋ.

* * *

Kor mi šorŋitam Oktavr revolucijaəzsa komi intelligencija jyls, mi ogə vermə sʷ vlə vizədnʷ kʷzi kueəmkə əti šikasa səcialnəj gruppa vlə. Komi vaz intelligencija vəli torjalə kʷk socialnəj gruppa vlə: burzuaznəj da melkoburzuaznəj vlə.

Komi uzalʷs jəzəs car vlašən una voša uvtjrtəmsʷ una komi intelligentjas pʷekʷn ləšədis roč kulturalʷ panʷda nastrojennəjas. Najə ez adzʷnʷ nacionalnəj uvtjrtəm uvtʷnʷ klassəvəj uvtjrtəmsə. Komi proletariat—komi trudəvəj intelligencijalən da komi uzalʷsjaslən jurnuədʷsʷs ez vəv.

Una komi intelligentjas koršisnʷ aslʷnʷs idejnəj jurnuədʷsʷjasəs aslanʷs pʷekʷs. Medša jona pondisnʷ kʷpədʷnʷ kʷk komi burzuaznəj učonəjas: G. Š. Lʷtkinəs da prof. K. F. Zakovəs.

G. Š Lʷtkin vəli medvozsa komi burzuaznəj istorikən da lingvistən. Sijə olis 1907 voəz. Sijə vuzədalis roč vlʷs vičko ŋigajas komi kʷv vlə, tədmalis komi kʷvsə, ləšədis komi gramatika. Sʷlʷs uzjassə una komi intelligentjas puktisnʷ aslʷnʷs obrəzec pʷddi.

G. Š. Lʷtkin vlijannə ulʷs mukəd komi intelligentjas dʷr ez vermʷnʷ mezdʷsʷnʷ. Tajə zev jona petkədlə G. Š. Lʷtkinəs kuttəm oskəm IIIa Vaš „Komi gizʷsjas“ ŋigəbn, kodəs lezəma vəli Oktavrsa revolucijašan əkmʷs vo vərʷn—1926 voə.

Prof. K. F. Zakov (kuli 1926) voə burzuaznəj reakcionnəj učonəj filosof, lingvist, folklorist pisatel. Sʷlʷs gizədjassə una komi intelligentjas lʷddisnʷ kʷzi kueəmkə nalʷ šetəm otkrovennə pʷddi. Tajə burzuaznəj učonəjjas vlijannə ulə šurlisnʷ una komi intelligentjas.

Zakov K. F. Oktavrsa revolucijaəz eəkbəda volis komi muə, tədmašlis komi jəz istorijaən, kəzajstvoəbn vezšəmjasən, gizalis komi jəz lʷs vaz mojdjas, vištjas, šblankvjas. Zakov šələmšanʷs zalitə, kor roč kapitalistjas os leznʷ kʷpədʷsʷnʷ komi kapitalistjaslʷ: kupečjaslʷ, kulakjaslʷ, zavodčikjaslʷ da s. v.

Dert, roč burzuazija vəli vʷnazʷk, sijə 20 nemə lois imperialističeskəj burzuazijaən. Mukəd nacijasa burzuazijaəs roč burzuazija vermʷs, podčiniʷtis aslʷs. Zakov adzə vəli komi burzuazija vlʷn roč bur-

zuazijalʷs komandujtəmsə da jona sʷlʷs dəzmə, sogšə. Zakov vəli kʷpʷs komi burzuazijalən idealogən. Vot mʷj ponda Zakovəs komi burzuaznəj intelligentjas boštʷlisnʷ aslʷnʷs vozđ pʷddi, jurnuədʷs pʷddi.

Oktavrsa revolucija čorʷda potkədis komi intelligencijaəs kʷk miritčʷtəm lager vlə. Stav komi intelligencija vozʷn suvtis vopros,—kod vərša munʷnʷ, kodəs dorjʷn. Dorjʷn lʷ proletariatʷs diktaturasə, lʷvə munʷnʷ sʷlʷs panʷd i dorjʷn burzuazijaəs, eksploatorjasəs. A tujʷs vəli sətʷn kʷk „lʷvə dorjʷn Oktavrsa revolucijalʷs verməmjassə, siz-kə kutčʷsʷn vlə oləmə, socializm oləmə. Lʷvə dorjʷn eksploatorjasəs—burzuazijaəs da munʷnʷ kontrrevolucija tuj kuza, reakcija tuj kuza.

Revolucijalən munəmsʷ, sʷlən paškalan, kʷptan ədʷs ez lez komi intelligencijalʷs tajə vlʷn zev dʷr dumajtnʷ. Voprosʷs sulalis joša, lʷvə šetčə—reakcija dor, lʷvə tatčə—uzalʷsjas dor. Komi intelligencija pʷekʷn klassəvəj razmezevaŋnə čorʷda munʷs revolucija medvozsa vojassən, medša zuzʷda sijə munʷs grazdanskəj vojna dʷrji.

Oktavrsa revolucija medvozsa lunjasəŋs ətkʷmʷn komi intelligentjas pʷ-zə vuzisnʷ kontrrevolucioŋerjas lagerə. Anglijasa interventjaskəd da roč kontrrevolucijakəd əteə najə jitčisnʷ da pondisnʷ kotʷrtʷn proletariat diktatura vlə, komi uzalʷs jəz lʷs panʷd komi burzuazijaəs da najə lʷs otsəšʷsjasəs.

Komi intelligent, obrazovaŋnə šerti agronom—Štepan Latkin 1918 19 vojasə kotʷrtʷlis jezdʷjaslʷs banda da uškədcʷlis kʷrʷnsən komi uzalʷs jəz vlə. Latkinlən lok, pez uzʷs vʷd komi uzalʷs lʷ tədsə. Volšasa kupeč pi Prokusev—vaz armijasa oficer, predatelskəja vuzis Jemdinʷn 1919 voə stav otradnas beləjjas dinə da Latkinəkd əteə narʷitčis komi uzalʷs jəz vlʷn. Kontrrevolucija lagerə uškədcis nəsta Oktavrsa revolucijaəz Pitirim Sorokin, ənija beləj emigrant. Prof. Zakov K. F. sʷzi-zə loi beləj emigracijaəbn, kʷtəni i kuli 1926 voə. Najə tuj kuza munʷs i mukəd komi intelligentjas.

No kʷzvʷnʷs komi intelligencija pʷekʷs suvtis proletariat diktatura dor, vintovkaən kiʷn dorjis Gərd Oktavrəs grazdanskəj vojna dʷrji i sʷ vərʷti šələmšan uzalʷs socializm tečətmʷn. Najə pəvsən vəli Tima-Veŋ, kod i medvozsa lunšəŋs suvtis səvet vlašʷt dor. Tima Veŋlən Oktavrskəj revolucija dor suvtəmsʷ

opredelitis sьlsь tvorčeskaj vьn vьdməmsə, samsə, ideologijasə.

Тима-Вең зилə dorjьнь səvet vlašтəs, dorjьнь Октаврсə revoluциjalsь zavojevan-нəjassə. Тима-Веңльс ми ogə adzə proletariatsь рəньдə munəм, ми сьлсь ogə adzə satlaləmjас (koləваңнəjас) тəjə med-сə ьзд korennəj voprosьн. Тəjə suv-тəдə Тима-Веңəs aktivнəj səvetsкəj pisa-телjас radə, socializm теčьсjас radə.

* * *

Октаврскəj revoluциjасə dorjьнь зилəм Тима-Веңлən zik venzьтəм tor.

Тима-Вең səvetsкəj gизьс. Sijə matьс-мə proletariat ideologija dinə. Sijə zavə-ditə šetнь gьрьс bur gизədjас. I sijə ədjə-зьк zьл vьлə loə nəstə ьздзьк səvetsкəj gизьсəн, kor mi pondam сьлš etнь jortə otsəg, kutam bur kotьrtəм volsevistsкəj kritika pьr kьpədnь sijəs. Səмьн тəəм pod vьльн mi vermam не səмьн Тима-Веңльс tvorčeskəj šamlunsə kьpədnь, сь-лсь gизədjassə partijnəj vьльн idejnoštə gизədjасə pərtнь otsavnь, no vьd səvet-скəj gизьслсь.

Əlak Əndrej vesкьdə suə сь jьлсь, kor Тима-Веңəs KAPP-ьс vətləmsə, kulak gизьсəн suəmsə donjalə levackəj vulgari-заторstvoəн.

Тима-Вең ави kulak noga gизьс. Sijə səvetsкəj komi gизьс, komi uzalsь kreštə-на jьлсь gизьс.

KAPP vəcis ьзд političeskəj əsvьkə, Тима-Веңəs KAPP-ьс vətləməн. KAPP-lən тəəм politikaьс vəli munə partija politika-ль рəньд сь ponda, мьj vajədə proletariat dinьс ətdortəmə mijanlən loktьс səvetsкəj gизьсjасəs. KAPP vezintis, torkis partijalsь politikasə.

Komi gизьсjасlən orgkomitet ispravitis KAPP-льс əsvьkasə. Тима-Веңлсь jubilej рəsjəм nəstə čorьdə petkədlə, мьj kom-муnist partija nuədə pravilnəj leņinskəj politika vаз gизьсjас dinə, kodjас ziləнь dorjьнь socialičeskəj strəitelstvəsə də səvet vlašтəs.

Тима-Веңлсь jubilej nuədig mijanь kolə nəstə burzьkə gəgərvonь VKP(в) СК-льс 1932 voša istoričeskəj postanov-leņnəsə literaturno-xudožestvoə organizə-сijajасəs perestroitam jьлсь də nəstə jon-зьkə nuədнь sijəs oləmə. Тəjə šetas stav komi səvetsкəj gизьсjась ьзд uverennošt əsləньс tvorčeskəj uzьн, nəstə kьpədas

nəjəлсь ziləmsə тьскашнь vьl oləм vəsnə, socializm vəsnə.

Тима-Вең tvorčestvoəн proletariat ideo-логija dinə kьpədcəмьс munə vьvлəң viz-kuza, no izvilistəj тujjasəн.

* * *

Октаврсə revoluциjə vəcis ьзд vezšəм-jас Тима-Вең mirovozrenəньн. No prole-ariat ideologija vьлə vuzəмьс munis nazənikəн vočəsəн. Октаврсə revoluциjə-лən sobьttəjасьс, još klassəvəj тьсьс vələ-диснь, vələdəнь Тима-Веңəs gəgərvonь Marks-Ləņin-Stalinsьс vələdəmsə.

ьзд vəli voz, revoluциjəz Тима-Вең vьлə burzuznəj vlijənnəjас, medvoz reak-сionnəj komi professor Zakovšəн. Тима-Веңльс ez vəv kokni mezдьшнь Zakov vlijənnə ulьс. Burzuznəj vlijənnəjасьс ez lezнь Тима-Веңльс kьpədnь əsləс tvorčestvolьс idejnoštə proletariat idejə-jас vəštəz.

Kolə vesкьdə sunь, prof. Zakovlən idejajас—reakcija noga idejajас, proletariat idejajась рəньд munənəəš. Revoluциjəz-сə əsləс xudožestvoə gизədjасьн prof. Zakov čuksalə vəz partiarxaləj kreštən-скəj uklada oləmləң.

Zakov, komi burzuznəj učonəj, polə karjасьн vek ətarə jošman klassəvəj тьс-jасьс. Sijə oz vermь miritčьнь, мьj prole-ariat voštə vedueəj istoričeskəj roлšə. Zakov munə proletariatsь рəньд, dorjə burzuzijalsь ьздaləmsə.

Revoluциjəz kapitalizm zugədalis ətarə kreštənalьс vəz olənnogsə. Kizvьньс kreštə-на рьекьс zev ədjə pondis gəлмьнь, proletarizirujтчьнь. Komi gəл kreštənalьс тəjə kadsə petkədlə Zakov əsləс gизədjə-сьн. Vašilej Kudrasjас, ачьс Zakovьс i una komi kreštənalь loə munьн uzavnь Uralsə kapitaličeskəj zavodjас vьлə. Zakov adzə, kьzi sijə dєrevnəьс jortjас, tədsajас loktəнь gortəнь „zimogoritəм“ vəрьн zik šəmtəg, kaləkajасəн, višьс jəzəн, a mukəдьс nekərin gortə ez adzьvнь: kulisнь šəkьd uz ponda Ural zavod vєrdsə zemlankajасьн, kьtčə nəjəs jərsitis kapitalizm strojьс. Stav təjə toktor-jасьс Zakov adzə əti pomkə: nəjəль-pə oz kov orədcьнь му vєrdsə uzjасьс. I Zakovlən gerojьс—Vašilej Kudras, kodi koləс šiktьнь nəvestəəs, munəс pєrjьнь nazetkə... də vəг oz vermь lokнь. Pəрьсəн, kuligас suə šiktə muzikjась: „enə, jort-

jas, orədcə mu verdsa uzjas dinə, kutçə-
şəj siyə dinə“. Vot kueəm vövode loktə-
ma Zakov.

Zakov uşkədcis tolstoveinaə, mişticiz-
mə, individualizmə. Zakov pondis korşnə
sojtçəg seni, kütçə kapitalizm ez-na lez
aşşys çorəy gəzjassə, setçə, kətəni avu
klassjas kostən tşjasə. Siyə zilə pşjynə
kapitalizma oləmşys, klassjas kostən tş-
kaşəmjas dinə. Zakov aslas „Сквозь строй
жизни“ niğəyn giyə:

„О, реки Севера! Прозрачные реки!
Зачем оставил я вас“.

„Я удручен машинностью городов,
не дающих досуга, не дающих развития
личности. Что может противопоставить
человек против этой страшной гро-
мады—борьбы в городах, которая сом-
нет его“.

Pşjynə karjasə, ətdortçynə klassəvəj
tşjasə, so kueəm ziləmşys Zakovlən.

Zakovlən reakcija noga məvpjasə
pşisnə cardəşə una komi intelligentjas
mirovozrennə.

Komi intelligentjas Zakovləş kvzisinə,
snylə niğajassə ləddisinə, puktisinə Zako-
vəs aslanə velədyş pəddi. Tajə intelli-
gentjas pşekyn vəli i Tima-Ven, kodl
ləddis Zakovəs aslas velədyş pəddi.

Tima-Ven aslas medvozza niğəas, as
biografija giyədyş pasjə, kueəm vlijanə
vəli siyə vylən Zakovşan. Seni siyə vəjəyə
Zakovləş taeəm çukəstçəm:

„Будите мысль, будите жить,—
На труд разумный направляйте.

Будите мысль, будите жизнь.

И лучший век вы подготавливаете.“

Tajə çukəstçəmə Tima-Venlə vəli ka-
zitçə zev vozə nuədana indəjasən. Tajə
pətkədlə, mşj Tima-Ven ez gəgərvo 1905
voşə revolucija vərtil kadsə, ez gəgərvo
siyə istoričeskəj epoxasə. Zvylvylə, kueəm
vermis lonə „razumnəj trud“ kapitalizm
dşrji, partitəm dşrji, kızı pozis seeəm
„trud“ vylə „budit mşj“, „budit zizn“?
Nekueəm „razumnəj“ neklassəvəj „trud“
seki ez vəv. Siyə vəli blədcana şornlən.
Samoderzavijə da kapitalizm zugədtəg
nekueəm „razumnəj trud“ vəçnə vəli oz
poz. Taeəm şornijasə zvylvylə kezədlisnə
komi melkovurzuaznəj intelligencijəs
revolucionnəj klassəvəj tşjasəş vokə.

* * *

Zakovəs kartyligən Tima-Ven veşig
1927 voyn, niğkodə sualə Zakov jyləş
aslas niğəyn giyəm biografijəyn:

„Atə-zə vəzdəş siyə kvjjaslə. Stav tom-
dşrşə oləməs, mşvkədəs i şələməs men-
çym tuvsov ətva vən tşrtlisnə-pozjavlisnə,
ez lezlnə niğtmədcynə, şetlisnə nədeja
vozəvyn ovnə“.

Taeəm momentjasə Tima-Venləş tvor-
çestvosə gəgərvoəmyñ kutən vəzd təd-
çanlun. Tajə momentjassə pəddi puktətəg
pəkyzi oz poz. Tajə avu sluçajnəj pəta-
tor Tima-Ven oləmyñ. Tajə vəli pşəma
siyə mirovozrennə. Taeəm momentjassə
artəvtəg mi ogə vermə erdədnə əşvkə-
jassə Tima-Venləş, ogə verməj sylv şetnə
kolana otsəg, kolana indəjas. Aşşys əşvkə-
kajassə osoznajtəm pşr, nəjəs kritikultəm
pşr Tima-Ven vermis nəstə regədykən
matyşçynə proletariat ideologija dinə.

Zakovlən vərə kvskana vlijanəş ez
vermə kolnə Tima-Venə oveestvennəj iza-
ləm da tvorçestvo vylə tədcytəg.

Tima Ven 1918 voə vəli komi burzu-
azno-nacionalişticeskəj organizacija „Komi
socialist avtonomist kotyr“ ləşədyşən. Pro-
letariat diktatura dşrji taeəm kotərtçəm-
jaslən polişticeskəj znaçennəş loi reakcija
noga, proletariatlə pənyd munana. Prole-
tariat diktaturalən jonlun vəzdəməş razədis,
kiştis tajə burzuaznəj-nacionalişticeskəj
kotərtçəmsə. Kommunist partija çorəda
tşkəşis taeəm organizacijajaskəd.

1918-19 vojasə Tima-Ven giyə vorsan-
tor (pjesa) „Izkar“, kətəni pətkədlə „komi
jəzəş“ „roçjasən“ pəkəritəmsə. Nacionaliş-
ticeskəj məvpşamş Tima-Venlən, Zakov-
lən sş vylə vlijanəş, ez lez Tima-Venəs
veşkyda gəgərvoñ komijasəş istorijasə
da setş vəçnə vozə nuədana kolana vş-
vodjas.

Tima-Ven dşr ez vermə gəgərvoñ,
mşj „komi jəz“ avu əti şikasa torjədtəm
kollektiv, a jukşə klassjas vylə, mşj roç
izaləşjas ez pəkəritnə komi izaləşjasə,
a pəkəritisnə nəjəs roç eksploatatorjas—
feodaljas, a seşşə roç i komi burzuazija.
Tajə gəgərvotəməş uşkədə Tima Ven una
xudozestvoə gizədləş oveestvennəj tədçan-
lunsə, eəe i xudozestvo vokşanş tədçan-
lunsə.

Oktəbrsa revolucijalən pəvedonosnəj
munəməş, proletariatlən jurnuədəməş,
kommunist partijalən veşkyd leninskəj
nacionalnəj politikaş, voşş-voə velədişnə
Tima-Venəs, eaktisnə siyəş gəgərvoñ
aşşys vəçəm əşvkəjassə, eaktisnə siyəş
šetnə epoxalə sozvuçnəj giyədjə.

* * *

Tima-Veņ zavoditis giznъ vazъn-nin. Medvozza gizъdъs sьlъn pasjъma 1908 voъn, kьvburъslъn nъmъs „Sojdanъnik“. Seni sijъ gizъma gъl mort jьlъs, kodlъn „kerka nъ karta avu—ъti dukъs ovmeъsъj“... Poet sьtъ gъllъ sъvet „pъt-ъ, eьg-ъ kьnъmъd—soglъ te en sьtъsь,—...sogtъ tesnad sajъd“. „Olam, seъssa kulam mi, vъliъti loъ sek „kerka“... Tima-Veņ kьvbursъ pomalъ: „gъgъrvoъ, vezъra“—sьblankъv pomaisъ“.

Poet suъ gъllъ-soglъ en sьtъsь. Tani em iъatik kьpъdan tor. Reakcija vojasъ, 1905 voъa revolucija vъrъn, tajъ vъli zev kolana. No kueъm vьvod vъsъ Tima-Veņ? Sijъ oz ьuksav tьskaъnъ „sogjassъ“ vъsьs-jaskъd, a viъtala „sajъdnъ“ sogjassъ tesъn, a seъssa zik-nin upadoъnъj motiv: „olam, seъssa kulam“...

1909 voъn „Nekor oz petav sondi gьtvъsaъ“ (Kolcov vьlъs). Tima-Veņ vara bergъdъcъ vaz noga dumjas vьlъ, mьjvot, oz poz bergъdnъ kolъm tom dьrъsa kadsъ.

Revolucijaъssa mukъd gizъdjas mi Tima Veņlъs ogъ tъdъj. Tajъ kьk kьvbur serti oz poz tьr karakteristika lъsъdnъ Tima-Veņ sek dьrъsa tvorcestvolъ. Sъmъn rozъ sunъ, mьj upadoъniъeskъj nastrojennъjas, kodjas vъlnъ roъ melkovburzuaznъj intelligentjas pъvsъn reakcija vojasъ, tьdalъ, nmъdъsvlъmaъs siz-zъ i Tima-Veņlъ.

Kьzi ьzdъ gizъs Tima-Veņ kьpъdъcis, vьdmis sъmъn Oktъbrsa revolucija vъrъn. Oktъbrsa revolucija voъtis Tima-Veņlъ paъkьd tuj lonъ ьzdъ komi sъvetskъj gizъsъn

Oktъbrsa revolucija medvozza vojasъ Tima-Veņ aъsъ petkъdlъ, kьzi individualist—romantik. Tajъ kadъsa sijъ tvorcestvolъ zev karakternъj kueъmkъ sъmъn sьlъ aslъs gъgъrvoana sogjas. Sьlъ okota sьlъstnъ—vъrdnъ, noraъsnъ—gorzъnъ.

„Kodlъ me viъtala sogъs?
Kod vozъn sьlъsta—vъrda?
Kodlъ noraъsa—gorza?
Kodъs-nъ sь vьlъ vъrja?“

Poet ьuvstvujtъ aъsъ ьuъ-ъtnasъn. Sьlъ nekod dinъ munnъ, sьdъcъnъ, aslas sogjas jьlъs sьornitnъ.

Kodi-pъ? Avu taj nekod.
Te vozъn sъmъn me, muza,
Viъtala as kezsa dumjas.
Te sъmъn ъtnad mem „guza“.

Poetlъ okota kьtъkъ munnъ, munnъ setъcъ, kьtъni eъkъ sijъ vъli ъtnas, kьtъni eъkъ sijъs nekod ez trevozit. Vot sijъ gizъ finnjas vaz mojdъs:

— Kъnkъ ьlъn, vъrtъ dorъn sulalъ ъtka kerka.

Sen eъkъ gaz petъ ovnъ mem.

..Me ъtkъn sen burъsълъmъn dolъda ola, kaъkurgъm sьъ vi dorъn vugrala..

— Siz eъkъ kъsja me olъstnъ...

Nekodъs eъkъ me og kor as dinъ...

Med nekod mem ez kaztvъ aslas vъrъ kolъm jьlъs, ez vъrъd menъmъ kеnъsъm sълъm dojjasъs...

— ъtis sъmъn, zik ъti drugъs aslъm sьvъda as dinъ: ьrgъn vezja vorsantorjъs—kanteleъs...

„Mьj eъkъ vorsî me?—jualъ poet i suъ:—me eъkъ vorsî tronъdъi ъtka olъm jьlъs. Me eъkъ eg kut noraъsnъ kodkъ vьlъ, eg kut vъrdnъ vъrъ kolъm olъm jьlъs...“

Vorsъm vъrъn „ъsъdi eъkъ asъmъ kanteleъs... Viъdi ъsinъd pemъd vъr vьlas da kъzъd sez jenъz vьlas“ ..

Sozercajtъnъ—vot kueъm cel poetlъn. „Vъliъti eъkъ sek lъnis menam olъmъj, vъliъti eъkъ burmis menam muzъm sълъmъj“ (Tima-Veņ gizъd ьukъr, medvozza tom, 62 listvok).

Romantiъeskъj sâma gizъdjas Tima-Veņlъn medjona, meduna petъ 1919-1925 vojasъ. Stav olъmъs poetlъ ьajtъcъ munъ sogъsъmpьr, mьjъnkъ dojmъm sълъmsъ koknъdantor dinъ zilъmpьr.

No Oktъbrsa revolucija ez lez poetъs vъjnъ individualiъtiъeskъj nujtъ, sijъ goraa sadmъdъ poetъs, ьuksalъ ьvntъcъnъ ъtka olъmъsâma mъvpjasъs, korъ uzavnъ, eъktъ jugdъdnъ komi uzalъs jъzъs. Poet gъgъrvoъ asъs mogjassъ. Tima-Veņ individualist zavoditъ tьskaъnъ Tima-Veņ oveestvennъj mortkъd. Oveestvennъj mort vermъ individualistъs, zьrъ sijъs. Tьsъs i ъni ezna pomaъ, no em stav petkъdlantorjъs, mьj Tima-Veņ mezdъsas aslas individualiъtiъeskъj mirovozzrennъsъ. Poet gъgъrsa stav obstanovkaъs sьtъ jon otsъg kьpъdъcъnъ poetlъ oveestvennъj, aktivnъj uzalъsъs.

„Ok, eъkъ, vermi-kъ stavъ me viъstavnъ, Mьj menam sълъmъn, jurъn mьj pasjъnъ“.

Poet kъsja unator viъstavnъ „zonnas kurъstnъ sьvъtъrjъn. Mьjzъ sijъ kъsja viъtavnъ?“

Viъstavnъ mъd mortlъ vьdъsâma juъrsъ.

Tъvsъrъn sьtъstnъ sondilъs jugъrsъ.

Vъr-pulъs suvgъmsъ, sorjaslъs 30l-gъmsъ.

Kajjaslõš zolgõmsõ... — vajõdnõ peltvozõ“.

Poet suvtõdõ as vozõn zev šõkõd, põtõ vermõtõm mogõn—šetõstõnõ komi mõršõš mortlõ „sondilõš jugõrsõ“, ßvlõõš miçlunõsõ vajõdnõ najõ šinvozõ.

No tajõ eea. Poet paškõdõ as vozõn sulalan mogõsõ. Sijõ suõ:

„Vermi-kõ, võdõtor-zõ: mortlõn mõi šõlõmõn,

Mõiõs em lov sajõn, ßvlõõn, olõmõn, Sõndia-mua kost, jen jugõd paštala, Võdlati kõeovta, stavõsõ zik kaztõla“.

Poet zilõ šetõnõ komi uzalõš jõzõlõ kultura, kõrõdnõ nalõš organizionõõst, šetõnõ võdšõmõ šikas znaqõõjas.

Poetlõ kõsjõ „kurõda olõmõjas“ jõlõš, „sõg jõlõš vištavnõ, šinvaõn çuzõmsõ mõd mortlõš kiškavnõ“.

„Dumõstçõn—voštçõn siz pasjõstõnõ, Gizõnõ-na kõsjõ-a—

Stavõsõ tajõ razalõ, kõtçõkõ vozõ...

Oz šur-tajõ kolõna suõnõsõ.

Oz tõiõmõ sõ vülõ šõrõqõnõm mijaõn.

—Oz suzõš mortõdlõn kõiõsõ“.

Avtõr as vozõn suvtõdõ gõrõš mogõjas, unõ tor kõsjõ vištavnõ, zavõdõtõlas, no...

„Oz tõiõmõ sõ vülõ šõrõqõnõm mijaõn.“ Poet zvõlõ tragičeskõjõ polozeõnqõõnõ. Kolõ gizõnõ, kolõ unõ vištavnõ, õ kõiõnõm õz suzõš! No sijõ gizõ, sõlõn artmõ.

Menõm kõiõjasõjõ tajõ virtõuõsjõ;

Menõm gizõdõjasõ—mõnam šinvaõjasõ...“

Poet gizõ šõlõmõõnõ, sijõ šetõ lõdõõšõšõlõ „šõkõd kõiõjõssõ“, kodõsõ „setçõ puktõma—mõi med donõõsõ“.

Sõgõjasõ vülõ norõšõmõ Tima-Venlõnõ kõiõ unõ kõiõvõgõnõ. Kõnnõ pomkõjõsõsõ tõeõmõ sõgõšõmõlõ? Mõiõla sõlõnõ kõiõjasõ õz suzõš sõgõjasõ jõlõš gizõnõ i unõtor võlõ tor jõlõš vištavnõ? gaskõ sijõ pomkõjõsõsõ Tima-Venõ as põekõsõ?

Kutõm-kõ pomkõjõssõ kõiõrõõnõ Tima-Venlõsõ sõmõnõ õspõõšõsõ, sijõ õssõkõsõ nastrojõnqõõjõsõsõ, miõ suvtõmõ lõšõdõtõmõ tujõ vülõ. Mijaõnõ kolõ kõiõrõõnõ pomkõjõsõ sõ gõgõrõšõ õzeestvennõjõ uslovijõjõsõsõ. Mortõ võdmõ õveestivo põekõõnõ, mortlõnõ mirovozzrenõnõ artmõ õveestivoõnõ klassõvõjõ tõiõjõsõ põiõ.

Podulõšõ Tima-Venõ sõgõjõsõ komi uzalõš jõzõlõnõ nemõvõjõjõ šõkõdõ olõmõsõ, tilõšõmõsõ, põõšõmõsõ. Tima-Venõ õdzõlõsõ komi põtõmõ uzalõš jõzõ vülõnõ çõrõ vlastlõšõ nartõtõmsõ, õvõtõrõtõmsõ, õzõrõjõssõnõ torõdõõmsõ. Tajõ stavõsõ Tima-Venõ šõkõda, võvõtõ zuzõda perezõvõtõ, dugõdvõtõgõ sõgõšõ.

Tima-Venõlõ çõtçõ, võtçõkõnõ tõeõmõ sõ-

kõdõ olõmõsõ põekorõ nõ mõiõnõ. Sijõ sõ pondõ šetõ „Sõjõdõnõkõõnõ“, 1908 võõ, gõõla olõšõlõ sõvetõ: „Põtõ-õ, eõgõ-õ kõiõnõmõdõ—sõglõ tõ õnõ šõtçõ... Sõgtõ tõsnõdõ sajõdõ“. A sõššõ „kulõmõ miõ“, „lõõ šõkõ kõiõrõkõ“, gõrtõ, kodõnõ šõjõsõnõ muõ. Võtõ kõiõõmõ põtõnõ tujõ „õdzõ“ poetõ, sõ kõiõsõnõ põtõnõ vuzõjõsõsõ Tima-Venõ sõgõjõsõlõ.

Tima-Venõ õz õdzõ mukõdõ põtõnõ tujõjõsõ komi uzalõš jõzõlõ õslõsõ õmõõlõ õlanõnõsõ. Poetõ gõgõrõvõõ, mõiõ kulõmõ vidoçõšõmõ, õvõ põtõnõ tujõ sijõ polozeõnqõõsõ, no sõlõ sijõ çõtçõ vuzõnõ põtõtõmõ torjõnõ.

* * *

Tima-Venlõnõ sõgõjõsõsõ, nõtõõ jõnõzõkõ lõõmõõsõ Žakovõ gizõdõjõsõnõ, sõkõdõ tõdmõšõmõnõ. Kõrõ Žakovõlõ Uštõsõõlõskõjõ Žemõskõjõ õpravõ õtkõzõtõsõ komi gõtõzõ vülõ šõmõ lõzõmõnõ „dõ sõdõtõdõ mortõtõ jõsõõ šõralõmõõsõ“ Tima-Venlõnõ jõnõ „sõkõ dõjõmalõsõ tomõdõrõšõ nõvõdõkõ šõlõmõsõ“. Tima Venõ tõ jõlõšõ õçõsõ gizõ õsõ biõgrafijõjõsõ: „põõsõjõ susõ põiõ ulõ dõ šinvaõnõ võrdõ... Mõdlunnõsõ mõ sõššõ lunõtõrõ kõiõ kuza võtõlõdõlõ-õõjtõ, õgõ, miõšõ, Žakovõsõ kõiõšõ-kõ õdzõvõlõ dõ õssõmõ dumõjõsõsõ vištõvõ sõlõ,—sijõ õdõ, miõšõ, kõiõkõ õtnõsõ zik, kõiõrõõjõ...“

Žakovõlõnõ sõgõjõsõsõ kõiõsõnõ tõdçõnõ vlijõõnõ Tima-Venõ vülõ. No sõgõjõsõsõ Žakovõlõnõ dõ Tima Venõlõnõ jõnõ torjõlõõnõ.

Žakovõ sõgõsõsõ sõ pondõ, mõiõ võnõ rõçõ kapitalizõmõ õvõtõrtõ „kõiõrõ“ komi kapitalizõmõsõ, kupeçõ Zavojevõjõsõsõ dõ mukõdõjõsõsõ. Žakovõ sõgõšõ, mõiõ rõçõ samõdõrçõzõvõjõ õz lõzõ kõiõrõdçõnõ komi burzuõzõjõjõlõ, tõiõnõ komi burzuõznõjõ kultura dõ s. v. No mõdõšõ jõnõ Žakovõ sõgõšõ sõ pondõ, mõiõ kapitalizõmõ õlõmõlõnõ podulõšõ satlõsõ, kõiõrtõ jõšõ klassõvõjõjõ tõiõsõ. Ez-na õdõtõ komi burzuõzõjõjõ kõiõrõdçõnõ, kõiõ burzuõzõjõjõlõ põtõmõ suvtõ õzõdõ, vermõtõmõ võnõ—proletõriõtõ. Žakovõ põtõzõ klassõvõjõjõ tõiõjõsõsõ dõ zilõ põiõjõnõ tõeõmõ õlõmõsõ miõšõkõõ, jõnmõ õskõmõ, võjõvõlõ, kõtõnõ kapitalizõmõ õz-na võtõzõdõ priõrdõlõšõ sõõtõmõ lunõsõ.

Tima-Venlõnõ sõgõsõ mõdnõgõ. Sijõ sõgõšõ mõiõrõšõsõ, uzalõšõ mortõ võsnõ. No põtõnõ tujõsõ sõlõ Tima-Venõ õz õdzõ. Sõ pondõ sijõsõ õdõõlõtõ sõgõsõ, kodõšõ sijõ õz õdzõ kõtçõ võtõšõnõ. Sõ pondõ unõõsõ, mõdõmõ põiõjõnõ sõgõjõsõsõ, Tima-Venõ õškõdçõ Žakovõ mõiõzõ-õzõ ßvlõsõ miçlundõnõ, põrmõjõsõ, miõçõ jujõsõ dorõ dõ s. v. Tulõsõ kõtõ mõdõšõ lõšõdõ kõtõ:

„Ləşəd, gaza zév,
Əni mu vьльп.

Dolıd şələmьb

Ovнь tulьсьпн...“

Səmьпn sekі poetьb

„Kokңıd morəslь.“

Priroda kokңədə, kьrьd şələmьb... „Sьbьs şələmsə liçədə sogjasьs.“

„Gaeən kujli mesiz: ləzov jenez me veştı, dumən levalı dьr

Korsı dolьd lun seş.“

Tıma-Veң korşə dolьdlunsə jenez vь-lə, miça kьmərjas vьlə vizədəmən:

Şəkьd olomьs, uzjasьs, təzdьsьs Tıma-Veң zilə pьrşьpь vьla vьlə. Mi una gızədjas tədam Tıma-Veңlьs, kьtəni sije miça, nəvьd kraskajasən liriceskəja şerpasalə komi parmasə, vojьvsa gozəmsə, arsə, təvsə... Veşig komi uzalьsjasən vərlezaninjasьp, kьlədçaninjasьp, mu vьlьp uzaləm jьlьs oçerkjasьs Tıma-Veңlən tədçə lirikaьs, priroda miçlunnas niçkodəşəmsьb.

Tıma-Veң adzə, mьj Oktabrısa revolu-cija şetis ьzdə rozanlunjas kьrtьpь komi uzalьs jəzль. Sije una gızədjasьp çələmalə revoluçijaəs, eksploatatorjasьs uzalьs jə-zəs mezdьsəs. No Tıma-Veң oz-na adzə, oz-na vura gəgərvo vözə nuədan vьnjas jьlьs.

Tıma-Veң korkə velədsь pьddi aslьs puktılьs Zakovəs. Sьbь çajtçis, mьj səmьпn şuş komi vojtyr vermaşnь adzьpь kueəm-kə jugьd tuj komi uzalьs jəzль. Sьlən na-deja səmьпn komi „ьzdə jortjas“ vьlə. Se-əəm tuj vьlьp sije korşə 1917—1921 vo-jasə komi uzalьs jəzль bur olaninə petan-insə.

Tajə kadas sije gızə taeəm kьvburjas, kьzi „kənkə, vaz turun—pəvs... (Burşia komi aңlь—Jol-Marjalь)“. Seki sije privet-stvujtə komi uzalьs jəz pəvsьs, pьvavava-jas pəvsьs medvoz pьreikjasəs.

1919 voə Tıma-Veң gızə „Kьlannьd“... Kəni çuksalə:

„Kəni ti, şələmjas?

Kənəş ti, kьrьdjas?

— Şəşəj.

Uz vьlə petavləj.

Viştaləj—velədəj.

...Oləmsə ləşədəj

Kopərль—komilь

Burzьkəs vazşьs!“

Sije çuksalə komi uzalьs jəz pəvsьs „şələmjassə“, kodjas eşkə pondasnь „ko-nerль—komilь“ uzavнь, ləşədнь vьl oləm.

Tıma-Veң məvpalə, mьj vьl oləm ləşədнь pondasnь „komijasль—konərjasль“ şuş-jəz — „şələmjas“, a nə aşnьs komi uzalьs jə-zьs aslьpьs-zə. Gerojjas vьlə, şuş odi-noçkajas vьlə—so kod vьlə kutə ьzdə na-deja Tıma-Veң.

Tıma-Veң oz-na vermь kьrədçьpьb Marks-Lenın suəmjasəz, mьj oləm teçəmsьp medьzd resajtana tədçanlunьs uzalьs massalən, a nə kus ətka gerojjaslən. No Tıma-Veң, „Sojdannikьp“ vьvod şerti, kor gəllь vəli əti petan tuj—gu da gort—vəçə ьzdə voşkov vözə, kor komi uzalьs jəzль sije adzə jugьd tuj pişkadəm „şələmjas“ dınə çukəstçəmsьp. Tajə ьzdə voşkov vözə.

Tajə məvпьs sьlən munə una kьvbur-ğьp. „Majegov Ə. Ə-lь“ („Komi kotьr“ niçşan), tajə kьvburğьp siz-zə çuksalə sije loknь uzavнь vojvьlьp, kьzi komijas pьe-kьp „şuş“ mortəs. Tıma-Veңlь aslas vo-kьs Çistaļov İona (Zan-Morəs), kodı kulis 1923 voə, çajtçə „ьzdə niça-pu-ən.“ Dan-kə“ viştьp Dankə pəmyd vərşь petkədə-jəzəs jugьd inə. Dankə perjə aşşьs şələm-sə i sije jugdədə petan tujşə. Petə i kulə.

Tıma-Veңlь sekі kazitçə venzьtəmən mьj komi uzalьs jəzль vьl oləm dorasnь, sьbьs petəm səmьпn velədçəm vojtyr. Tajə medşə jona sije petkədlis „Çukəstçəm“ kьvburğьp, kodəs şetis komi skolajasьp velədçьsjasль, najə medvozza ətçukərtçь-ləm dьrji 1921 voə, Sьktyvdin karə.

Tıma Veң veşig grazdanskəj vojna və-ğьp oz-na adzə, mьj jurnuədə stav vьl oləm teçəmnas proletariat da sьlən avan-gard leңinskəj kommunişticeskəj partija. Sije ьlьp-na tajə vura gəgərvoəmsьs. Sьbь çajtçə:

Kodjasnьd ti aşnьd?

— Zorizьs-əd komilən tani.

Şələmsь... vuzjьs... jurvemьs...

Komi uçiteljaslən vьl oləm teçəmsьp tədçanlunьs ьzdə, sije zik veşkьd, no adzьpь səmьпn najəp „şələmjas“, „vuz-jas“, „jurvemjas“ oz lo veşkьd. Vьl oləm teçəməp Komi muьp veşkədləp bolşevik-jas—rovocəjjas, vözə gərd partizanjas, gərdarmejeçjas, gəl kreştana.

Tıma-Veңlь „Komi avtomatist kotьr“ —sije abu nacionalişticeskəj partija kotьr-təm, objektivnəj tədçanlunьs kodlən vəli munə proletariat diktaturalь panьd. Sьbь sije şuş komi vojtyrjaslən, komi „şələm-jaslən“ çukərtçəm.

So kьzi Oktabrısa revoluçija vəğьp Tıma-Veң mezdьsə sogjasьs. Sije mezdь-

сә соғжасы—овеественнәј уз динә актив-
нәја кутчысәмән, коми мырсыс јазлы до-
льд лун перјәмән. Тажә вара-зә зев возә
нуәдана тор Тима-Вең творчествон, сижә
овеественнәј узын.

Но Заковлән Тима-Вең миrowozзреннәә
рҕрат идәјаяс кутәнә на гырҕс көреннәј
вопросјасын Тима-Веңәс аслаһыс рленһн.

Заков оз вәли рьдди пукты јазсә класс-
јас вьлә, мәдә-мәдәскәд некор мiritчы-
тәм классјас вьлә, торјәдчәмсә. Заков зи-
лә медьтм узалыс јәз ez мунһы, ez сувт-
һы раныд експлоататорјасы.

Тима-Вең унатор Заковлыс оз вошт,
но сьһ окота:

„Кусәдһы немчәзса ләглун.

Әти-мәд kost јәзһылыс лоқсәм.

Пузәдчәм әтүвја шемјәә... (110 list
вок). Сижә „лоқсәм“ сажһн оз адзь лоқсә-
мьһылыс помкасә—классәвәј вragәс узалыс
јәзһыс.

Мәд кьувурһн Тима-Вең вешкьда вш-
талә:

„Med ешкә mortьссә

Mort рьдди пуктс,

Med ешкә mortьс

Mәd mortьһ ez

Kәin kod vәv“.

Тима-Вең прав, кор сижә зилә гәл, ув-
тыртәм mortәс рьдди пуктәмлән. Сәмһн
тажә еәә, колә „кәинјассә“—увтыртьсјассә
—burzuazijasә, kulakas vermьһы, најәс
вьрәдһы.

Таеәм неpravилнәј визәдәмьһс Тима-
Веңлән артмә, мьј—

„Mi mezmim сарьһ, капиталыс...

Eg мьһә әти торјьһ ми,—

Em нәста vermәдantor мијан—

Loк, кәзьд lovtәм вьла вьһ“.

Тажә вәли гизәма 1925 воә, кор NEP-
ән кәртвом улһн leзәм капиталшчәскәј
elementјас вьдмисһы да socialism стрәй-
тәмсә зилһсһн руткьлһы, SSSR-әс капитализм
туј вьлә вәргәдәмән. Воз-на вәли сунһ,
мьј ми егә мьһәј сәмһн „lovtәм вьла
вьһыс“. Коми узалыс вragјаскәд тьһыс ez
romәш i әни-на. Әни-на нәста рьг торја
участокјас вьһн јошмә классәвәј тьһыс.
Prirodальһс вьһјассә, ембурсә ispolзujтәм
podчинтәмьһс SSSR-ьһн мунә burzuazija
коләшјаскәд чорьда тьһкашәм рьг.

Вьһ olәм теҕигән классәвәј тьһјассә,
торја-һин Коми овләштһн, Тима-Вең una
гизәдјасын рьдди оз пукты, вьттә сижә аву.
Сьһ ponda зев еәкьда as гизәдјасыс сижә
сорһитә „коми јәз“ јьһыс воовәә. Тима-
Вең гизәдјасыс ми ogә адзәј коми кулак

вьлә, коми burzuazija вьлә узалыс
јәзһыс ләг лунсә, скәрсә кьрәдәм. Тажә јо-
на чинтә овеественнәј вьһсә сижә гизәдја-
сыс. Бәрја гизәдјасыс тәдчә Тима-Веңлән
тьдалана вәргәдчәм, сәмһн аву на тьрмь-
мән.

* * *

Тима-Вең соғсә оз сәмһн сар вләшт
дәрји. Сижә соғсә Октябрса револүција вә-
рһн. Помкајасыс вара зә oppedeлоннәј ов-
еественнәј usловияјас рькьһн.

Тима-Вең чоләмәлә Октябрса револүци-
јаәс. сижәс револүцијаһсловзәдә активнәј узә.
Но Тима-Вең оз мәврьштһс зузьда, куеәм
mogјас as возьһн сувтәдис Октябрса рево-
лүција, куеәм класс сижәс pondис olәмә
рәртһн, kod вешкәдләмән i кьзи. Una
вопросјас колһы Тима-Веңһыс гәгәрвотәмәш.

Тима-Вең dumajтис, мьј сьһн mog
сәмһн, „коми култура“ кьрәдәмьһн, „ко-
ми автoномия“ дорјәмьһн, сәмһн „коми
јәз“ ponda тәрдьһсәмьһн. A мьј „коми
јәз“ ортһыһн, сьһ mog еәә. Зилһс асһыс
идәјаяссә јәрситһыс кус националнәј рам-
кајасә.

Тима-Веңлән оз тәдчь вьзд интерес
ставмувьһса ровоҕәј класс тьһкашәм динә.
Сижә оз рьдһсәң тәдмәш ровоҕәј класслән
револүционнәј теоретикјас Marks Engels-
Leһн-Stәлһн веләдәмән, ровоҕәј класслән
револүционнәј теорijaән—marksizm—Leһн-
һизмән. Сижә вешиг оз прамәја мәврьшт
кьһсәң, мьј ponda lois коми узалыс јәзһыс
автoномия овләшт.

Заков ләшәдлһс аслыс теорijaјас, filo-
sofstvujтис, рьһјис философияә olәм „непо-
годашьһс“. Заков әтилаһн гизә:

„Я вижу с горечью, что не у кого
мне учиться, и что на земном шаре не
к кому мне идти с великими вопроса-
ми... Пришлось волей неволей создать
самому здание мировоззрения, чтобы ук-
ряться от непогоды жизни, от бури и
дождя...“

Тима-Вең кьвзис unaәс, no асһыс дәлә-
сә нуәдис siz, кьзи ачыс гәгәрвоис. I тајә
вәли i әни-на em медша вьзд әвькә
Тима-Веңлән. Marksizm-Leһнһизм овеест-
веннәј лувәј узьһн рьдди пуктытәм, сижәс
тедтәмьһс вәјәдә мијан сәвәтскәј узалысја-
сәс гьрһыс әвькәјасә.

Вьд сәвәтскәј гизьһыс, кәсјә-кә сижә
звьһ вьлә, шәләмшәң кутчысһыс socialism
теҕан узә, колә зилһыс овләдјтһыс медша
возьһн мунан револүционнәј, науҕнәј велә-
дәмкәд—marksizm-leһнһизмкәд. Сәмһн

tajə tuj vьln vermas munь voļsevik noga perestrojka komi səvetskəj gizьsja uzja-sьn, səmьn sizi najə, siz-zə i Tima-Veņ, vermasnь ņetnь vьln idejaa gizədjas.

Markšizm-leninqizm ņetə səvetskəj gizьsь ьzd perspektiva, voštə vozə munan tujjassə məssalьs, klassjaslьs. Tima-Veņ jərsitcis nacionalnəj ramkaa idejajasə i Oktəbrsa medvozza vojassanьs vostis perspektivasə: kueəm zə tujjas vьln, kьzi komi uzalьs jəzьs pondasnь strəitnь vьl oləmsə.

Stav gizədjasьs Tima-Veņlən 1930-31 voəz siјə gizədjas, seeəm gizьslən, kodi una voprosjasьn i zev gьrьs voprosjasьn oz gəgərvo kommunističeskəj partijalьs politikasə, sьlьs məgjasə. So kueəm vokšaņ səmьn mi vermam bura tədmavnь Tima Veņlьs gizədjasə, adzьnь siјə gizədjasьs kazitčana proťivorečijəjaslьs pomkajassə. Səmьn tajə vokšaņ tədmaləmən mijanlь 1)ə gəgərvoana Tima-Veņlən dugdьvtəm sogšəmsь, lirika da romantika siјə kьvburjasьn, vištjasьn.

Vaz komi melkovburzuaznəj inteligencijalən oməl tradicijaьs—munь individualističeskəj as tuj kuza, robočəj klassən organizovannəj tьsjassə ne jitcьnь—taeəm viz Tima-Veņ nuadis Oktəbrsa revolucija medvozza vojasə. Ləšalisnь Tima-Veņlən vzglədjasьs vьl oləm tečəm vьlə partija indədjasən, suəmjasən, livə ez ləšavnь—vərja vojasəz Tima-Veņ jona ez məvprьat-lь. Olis, dumajtis, sьlь səmьn aslьs kьzi čajtčis, sizi i gizis. I ņekod sьlь otsašьs ez vəv, medьm sьlь petkədilьn zik prəstəj iština, mьj sьlь kolə vuznь proletariat ideologija rels vьlə, mьj səmьn proletariat ideologijaən ovladejtəm, sьlaņ ziləmən Tima-Veņ nəsta jonьka vermas kьrədčьnь, kьzi ьzd komi səvetskəj gizьs.

Mi vozə vidlaləm Tima-Veņlьs gьrьs gizədjas i sь ņerti adzam, kueəm əvьkajas vermə vəčnь talantlivəj səvetskəj gizьs, kor siјə vostə as vozьs pravilnəj perspektivasə, kor siјə oz čorьda zil ovladejtнь markšizm-leninqizm velədəmən.

* * *

Tima-Veņlən eməš kьvburjas vojna jьlьs. Miča sьld kьvburjas. ьzd dinamika em seni, ьzd vьn. Tima Veņ šələmən munə ranьd vojnalь, kor dumьstas kaļekajas jьlьs, širətajas jьlьs da s. v. Siјə gorə-də: „Kodi dumnas vojna jorə.

— Mila-dorə“ (156 listbök).

Tima-Veņ jorə vojnasə una kьvburьn, səmьn kьzi? Gəgərvoə-ə siјə, mьj uzalьs jəz oz jornь stav vojnajassə? Eməš vojnas, kodjasəs jornь oz poz, a kolə dorjьnь, otsavnь vojutьs uzalьsjaslь. Robočəj klass sulalə revolucionnəj osvoboditelnəj vojna dor, kodi zugədə, putkьltə burzuazijaas, kьrədə, mezdə uzalьs jəzəs. Robočəj klass munə ranьd gravitana, imperialističeskəj vojnaslь.

Tima-Veņ as gizədjasən ez-na vermь kьrədčьnь vojnajassə Lenin nogən gəgərvoəməz.

Vərn uzaləm vьlə, vər əmbur vьlə Tima-Veņlən aslas šama vizədəm. Sь vьlə siјə vizədə səmьn komi uzalьs kreštənin nazetka perjəmšan.

Tima Veņ ņerti „šələms jona dojmav-lis, kodьr delanka ulə vəlil šurə čəstujašan-ьn“, kьjšьs lə vьl kьjšanin koršnь. Vərləzəms uzaləmə nuzdāьs-pə jətkis komi kreštənaəs. Tima-Veņ oz vermь tьrən donjavnь, mьj kapitalizm xisņičeskəja zugədis vojvьv vərjassə, medьm tьrtнь assьs pomtəm eksploatatorskəj aзыmlunsə. No Tima Veņ adzə, mьj kapitalizmkəd komi kьjšьs mortlən eməš ņekor vьrtəm venzəmjās. Tajə matədə Tima-Veņəs proletariat ideologija dinə.

Vərn uzaləm jьlьs Tima-Veņlən eməš, zəndik očerkjas, kьtəni siјə vьvti naturalističeskəja petkədlə komi uzalьs jəzльs vərn mьršəmisə. Tima Veņ šələms i zəlitə komi mьršьs mortəs kəzьd podja dorьn uzalьsəs

Tima-Veņ ez vermь gəgərvoнь, mьj Oktəbrsa revolucija vərn vərn uzaləm komi kreštənin-uzalьsь ņetə jon otsəg, vərn uzaləmlən oveestvennəj klassəvəj tədčanlunsь loi zik məd. Oktəbrsa revolucijaəz vərsə lezisnь kapitalistjas, a revolucija vərn vərs munə socialističeskəj strəitelstvo vьlə. Tima-Veņ dьr ez vermь gəgərvoнь zev prəstəj, no ьzdtor, mьj komi uzalьs jəz vərlezəmən strəitənь socialistizm. Sь ponda sьlən vər vьlə vizədəmsь vərja vojasəz vəlil vərə koləm komi uzalьs kreštənin vizədəmən.

„Vər kreštəninlь jon otsəg;

Kerka-karta stavьs puьs.

Mьj vizmьd mortlь sьtəg.

Kьnəmpətьd kьtьs vərtəg?“

Tima Veņ oz vermь adzьnь revolucija vərn vər iz vьln loəm vezšəmjassə. Sьlь čajtčə, mьj vərlezəms komi gəl kreštəninlь gəg vəzədətəz pyr šəkьda loə uzavnь, uzlьnь eьna vər pьvšan kerkajasьn, šojnь pəš vaьn kətədəm solьstəm

nskarjas... Сьль цајтца, мьј коми кьсьсьс вэрлезнь і возэ рондас вэльнь сэмьн пиздаьс, назеткасэ, кьнэмпэтсэ корсьмьс. Сижэ оз адзь, мьј револуцијалэн класс-геге-мон—пролетариат шетас јон отсэг вэрлезан узјасьн, шетас трактор, јитужјас, соньд, газа баракјас, гэрд пејэсјас, әтувја шожанинјас. Но сижэ ееа—пролетариат вәјә вәрә асьсьс вьлнога узаләмсә—socordьсьсәм да удар-ңицество. Вэрлезәм уз оз рондь муннь куs назетка корсьәм ронда, но ьзд идеја вәсна тьскашәм ронда, вьл оләм стрәитәм ронда, капитализмсә зикәз вьрәдәм ронда.

Бәрја војасә Тима-Вең адзис оләмсьс, социализм тецәмсьс вәрә коләмсә да рон-дис јәткьсьньн возә, медьм став коми узальсьжаскәд әтув кошаьн вьл оләм вәсна. Сижэ перә ульс петә вэрлезәм јьльс мәд нoga гизәдјас, кьзи, суам, „Subvoтник вој“. Тајә гизәдән ми адзам Тима-Венльс зиләмсә гәгәрвонь, мьј ронда тьскашәньн вэрлезан фронт вьльн Карманов Онтонјас, Родоронјас да una мүкәдјас, вэрлезәмьн ударникјас. Тајә гизәднас Тима-Вең јона мatalә пролетариат идеология дорә, сьвьтә асьсьс т елковурзуазнәј ограничәнностә.

Тима Вең—кьв вьльн ьзд хudoзник Но вошtam-кә сьльс гизәдјассә—оцеркјассә „Кер пәрәдәм“ јивә „Кер кьләдәм“, ми адзам, мьј најә тәдчәмән торјаләнь „Subvoтник вој“ гизәдьс. „Кер пәрәдә-мьн“ ми адзам ьлывьвсә описьвәјтәм да овезличәннәј коми узальс-мьрсьсьсәс. Неку-еәм классәвәј тьс оз мун. Тима-Вең не-куеәм интерес ез петкәдль, кодль і мьјла колә сижэ вәрьс.

„Subvoтник војьн“ Тима Вең тәдә-ңин, кодль мунә вәрьс, мьј вьлә. Тима-Вең тани адзә-ңин классәвәј тьсјас, асьсьс шимпа-тијажассә шетә вәрьн узальсьјась, конкретнәј гeroјјась. Кьвјьс Тима-Венлән loi озь-зьк. Хudoзestвоa вокшаң „Subvoтник вој“ тәдчәмән вьльнзьк вэрлезәм јьльс воzza гизәдјасьс. Socialнәј вьльс гизәдјаслән муртавньн vermьтәма јонмис. Proлетариат идеология вьлә визньн зиләмсьс шетә хudoз-никль вьл ьзд, вәвләтәм творчәскәј вер-манлунсә. I ми kutam надеја, мьј Тима-Вең оз сувт тајә медвоzza вошковјас вь-льн, а зумьда мәдәдчәс воzә пролетариа-тән, партијаән индәм тужјас куза. „Subvo-тник вој“ вәрьн колә муннь una вьльн хudoзestвоa виштјас—socialишчәскәј реализм штија виштјас, кьввурјас да s. v.

Тима-Вең ез гиз сәмьн вэрлезәм јьльс. Сижэ гизис una vopросјас куза, siz-зә і ми дорьн узаләм јьльс. 1929 воә сижэ ле-

zis вишт „Triпан-Vaш“. Suzetьs zev прәст Triпан-Vaш, гәл крештанин, 1918-1919 војасә јона еьгјалә шожәнь кац... Triпан-Vaш шемјасьс гушән зевә кьмьнкә punt шу кәјдьс да визтә сижә тьльсәз. Сондәдәм вәрьн рьзән кајә вәрју куза, sotә да ректә пьезьд тьлаәс. Setчә пунктә асьсьс әстатки вьнсә. Тьла кәзсьс. Triпан-Vaш рьктәм көкән муртса ветлә, пуксә рьзә, letчә гортас. Тујсәрьн петә берег вьлә сојтсьн. Кьсјас ьзд козувтә і кулә. Сизи Triпан Vaш оз і vermь локнь гортәзьс.

„Triпан Vaш“ нима оцерксә миян кри-тикјас еә і me, егә vermә рьзә вүра гәгәрвонь. Әткьмьн јортјас миян рьекьс donјалисьн „Triпан-Vaш“ нима оцерксә вешиг куlackәј нoga гизәдән. Дерт, тајә аву вешкьд. Куlackәј гизәдән тајә оцерк-сә сунь цекьз оз роz.

Тима-Вең тајә гизәдән кьрәдә зев ьзд проблема: коми узальс крештанин јь-льс. Тима-Вең адзә шәкьд оләмсә коми мьрсьс мортльс.

Тима-Вең кузә зев јаркәја петкәднь узальс крештанинльс кусльтәм тревогасә куsәк наң перјәм ронда.

Triпан-Vaшјас рь ьзд угроза ульнәс, медьм најәлән трудьс ез зикәз vos. Лоә ровнь серьс, кьнмәмьс. Кueәmkә зев ицәт кадән крештанин vermәс востьнь став надејасә куsәк наң муьс перјәм вьлә. Тима Вең кузис петкәдльньн зик пөвазән кадша оләмсә коми гәл да сәркөддәма крештанальс, трагичәскәј вьнтәмлунсә нальс.

Тима-Вең јона мөвпалә Triпан-Vaш-јась бурзьк вьхөдсә, бурзьк оләмсә кор-сьәм вьльн. I Тима-Венль цајтца, мьј Triпан Vaшјаслән бур оләмьс најә nemә оз-ңин vermь локнь. Тајә шәкьд кьеә некуеәм адеја нкьрәдьс југәр оз уш.

„Стаv оләмньм миян—

Кьз шәкьд уз.

Стаv вьләмньм сәмьн—

Шир-курьд сог“.

Тима-Вең ез vermь адзьньн пролетари-атльс ьзд вьнсә, мьј сижә vermәс Triпан-Vaшјасәс петкәднь бур оләмлан, vermәс зумьда сувтәднь socialишчәскәј туј вьлә Тима-Вең omәла тәдис Марксльс-Ленинльс-Сталинльс веләдәмсә, Тима-Венлән визәдән горизонтьс вьвти зоја вәли, сижә ез адзь сьмда, мьјда адзисньн пролетариатәс, узальс јәзәс нуәдьсьјас, ньрсеикјас, Тима-Вең оләмсьс вәрә колис. Сижә ез адзь, мьј пролетариат меzдас став гәл да сәркөддәм крештанаәс не сәмьн експлотаорјас увьс,

no i mu vlast uvtyš. Oz kut mu, bylavv
vlastvujtny Tripan-Vašjas vlybn. Proletariat
otsəgən da sijə veškədləmən Tripan-Vaš-
jas voštasnə bylalyš vnyjassə, energijasə
aslanəš ki ulə.

Tima-Veñ kytənkə vlyb-vlyb adzə:

„Kor mezdas kipom šəkəđ uzəš
Bur kəluj da nauka—jen,
Sek vuzdod—purjas kərt vəv vezas
Da dodđasas jon vlyb vlyb“.

Tajə kvvburjasəb Tripan-Vašjaslən kyə
vzəd nadeja vozə bur oləm vlyə. Sijə jo-
na eskə nauka vnyjorly. Vedueəj oveest-
vennəj vlynsə Tima-Veñ oz adzə. Nauka,
Tima-Veñ šertl, jen. Nauka vnyjasly, dert,
eskyə kolə, sijə bur. Səmyə nekə oz kov
vunədny, mly naukaəš klassəvəj. Burzuazija
vzədalig dərji nauka vntəm mezdyəš stav-
mu vlynsə Tripan-Vašjasəs šəkəđ oləmyš.
Proletariat diktatura dərji nauka tər vlyna,
sijə jona kərtə, proletariat veškədləm uləb
zvyl vermə vəšny mu vlybn ənəz vəvly-
təm deləjas. SSSR-yn səmyə vermisny
lonə Dneprostrojjas, Magnitogorskjas, una
vzəd traktorəj kombajn da avtomobil
vəšan zavodjas, das šursjasən kotərtčəny
kolhozjas, sovhozjas da s. v.

Nauka avu jen. Tajə sranvəncə vlyvti
uvogəj, tujtəm.

Naukaən veškədləny opredelənnəj
klassjas. Nauka burzuazija kyə uzalyšjas
vlybn nartitana orudijə. SSSR-yn nauka
proletariatlən ərudijə, medym ədjənzəky
zəgədny kapitalizmə, medym ədjənzəky
strəitny vly socialističeskəj oləm. Nauka-
ən veškədləny jəz. SSSR-yn Tripan-Vaš-
jaslən čelədyš, proletarijjaslən pilyəny
veškədləny naukaən.

Tima Veñ dər ez adzə, mly proletariat
pondis Tripan-Vašjasəs kotərtny kolhoz-
jasə, kolhozjas pər vajədnə najəs „šir ku-
ryəđ oləmyš“ kolhozəj zazitočnəj oləmə.
Proletariat velədə Tripan-Vašjasəs kyzi
ətuv, kollektivən zilny petny burzəky oləm-
lan.

Proletariat velədə Tripan-Vašjasəs, mly
vly tuj vlybn sulaləny slyən vragjas—ku-
lakjas da najəly otsəšyšjas. Najəəs ver-
mətəmən, zəgədəmən komi mlyšyš mort
loktas burzəky oləmə.

Tima-Veñly eə vəli petkədnə Tripan
Vašlyš tragičeskəj oləm pomsə. Ənija sə-
vetskəj komi gilyš oz vermə bur fotograf
moz zafiksirujtny oləmsə. Sly kolə pet-
kədləny seəəm oləmyš petan tujjassə.
Tima-Veñ ez vermə vištavnə Tri-
pan-Vašjasly: vot kytəni tijan tujlyš—pro-

letariat veškədləm uləb, Lenin vištaləm
šertl. Sə ponda Tima-Veñ ez vermə ad-
zəny, mly vərləzəm pər, kyzi Komi ovla-
təny socializm strəitəmyə medvədy uz pər,
kolhozjas pər Tripan-Vašjas pondasny
suvtny kok jlyə, pondasny mlyny „šir ku-
ryəđ oləmyš“. I sijə mlyntəđčəmyš avu vlyd
gəra sajn, sijə matyn, tani, talun. Tripan
Vaš koddenijas kutasny regyđ ovny klas-
sistəmə socialističeskəj oveestvoyn. Sekl
zvyl „sartas kusas, lomzas električestvo
vly, masinaən kutas uz kerny koml pily“.

Kolhozjasəb vly komi uzalyš mort
vlydməmə jlyš Tima-Veñlən gilyđjas avu-
na. „Subvočnyk voj“—kəđ ortčəh Tima-Veñ
lən kolə lonə i kolhozəj oləm jlyš gily-
zəđjas. Mi kutam nadeja, mly Tima-Veñ
aslas miča xudozestvoə kvvjən petkədlas
kyzi Tripan-Vašjas vlygədəny vlydšama
šikas šəkəđtorjassə da kolhozjasəs jonmə
dəm pər dorəny vly oləm. Jubilej nuəđl
gən kolhoznykjas korisny Tima-Veñəs gily-
ny najə oləm jlyš, vly oləm ponda najə
təšjas jlyš. Kolhoznykjaslyš korəmsə Tima
Veñly kolə pilyđl pulytəny.

* * *

1921 voə Tima-Veñ velədyšjas čukərt
čyləm kezly gilyə: „Čukəstčəmə“. Tajə gilyəd-
lyš aslyš šama. Tajə kvvburlyš zəv mišas
təđčə Tima-Veñlən oləm vlyə vizədəmyš
Tima-Veñ suə:

„Tyrəmə, tlydalə,
Rəkyslən kadəš,—
Koləmə vəz oləm—adlyš:
Voəmə vlynogsa oləm,
Voššəmə dolədyšky vlyləm“.

Sešəə Tima-Veñ loktan vojəš kad pər
vlyšən adzə:

„Adzam mi, kyzikən
Čuzəmyš vezšas
Komi mu vlylyslən...“

Kyzi vezšas, Tima-Veñly mičəə tlydalə:
„Kərttujjas orjədlas vərnyməš...
Vəzjədlas čəran moz
Ju vomən posjas,—
Jirkədnə—vetlyny
Kutas set
Sušana

Kərt gylkja vəvjas...
...Levəvny—čivjavny kutasny
Səməšjas-əjeroplanjas.

Suvtasny kuv zavod truvajas...“
Tima-Veñ adzə, mly Komi muə lokta
industrializacija, „voššas sek kultura oləm
ozyrmas Komi mu...“ Tima-Veñ čoləmal

industrializacijasa, no sek-zə Tima-Venlən tšdovtčə sijəs gəgərvotəms:

„Gezədməs-soçamməs vərjas;
Kusmaləs pərmajas, jagias;
Gudərtčas, najtčalas jujas,
šinva kod səstəm da pəmdas“...

Tima-Ven šerti industrializacija vajə vojvəv prirodasə, vərsə oməltčəmə. Vešig: „çuzan kəv mištəmmas, torčas“.

Tima-Ven, kod içətsəntəs zev radejtə mortən vərədtəm vlvəvvsə, šələmsəñ korə ueitljasəs „med eşkə šələmsə jəzəsləş ez seəəm oləmtđ neəst. Med eşkə gorslunəş mortədlən ez miçlunsə vlvələş zikəzsə vvrəd“. Vajə-pə: „vlnogsa oləmsə miçator vazəskəd kuzaməj ləšədny med. Burəskəd sansə mi miçaa ətləə kəam“.

Məjla-nə Tima-Ven çajtə, məj industrializacija „vvrədas unator“, „məj əni vur torəş em?“ Kod i sylv vištəlis, məj industrializacija vajə oməltor komi uzələş jəzly?

Kommunist partija aslas programmañ gizə, məj partija, proletariatən vlašt boštəm vərən, zilə vvrədny stav nacijasa kostən ekonomičeskəj da kulturnəj nəravenstvosa. Tajə loə industrializacija da kultura paškəda nuədəm SSSR-sa stav nacijajas pəvsən.

Proletariatən nacionalnəj ovləštjasəñ nuədan industrializacija oz vajəd seəəm oməljəsə, kueəmjəsəş polə Tima-Ven.

Proletariat diktatura dərji məj zvyvylas vvrə sijə kapitalizmlən koləşjasəş—kulakjas, vaz oləm ukladəş, pemydlunəş, dikoštəş.. No tajə zalitny çinəmla. Kolə zilə, medəm sijə ədjənzək ez lo.

Məjla-nə eşkə Tima-Ven çajtə vəli industrializacijakəd eəe oməl vajəmsə?

Medvoz taəəm vopros, kueəm industrializacija jyləş gizə Tima-Ven? Əd industrializacija mijan kadə vermə lonə kək šikasa: kapitališticeskəj dəj sociališticeskəj. Vəli-ə Tima-Venlən tajə voprosəñ çotkəj gəgərvəəm?

„Çukəstčəmə“ vəli gizəmə 1921 vovn, NEP zavoditçigən. Grazdanskəj vojna səmən pomašis. Proletariat suvtədis as vozəñ mog—kəpədny kišəmə ovməssə-1920 voəz mu vlvən ez-na vəvly, medəm fabrikasə, livə zavod vermisy eşkə vəçny eksploatatorjastəg—kapitalištjastəg.

Tima-Ven, kod i bđđylis Komi muən industrializirujtəm jyləş stattajas komi burzuaznəj politykləş da ekonomistləş—Dm. Jak. Popovləş, Tima-Ven, kod ez tərmy-mən zil tədmaşny Marks—Lenin velədəməñ,

dumajtis, məj Komi ovləštəñ fabrik-zavodjas, kərttujjas pondasny strəitny kapitalizm dərša kod nogjasən, najələn uzəş, oləmas tədčəməş seəəm-zə loə, kək kapitalizm dərji. A mi tədam, məj kapitališticeskəj industrializacija dərji uvvərtəm nacijajaslən oləməş zvyv jona oməltčə. Sə vvlə primer əñ—imperialištjaslən politikaš.

Sociališticeskəj industrializacijalən mogəş zik məd. Svlən mogəş burmədnə olasnogəş uzələş jəzlyš i ekonomika, i kultura bokšan. Tima-Ven vəçis vvd əşvəka, vəçis aslas gəgərvotəmlun vəsna, tajə kək šikas industrializacijasə ətmoz gəgərvəmla, ətkodən çajtəmla.

* * *

Tima-Ven—vvd komi səvetskəj gizəş, vvd xudoznik. 25 vovn Tima-Ven vuzis zev vvd tuj. Oktabrsə revolucija šetis sylv verməm kəpədčəny vvd gizəş-xudoznikəş. Tima-Ven as tvorčestvoñ venis, vvrədis proletariatəş pənyda una idejnəj vlijənnəjas. Sijə ətarə kəptə proletariat ideologija vəštəz. Medvərja gizəd—„Subvočnik voj“ nəstə miçaa petkədlə, məj Tima-Ven sulalə vəškəd tuj vlvən. Vəvəş, šiksa ovməšəş, kultura uzjas vlvəş vvl mortəs—udarnikəş, socializm teçəşəs xudozestvoa gizədy petkədəm—poçotnəj, zev vvd, zev kolana uz. „Subvočnik voj“—əñ zavoditəmə petkədləny vvl oləm strəitšəs, petkədəmə mištəm çuzəmsə, uzjəsə klassəvəj vragjəsləş.

VKP(Б) Komi Ovləštəvsa Komitet da Ovispolkom jubilarəş—Tima Ven çoləməñ vəškəda gizəny:

„Klassjastəm ovestvo vəsna tšəñ uzələş jəzəs sociališticeskəja pərevos-pitəjtəm vəsna vvd uzəñ səvetskəj literaturəly kolə boštny dəj sijə boštə vvd mēstə. Komi səvetskəj pisatəljəs otrəd vozəñ sulalə vvd da poçotnəj mog kəpədny komi səvetskəj literaturə socializm teçəñ vvd mogjas vəštəz, aslanəş tvorčestvoəñ əztəny komi vəvlezəş-udarnikjasəs, komi kolhoznikəş da stav uzələş jəzəs bolševistskəj ədjas vvlə vər vəsna tšəñ, kolhozjasəs bolševistskəja da kolhoznikjasəs zəzi-toçnəja vajədəm vəsna tšəñ“.

Tajə suəməş əvə səmən VKP(Б) Komi Ovkomlən da Ovispolkomlən. Tajə suəməş socializm stav komi strəitšjaslən. Vəvlezəñ front vvsə udarnikjas, kolhoznikjas korəny Tima-Venləş, stav komi sə-

vetskaj gizbšjaslės anija „bzd epochalē dostojnēj gizādjas“, šetā vylēn uzalēm.

Ŧima-Veņ šetis xudozestvoa gьrēs gizādjas, kьzi „Tripan Vaš“, šetis čeladlē una miča kьvburjas, šetis vaz olēmēs miča šerpasjas. Vuzādīs burī Makšim Gor-kijlēs „Varēs“ da „Mam“. Tajē bzd šetēm komi sāvetskaj ličeraturalē. Tajē bzd zas-luga Ŧima-Veņlēm.

КАРР-lēm rukovodstvo, Ŧima-Veņlē ot-sæg šetēm rьddi, ətdortis sījēs. Sazin jort i mukədjas zik ez vėvnē pravēs, kor sulsnē, mьj Ŧima-Veņ oz vermē kьrtēnē proje-tariat ideologija vēstəz.

Zik vēškəd Ŧima Veņlēm КАРР ruko-vodstvolē vočakьv, kodəs sījē šetis kьv-vurēn „Kodaras mi“.

„Nekod oz lьšt

Тоjьstnē miəs

Vaz mirə

Ŧirə.

Мьjla?

— Da sījēn

Мьj šələmjas

Ŧirəməi jirlis

Vaz olas mirēs“...

„Vaz olas mirēslēm“ kolasjasēs: kulak-jas, buržuazijalēm zuglašēm čagjasēs da najələ otsašēsjasēs—mijan talunja vragjas. Najəkəd kolə əktivnēj tьskašnē, tьskaš-nē klassjastēm sociališticeskaj oveestvo tečēm vəsna.

„Vaz olas mirēs“ SSSR ortьn. Stav-muvьvsa imperialistjas oz vermēnē некor miritčēnē medvozza sociališticeskaj strana olēmən. Mi sulalam zev bzd revoluci-onnēj vojjas vozьn.

„Vaz olas mirēs“-kəd Ŧima-Veņ tьskašə i vozə pondas tьskašnē.

„Vaz olas mirēs“-kəd tьskašigən, so-cializm vəsna stav vьnjas puktəmən, stav xudozestvennēj talantjas šetəmən nəsta jonзьka, nəsta bьzdзьka kьrtas, vьdmas komi sāvetskaj gizbš Ŧima-Veņ.

NOBDINSA VITTOR KЪЗ DRAMATURG.

1.

Xudožestvennej komi literatura asšs priznaņdēsē komi uzalš jēz massa pāv-syn boštis scena vūvšaņ dramatičeskaj forma gizeđjas puktēmšaņ da šlanķvjas-šaņ. Сукзъка-кә сунь — Novdinsa Vittor-šaņ, kodī 1918 voņn mьtčsīs aslas gaza šlanķvjasēn, šeramēn boštēdan ķv-burjasēn da zvoj, ķvьd pjesajasēn.

Novdinsa Vittorēs zvbьls rozē sунь nacionalnej komi teatrļь da komi dramaturgijaļь poduvpuktēsēn. Revolucijaēz-kē vėlinь-ņin torja predstaviteljas komi po-ezijaļēn (ātķmьnьs vєļ gьrьsēs, ķz, suam, Ivan Kuratov), to dramaturgija komi ķv vьln ķuzis sēmьn Oktabrса revolucija vėrī. Sijēs ķvədēsēn, lєķuj-tēsēn vėlis Novdinsa Vittor. I Vittorēnēz-na kolē jurnuēdēsēn komi dramaturgijaļь. Tani sьlēn ьzđ zaslugaьs, kodēs torjēn tēdčēdtēg oz roz kolņ Vittorļs tvor-ceskaj uz vьln 15 vo tьrēmē pasjgēn.

Medvozza dramatičeskaj proizvedēņēn Vittorlēn vėli „Korašьs“. Tajā—ičētik smonitana vorsantor komi olasnog jьls, obvčajjas jьls, kodjasēs zavoditīs pūt ķьltņь revolucija. „Korašьs“ vorsantorjē-ņin Vittor petkēdčis, ķz ьzđ šama dramaturg-satirik. Sēz komi ķv da još sarkazm šetisņ ьzđ uspex tajē pjesaьsļ daļ asļs Novdinsa Vittorļь. Ta vėrēn nēsta posņdik, vєlēdčēn vorsantorjas, vodeviljas, ķz sulasņ — vьn loi vidlēma, morttuj tьdovtčis, i, medьzьdьs, loi petkēdļēma, mьj komi ķv vьln rozē šetņь vьdēnļь gēgərvoana da bur dramatičeskaj gizeđ, — sēšsa rozē i bordjas pašēdnь.

Novdinsa Vittor ķz xudožņik ķuzis revolucija da grazdanskaj vojna zavodit-čēn vojasē. Ķuzis da vьdmis ķz ьzđ

proletarskaj gizeđs, komi uzalš jēzlēn aslanьs ьzđ xudožņik da sь vēsna aslas gizeđjasēn ez vermь kolņ vokьn Komi muьn da Səvet Sojuz paštēn sijē kadas munьs gьrьs processjasьs. I zvbьls, 1919 voņn Novdinsa Vittor šetē ьzđ drama — „Sondi petigēn zoriž košmis“.

„Sondi petigēn zoriž košmis“ pjesalēn značēņdēs torja ьzđ ķv vokšaņ. Əti-kē, buree tajē pjesanas Novdinsa Vittor petkēdlis, mьj komi ķv vьln, miča da gēgərvoana as ķv vьln, rozē šetavnь gьrьs, partijņej dramatičeskaj gizeđjas. A-əd vьdšama pələs vėlikoderzavnaj so-viņistjas mьsē ez ziļņ, medьm torķņ, orēdnь nacionalnej formaa proletarskaj komi literatura ķuztēmsē da ķvədēmsē.

— Tijaņ i ķvньd pez, i gizņs mičaa-sē nekod oz kuz, i jēznьd ez-na ķvrtь scena vьls vorsēm gēgərvoēmēzьs, — do-lēn vėli najē.

No olēmьs vištalis, mьj najē ez vėvņь pravēs daļ ez vermьnь lonь pravēs. Xudožestvoa komi literatura da dramaturgija, proletarskaj pьkēsa da nacionalnej forma, ķvrtisņ, səvmisņ, i ķvrtisņ sь vēsna, mьj Oktabrса revolucija šetis komi uzalš jēzļь rozēnlun dornь asšņnьs ķultura, asšņnьs ķv, as ķv vьln skola, medьm sizi' ədjzēk vonь stavmuvьvsa stav jēz ətik ķvјē da ķulturaē, kommu-ņizmē. I Novdinsa Vittor aslas medvozza ьzđ pjesanas petkēdlis talš zvbьlunē.

Mēd-kē, ьzđ značēņdēs „Sondi petigēn zoriž košmьsļēn“ sьn, mьj tajē medvozza ьzđ gizeđ, kēni Novdinsa Vittor, stav komi gizeđsјas piņь medper-voņn, petkēdlis revolucija jьls pravdasē. Šetis sijas gēgərvoana as ķv vьln, xudožestvoa obrzjas pьr. Sijaņ i vėli tajē pjesaьslēn ьzđ ьzđ uspexьs. „Sondi peti-

gæn zoris košmis“ ыьд ушрехән минис шктыжсти, уналыш воштіс шінсә да веләдис адзынь, кәни вәли правдаыс сижә кадша гьрыш тьсјасас, кодариadoras сижә тьсас коми узалыш жәзль, коли вәли сувтн.

Кулыш Grisalән Ivan вокысь кьвјась: — Кыз верман... тәздыш узалыш жәзль... кокнид оләм ләшәдәм вәсна. Накәд мин... Пет најә вәсна кошә... Кошыс ez-na әд ромаш, сижә әзјә, әзјә јар биән... — ez вәвнь sluçajнәјәс. Ноbdinsa Vittor Grisalән petкәдліс коми узалыш жәзлыш медвур пијансә, кодјас урала заводјас вьльн гәгәрвоиснь кәни вәли ваз оләмьслән правдаыс, классәвәј правдаыс, да коди сәки вәли воә „рәмьд шәд вәр сәргн олыш коми тилыш-решыш“ жәзәз. Тајә пјесаас Ноbdinsa Vittor медвоз став коми гизыш-јас рәвсьш petкәдліс сижә классәвәј правдасә, код вәсна ашньсә залиттәг тьскашиснь коми узалыш жәз коммунист партија да робоçәј класс вешкәдләм улын. Grisalәјас вәлинь медвоzza варьсјасьш, зоризјасьш, кодјас кишмиснь да јурньсә пуктиснь сонди петигас, i налыш узньсә воzә нуәдиснь una Ivanјас да вәјиснь ыьд вермәм став узалыш жәзль.

Тајә пјеса вәрәс Ноbdinsa Vittor шәтә una гьрыш драматическәј гизәдјас: „Vabergaç“, „Ыьд вәрдәм“ „Rajн“, „Сьн“, „Inaštәм lov“, „Parma ньв“, „Ньв-грек совәм“, „Куләмдinsa бунт“ да una мукәд.

Боштәм сьлыш „Rajн“ да „Inaštәм lov“ пјесасә. Коди, кьтән оз тәднь Шүз Matvejәс — „Rajнныш“ гeroјсә? Шүз Matvejәс вьдән тәдә, сьлыш шыланкьвсә вьдән шылән, тајә әни-на medрадејтана vorsantor шиктса scenajас вьльн. Мьј вәсна? Сь вәсна, мьј Ноbdinsa Vittor тани боштәма siz-zә нәтçьд кувьлтәм ideја: оләмьслыш газсә, оләм еудсә оз ков коршнь кьшкә мәдар југьдыш, коди аву, а сижәс колә перјьнь му вьльн, сижәс колә вәчнь аслад киәп, перјьнь ас вьнән, узәп. „Rajн“ — ыьд antireligioznәј пјеса, коди petкәдә popјаслыш ыльгәсә да gorslunsә, коди çорьда куçкә јенль ескәм куза.

Шүз Matvej, dert, аву киеәмкә ыьд socialнәј tip. Oz таš ков тајә ыьд тешьслыш коршнь рькәссә. Содәрзаңнәыс да ideјаыс тани буреә коми узалыш жәзлыш preдрассудкасә ердәдәмьн, мьј вьтәкәнәш кәј i әни omәла olam, zato „мәдар југьдыш“ сижә ставыс вештәсас, сәни вур оләмьс вошшас. „Rajә volәм вәргн Шүз

Matvej суә: „Me Parma Çurkjәс шизим raj вьлә og vez“ да.

„Сонди ванәј оләмәј да Parma Çurkjән вьдмәмәј. Parma Çurkjән вьдмәмәј да Gaza муьн ветләмәј“.

I шылиг тьрји сеш мунә.

„Adә“ vetләм вәргн-ңин воә вьводә: „lovја дьрјид-zә krasuјtçьньд kolә“.

Таьн, me nogән, ыьд znaçeңнәыс тајә пјесаыслән.

Ыьд мөста Ноbdinsa Vittor драматическәј узьн бошә вьтәвәј тематика. „Vabergaç“, „Gudrašәм“, „Ньв грек совәм“ да una мукәд — вьтәвәј темajас вьлә. No вьтсә, жәз қост olasnogсә, Ноbdinsa Vittor оз шәт сетыш киеәмкә ашыс рәләс екзотика да samовьтношт коми узалыш жәзлыш коршәм mogыш, а жәз olasnog рырьс, оләм рьеса гьрыш дејсивијәјас рырьс сижә petкәдлә — киеәм гьрыш socialнәј processјас вәвлинь вазән дај минәнә әни коми жәз рәвсьн. Аву ашыс шикаса коми жәз, кодјас торјалән мукәд çоряia жәзыс аслань olasnogән да сь вәсна i сижә olasnogјасә kolә vizнь, дорјьнь, аву став коми жәз, а коми жәз, кодјас јукшәнә socialнәј прослојкајас вьлә, классјас вьлә, жәз, кодјас ашньсә залиттәг пуктәнә став вьнньсә революция вьлә, жәз, кодјас стрәйтәнә socialизм, i жәз, кодјас вьд nogыс, кьти çерән да purтән, кьти i ас najanлуннань да ас muderлуннань, padмәдәнә, тorkәнә сижә узьслыш, медьм нүзәднә на ашньныс nemньсә, ашньныс ыьдаләмньсә.

Боштәм кәт сьлыш „Vabergaç“. Тајә пјесаыс революциязсса коми оләм јылыш, кор вәли loә ovнь „vabergaçьн moz да setçә-zә i kuvнь рырьнь“.

„Ok, судтәм оләм мијан рәмьд жәзлән“, — суә пјесаса гeroјьс Шемә. Арсең Kaтә сәни аву прәстә ендәм, рәгышмәм ньв, а революциязсса коми оләмьш вьт petән mort, кодль loә нунь ас вьлас став шәкьдлунсә, кодјас petәнә Zakar Misјас, Mitiperјас да ñe mort noga mištәм pemәсјас, Padәј дақјас, секша ыьд вьньш, наән ставсә вәчнь роzәмьш. I тујьс вазән Арсең Kaтәјаслән зоннас вәли әтик — сьвьтçьнь vabergaçә, vizәднә-кә сь вьлә секша коми оләм uslovijәјас сerti.

„Куләмдinsa бунтән“-ңин Ноbdinsa Vittor petкәдліс ашсә кыз ыьд proletarsкәј драматургән. Vaz историческәј факт вьльн, 1840-әд војасын Куләмдиньн вәвләм бунт материал вьльн, Ноbdinsa Vittor гизис ыьд историческәј drama.

зүйтэһь. Сийэн и кэни Нобдinsa Vittor шетсэ реализм туй үнүһь, кэни үүзэ күс шерама гана кувјэн vorsэм үлэ — артимэһь пудачајас. Мылја, суам, seeэм регьд олиснь „Ва зыг“, „Знаменца“ да мүкэд vorsantorјас? Сь үвэсна, мьј сенјасын Нобдinsa Vittor шетсис күс ортсыса эффект үлэ, кэсјис пэртнь олэмьслыш тэдчэтэм вокјассэ киеэмкэ ызд социалнэј тэдчанлунан мунан процессјасэз. Бурэ тани истоқникыс „Рытја“ пудачалэн. „Рытја“ јылыс јона-һин гизлиснь, сь үвэсна тани сь јылыс јонасэ һинэмла раскэдчэһь. Но әтиктор колэ сунь: „Рытја“-лэн урокыс петкэдлис, мьј коми сөветскэј гизьшјаслы оз ков seeэм кокһия визэднэ асланьс гизэдјас үлэ, мьј вьд кув, коди петэ најэ перэ јылыс, колэ витнь вешкэдана әтиктор үлэ, вь јэзэс кьрэдэм үлэ, ваз јэзэс нарһитана олэмьш став коласјассэ вьрэдэм, чьскьстэм үлэ — социализм стрөйтэм үлэ.

Дерт, мијан олэм аву „тулскэј самөвар код југьд да донэ кампет код јумов“, кьзи сүлис Сталин јорт гизьшјаскэд шорһитигән. Но-әд пролетарскэј гизьшјаслы колэ лонь реалистјасән, а реализмлэн родулыс — правда. Правда олөмлөн, јэзлөн, јэз кост относенһэјаслөн Правда олөмлөн, кэни звыл дејствителноштыс јитчэма гизьш мөвпшамкэд, гизьш мировоззренһэкэд. Олөм, сийэ мунан туйвизјаснас, јэз, кодјас vezэһь асшыһьс ваз мелковурзуазнэј мөвпшамсэ, вазьслыс коласјассэ воčasән сьвлалигьтја — таөм пьекэсыс социалистическэј реализмлэн, сөветскэј гизьшјас творческэј туйвизлөн.

Оз поз колнь расјытэг Нобдinsa Vittorлыс и роқ пјесаяс коми кув үлэ вуй зөдалөм үлөн узалөмсэ, а сиз-зэ и коми театр үвэсна тэздьшөмсэ да сь үвэсна тьскашөмсэ. Тајэ вишталэ, мьј Нобдinsa Vittor пјесаяссэ гизэ оз прөста гизэм үлэ, а гизэ сь үлэ, медьм худозествоа кувјэн, још саһираән да вијана шерамән котьртнь узаһьс массаясэс социализм стрөитан гьрьш могојас олөмэ пөртэм үлэ, сийэ гизэдјассэ массаясэз вөјэдэм үлэ.

Уна позэ шорһитнь Нобдinsa Vittor гизэдјас јылыс. Уна позэ шорһитнь „Рајьн“, „Кулөмдinsa бунт“ јылыс, но век-зэ најэ асшыһьс могоһьсэ звылмөдиснь, вөчиснь сийэс, мьј үлэ најэс вөли шөтөма. Дерт, Vittorлыс возэвүлэ узьн, а сийэ кутас-на уна во узавнь тајэ уз үвлас, колэ адзыһь сийэ тьрмьтөмторјассэ, кодјас емөш сьлөн, но кодјас јылыс ми әнэз-на зөв омөјла шорһитим, Колэ артистнь „Рытјалыс“ уроксэ, кор Нобдinsa Vittor, позэ сунь, асшыс још саһирасэ пөвзөдис, заводитис сөмьһьн смонитнь да јелкуйтчэһь кулыс классјас үлөн, кор најэ күс смонитөмнад оз-на кувнь, а пөрөһь залһитана јэзэ, колэ артистнь „Арилыс“ да „Моһлыс“ урокјассэ, кор Vittor ez seeэм пьдьсаң вошт олөмсэ да јэзсэ.

Тајэ вишталэ, мьј Нобдinsa Vittor ez на зоқнас исползуйт сийэ позанлунјассэ да үвнсэ, кодјас Vittorлэн емөш. Тајэ вишталэ, мьј ми видчьсам-на Vittorлыс раскьд шерпасјас талунја гьрьш узјас јылыс, талунја уна шөкаса да пөмтөм звој јэз јылыс, кодјас, кьз сүис мијан вөзд Сталин јорт, сумтэг да трескөд стрөитөһь социализм

Sovizdatlě šujnъ 1934-35 voša niġalezan planjasə kьk kapitalnəj niġa Komi da Neņečas epos kuza lezəm. Eaktъnъ Sovizdatlě, SSP orgkomitetlě da Krajuvsa muzejlě tělъssa srokən ləšədnъ stəč plan Komi da Neņeč epəsjas čukərtəm da niġajassə lezəm jьlъs da vajnъ sijəs VKP(в) Krajkom kultpropə vidlaləm vьlə. Kornъ səvetskəj ġizъssjas sojuzsə Stavsojuzsə orgkomitetəs šetъnъ praktičeskəj otsəġ Krajuvsə SSP orgkomitetlě Komi da Neņeč epos materialjas čukərtəm ləšədəmьn.

5. Zvьlъs xudožestvennəj vьd proizvedenə korə vьd ləšədəčəm, vьd iz, konkretnəj material, upornəja da zuzьda tədmaləm, pisateljasən soostroitelstvoən aktivnəja učasťvujtəmən, klasskəd jitəd kutəmən — vьl ovestvennəj socialističeskəj stroj novlədlъškəd da vəčъškəd, udarnikjaskəd—vьl mortkəd, kodі čuzi pervoj rjatiletkaən, verkəs vьvii vizədlъsjaskəd čorьd tьs paškədəmən, kodjas vajədənъ xudožestvennəj produkcijalъs kačestvosə uvьrtəmə. Pisatelskəj kadrjasəs vьd tьnъ politika da kačestvo vokšaŋ kьrədəm mogъs, socialističeskəj vьl Vojuvьv stfəitan mogjas oləmə pərtəm kuza praktičeskəj iz vьrdə najəs jonъka matъstəm mogъs da krajlъs ġьrъs ozьrlunjassə da pozanlunjassə vuzъka tədmaləm mogъs eaktъnъ Krajuvsə SSP orgkomitetəs pərjъnъ osnovnəj kəzajstvenno-političeskəj kampanđəjas vьlə, naučnəj ekspedicijajəsə, izъskatelnəj partijajəsə da s. v. pisateljasəs komandirovkaə mədədləm, a kəzajstvennəj organizacijajəs tь vokšaŋ SSP orgkomitetlě šetъnъ vьdšikas otsəġ.

6. Mestajəs vьvsa da krajuvsə tēmajəs vьlə pjesajəslъs jona kolanlunzə artaləmən, eaktъnъ SSP orgkomitetlě kotъrtnъ dramaturġjaslъs sekcija, jitnъ nalъs uszə zavodsə, sovhozsə da kolhozsə oləm̄kəd,

teatrjas, klubjas, živġazetjas uzkəd da stav ovestvennəj da kulturno massəvəj organizacijajaskəd. Eaktъnъ SSP orgkomitetlě, OGIZ-lъ, Krajsəvprofilь da Kardorsa Bzd teatr dīrekcijalъ kotъrtnъ konkurs vərlezьlъs da kьlədčьsjaslъ medьur pjesə vьlə da šetъnъ vьdšama otsəġ zavoditъs dramaturġjaslъ.

7. Eaktъnъ VKP(в) Komi Ovkomlъ, Neņeč okruzkomlъ, stav GK, RK da Krajuvsə da rajonuvsa SSP orgkomisšijajəs vidlavnъ da lovzədъnъ uszə litkruzokjaslъs predprijatđəjas vьlъn, vєškədъn vьnimanņəsə litkruzokjaslъs da pisateljas organizacijalъs massəvəj učevno-tvorčeskəj iz paškədəm vьlə, litorganizacijajəs uszə stav səvetskəj ovestvennoštəs kьskəm vьlə, krajsə pisateljaslъ vьnsə tədmaləm da kotъrtəm vьlə. Sunъ čukərtnъ krajuvsə pisateljaslъs sjezd majъn-juđnъ, medьm krajuvsə sjezd vozъn nuədъn sjezdjas pisateljaslъs Komi ovləštъn, Kardorъn karuvsə da rajonuvsajəs: Vələġdasa, V. Uštugsə, Kotlassə, Nandomsə, Oņegasa, Senkursksə, Vєlksə, Totmasə, Sokolksə.

8. Eaktъnъ KIK frakcijalъ vurmədъn kulturno-vьtəvəj uslovijajəsə səvetskəj pisatellъs da kodjas niŋ petkədlisnъ asъnъs tvorčeskəj čuzəmsə krajsə tēmāikaən, pərjъnъ, medьm vьd tьdovtčəm-niŋ ġizъlən vьt vəli torja uzalan kabinət.

9. Kornъ Krajuvsə SSP orgkomitetlě Ġaničev da Šidorenko jortjasəs da mədədnъ setčə uszə jonmədəm mogъs Popov N. jortəs, Krajuvsə SSP orgkomitetə predšədətələ rekomeđujtəmən, Popov jortəs „Boļševistskaja mьšl“ žurnalъn uzaləmъs mezdəmən.

10. Tělъs vəġnъ VKP(в) Krajkom vjuo vьlъn kьvъzъnъ doklad SSP orgkomitetlъs sijə iz jьlъs.

Кием гизəдјас петавлиснь „Ударник“ зурнальн 1933 воьн.

КРИТИКА, БИБЛИОГРАФИЈА ДА ПУБЛИЦИСТИКА СТАТТАЈАС.

Kodi gizis	Gizədlənim	Кием numer	Listəok.
<i>Gorkij M.</i>	Леңин трибуна вьльн	1	1—2
<i>Izjur Ivan</i>	Əti tədcana ɳiga jьльс	5—6	56
"	Ուոճինսա Vittor կьз драматург	9—12	67
<i>Jefremin A.</i>	Proletariatlən xudoznik (70 vo A. S. Şerafimo- vişь)	1	37—40
<i>Noədinsa Vittor</i>	Tom gizьsјasь indədјas	2	34—40
"	Kazьlan torьrigјas	4	33—35
"	Zan Morəş—komi poet da kpitik	8	24—26
<i>Stalin I. V.</i>	Revolucijalən genij	1	1
"	Pervojja vitvolən itogјas	1	3—24
<i>San-Antus</i>	Mitruk Jak gizəдјas jьльс	3	37—40
<i>Siladorsa Mis</i>	Кьмьнкə кьв творчєскəј вopросјas jьльс	3	33—36
"	Medbur xudozestv. gizəд vьлə Staļinskəј kon- kurslən itogјas	4	38—40
"	Kritika jьльс	7	26—32
<i>Вьборов V.</i>	Кием pјesa mijanь kolə	8	30—32
<i>Vьl-Pas</i>	Ударничєство да socordjьşəm творчєскəј узə	4	36—37
<i>Vьl-Pas da Vokan</i>	Gəşтјas voisнь	7	2—4
"	Səvetskəј komi pisatelјas medvozza çukərtçь- ləm kezlə (avtortəm)	4	30—32
<i>Oəoturov I. I.</i>	Pisatel-voļsevik	9—12	50
<i>Tima-Ven</i>	Torçestv. zəşedənnə vьльн viştaləm voçə- кьв	9—12	17
XUDOZESTVOA PROZA.			
(Vişтјas, oçerkјas, pјesajas)			
<i>Bajarsa Ivan</i>	„Oləm şer bergəçјas“ (gizəдьş torјas)	5—6	38—49
<i>Bonç-Brujeviç Vl.</i>	Леңин jortəş vинь uşkəдçьлəm	1	26—28
<i>Izjur Ivan</i>	Domenlən mьz (fragmentјas pјesalь)	5—6	18—24
<i>Latkin Vl.</i>	Kommuna „Voskoveç“ (oçerk)	3	12—18
<i>Luzdor Vas.</i>	Veşkəд tujəд	4	25—28
"	Veşkəд tujəд	5—6	29—35
"	Veşkəд tujəд	7	17—23
"	Veşkəд tujəд	8	18—23
"	Parpoç uz vьлə məдəдçə	2	33
<i>Mit Əl.</i>	Gənsə veşlgən	8	4—8
<i>Mitruk Jak</i>	Jezьd stareç (3 epizoda pјesa)	2	10—20
<i>Noədinsa Vittor</i>	Etja va vьльн (vişт)	5—6	8—17
<i>Peç Gen</i>	Viz vьльн (pјesa)	8	10—15
<i>Sandrik Jogor</i>	Subbotnik voj („Industriina“ gizəд. şerpastor)	2	5—6
<i>Tima-Ven</i>			

Kodi gizls	G i z ə d ɲ i m j a s	Kueəm numer	Listbok
<i>Tima-Ven</i>	Ətik... daskujim millona lədbəş („Sojna“ vişt gizədəş tor)	5—6	3—7
”	Mam (M. Gorkijləş vuzədəm roman „Mat“)	9—12	32
”	Purjaşan inən	9—12	44
”	Vartəş Jogor	9—12	48
<i>Vokan I.</i>	Zavoditçəm („Oləm İestuk“ gizədtor)	2	24—29
”	98-əd kvartalən (oçerk)	3	1—10
”	Kəzain (vişt)	4	4—15
<i>Vbl Pas</i>	Vərfrontvəvsa gerojjas (oçerk)	1	30—36
”	Zvəltor vblə satıra	2	32
”	Bukşirən (oçerk)	3	21—31
KVVBURJAS.			
<i>A. P.</i>	Mun vojenkruzokə	7	15
<i>Bežmenskij A.</i>	Partvičet № 224332	1	25
<i>Doroŋin P.</i>	Locman	5—6	36
”	Kvələdçəşjaslən şlankev	5—6	37
<i>Gris Sas</i>	Slavnəj post vblən	2	7—9
<i>İçuk M.</i>	Şələməj çetçə	8	17
<i>Kirsanov Ş.</i>	Talun—Leŋin	1	29
<i>Koļegov Jogor</i>	More skərbəş İokbəş bəzgis	1	28
”	Ləgbəş şlankev (Kvəvas Şikorskajalən)	5—6	25
”	Perjam tər rəvəda (Vərlezəş udarŋ. mars)	5—6	25
”	Tələş kusədəm	5—6	26
”	Qneprostroj (roç vbləş)	7	12
”	Məj mijanlə tujə da məj oz tuj	7	13
”	Industrializacija vəsna (A. Mixin şerti)	7	14
”	Oktavronokjaslən mars (Şikorskaja şerti)	7	14
”	Mijan şlankev (Bolotin şerti)	7	16
<i>Latkin Vl.</i>	Seşan, Rbtvəvəşan	2	23
”	Arşa melodija	8	1—2
<i>Levedov M. N.</i>	Gitler da social-demokratjas	7	24—25
”	Poetlə-jubičarlə	9—12	14
<i>Majakovskij V.</i>	Vojennəj pionerskəj (şlankev)	7	10—11
<i>Novdinsa Vittor</i>	Əzjalən qim	1	25
”	Vocakəv (oratorija)	2	1—4
”	Domna Kaļikova (şlankev)	2	30
”	Gərdflotsa şlankev (A. Stejberg şerti)	2	31
”	Bədmam, vermam mi (şlankev)	2	31
”	Komi more (şlan kevbur)	3	11
”	Timan („Sivju“ poemaş zen. gizəd)	3	19—20
”	Vbl-Paslə (pişmə)	3	32
”	Kujim milliard	5—6	1—2
”	Zerevcovşan Karpinskijəz (poema)	7	5—8
”	Vnuklə—komi pionerlə	7	10

Kodi gızis	Gi z ə d ı i m j a s	Kueam numer	Listbok
<i>Novdinsa Vittor</i>	Raport otçot	9—12	15
"	Zerebcovşan Karpinckəjəz	9—12	21
"	Puťovka	9—12	24
"	Çuzi-vьdmi şəd vər sərɣn	9—12	24
"	Gərd zvən	9—12	25
"	Kollektiv	9—12	25
"	Gubernatəm gubernator	9—12	26
"	Dona gu vььп	9—12	26
"	Şud tuj	9—12	27
"	Komi xudozniklь —Tima-Venlь	9—12	12
<i>Razmьslov A.</i>	Stradna şьlankьv	8	16
<i>Şim-Van</i>	Əttə, Matvej jeşon zelonə	4	16—17
"	Letça kьrd vərva dorə	4	17
"	Parodija „Vetla svučka vərvatı“ vьlə	5—6	52
"	Vьl Pas (parodija)	5—6	53
"	Parodija „Vьl oləm kьralə“ vьlə	5—6	53
"	Novdinsa Vittorlь	9—12	11
<i>Tima-Ven</i>	Duet	8	3
"	Kodaras mi	9—12	29
"	Menam kьvjasəj	9—12	31
"	Roşvjaeeñije	9—12	48
"	Muvezandьr	9—12	37
"	Perekop	9—12	42
"	Tom jortlь	9—12	42
"	Majvьr Maj	9—12	43
"	Avı vaşna, a zvьlɣa	9—12	46
<i>Van, Şep</i>	Venim—venam	5—6	27
"	Vən jьlş çastuskajas	5—6	28
"	10 və	7	11
<i>Vьl Pas</i>	Vorosilov jьlş şьlankьv (Şikorskaja şerti)	2	22
"	Parpoç vərlezə	2	33
"	Palazzasa udarɣkjaslь mars	3	11
"	Şemə	4	1—4
"	Novdinsa Vittorlь (voçakьv)	4	29
"	Komi partizanjaslən şьlankьv	5—6	28
"	Druglь	5—6	50
"	Zoļa voklь	7	9
"	Bьd urozaj	8	9
"	Tima-Venlь (tvorçesk. uzlь 25 tьrəm kuza)	9—12	13
<i>Zan Morəs</i>	Gərd dərapas	8	27
"	Jeşd oficer	8	27
"	Maj təlş medvozza lun	8	28
"	Kor menam şələməj nəjtçьnlь dugdas	8	28
"	Jansədcəm	8	29
"	Zuzьd sluda uzə (Lermontov şerti)	8	29
<i>Zaşelın Jevg.</i>	Vomьnsa kolxođnikjaslь	5—6	51

Мил. № 12

Упол. Овл. „В„ № 107
Тираж 1000
Заказ № 2730
Издача № 9

Redkollegija:

Popov N. P.
M. Doronin.
Popov F.
Izurov I. V.

Otv. redaktor N. P. Popov.

Сдано в набор 20-1-33 г. в печать 2/II-33 г. Стат. Ф. рм. 72×108 ¹/₁₆ 2,5 пл., 75.000 в п. л.
г. Сыктывкар, типография КГИЗ-а, Коммунистическая 2,

S U 3 Ə D Ə J

НЗК Коми
1-1

L Ъ Д Д Ə J !

XUDOZESTVOA-SƏVETSKƏJ LİTERATURA
K O M I Z U R N A L

„ U D A R Ń I K “

ЛЕЗӘНЬ VKP(В) ОК-1ән КУЛТПРОП да
КОМИ ОБЛАСТУВСА СƏVETSKƏJ
PISATELJAS SOJUZLƏN ORGKOMİTET
PETƏ BЬD TƏLBŞЬN ƏTÇЬD

„UDARNİK“ zurnal petkədlə Komi муьн, Vojьvь kraьн da SSSR-ьн socializm strəitəm, tədmədə səvetskəj roç da komi xudozestvoa literaturən, tьskaşə klassəvəj vragjəskəd da najə agentjəskəd partija generalnəj tujviz vəsna, nuədə koş partija nacionalnəj politikaьş kezlaşəmkəd, velikoderzavnəj sovinizmkəd da mestavьvsa nacionalizmkəd.

„UDARNİK“ velədə da bьdtə tom vьl gizьsjasəs „UDARNİK“-ьн peçatajtçənlə vištjas, kьvburjas, oçerkjas səvetskəj komi gizьsjaslən.

Bьd udarņikь, vərlezьsьsь, kolhozņikь kolə suzədnь „UDARNİK“ daj gizьn setçə aslanь, kьzi tьskaşənlə najə aslanь uçastokanьs promfinplan tьrtəm vəsna, sociališticeskəj stroitelstvo vəsna.

TERMAŞƏJ GIZŞЬNB 1934 vo vьlə

S U 3 Ə D A N D O N :

3 təlbş kezlə—1 sajt 50 ur | 12 təlbş kezlə—6 sajt
6 təlbş kezlə—3 sajt | Torja nomerlən donьs 1 sajt

Suzədnь pozə bьd postəvəj otdeleņnəьs

